

Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta

Documentation of rare Assamese books in collaboration with Assam Sahitya Sabha, Jorhat and the Ford Foundation: microfilmed and digitised in October 2006

Record No: 2006/ 52	Language of work: Assamese	
Author (s) / Editor (s): ✓ CHANDRA DHAR BAROAH		
Title: <i>আসাম সাহিত্য সভা পতাকা</i>		
Transliterated Title: Anāma Sāhitya Sabhā Patākāikā		
Translated Title: Magazine of Assam Sahitya Sabha		
Place of Publication: Jorhat	Publisher: Assam Sahitya Sabha - Jorhat	
Year: 1930 1930-31 (1951-52 Sak)	Edition:	
Size: 32 cms - 258 pages	Genre: Magazine	
Volumes: 4 - Issues	Condition of the original: Not good	
Remarks: 1st published in the year 1927 and has been continuing.		
Holding institute: Assam Sahitya Sabha, Jorhat	Microfilmed and digitised by: Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta, 2006.	
Microfilm Roll No:	From gate:	To gate:

আসাম সাহিত্য-সভাৰ বাদশ্ব অধিবেশনৰ সভাপতি।

সাহিত্য পেলনভোগী অসম কবি মৌলবী মাকছুদ্দিন আজব হাজৰিকা।

১৯১৭ চন, যোৰহাট।

আসাম সাহিত্য-সভা-পত্রিকা।

কতি-আষাঢ়, ১৮৫০-৫১

চতুৰ্থ বছৰ]

মুঠ সংখ্যা-১৫

[প্রথম সংখ্যা

বছৰ সলনি

ঈশবৰ ইচ্ছাত পত্রিকাই চতুৰ্থ বছৰত ভৰি গিগেহি। বছৰ সলনি হোৱাৰ লগতে কেচুৰা পত্রিকাক আপুডাল কৰা ভাবেও কাঁদ লগালে। ওপচাৰ পৰা এই তিনি বছৰ কাগ পঠিকৈ সাহিত্যিকৰ তৰাৰধানত থাকি চান্দকীয়া পত্রিকাই সকলোকে আনন্দ দি আহিছে। শ্ৰীযুত চন্দ্ৰধৰ বৰুৱা ডাঙৰীয়াৰ নিচিনা এটি সাহিত্যিকৰ আশোচনী কাকতৰ সম্পাদক স্বৰূপে পোতা বৰ সহজ নহয়। তেখেত কবি আৰু সৰীতজ্ঞ। তেখেতৰ ভাষা যতি মার্জিত অথচ হক্কতা; মনৰ ভাব কবিত্বপূৰ্ণ আৰু মালতীহুলৰ গোন্ধৰ দৰে মুহু-মুহুৰ। তেখেতৰ এই গুণবিশাকলৈ মন কৰিলে আমি হতাশ হব লগাত পৰে; কাৰণ তাৰ দশাংশত যে আঘাৰ গাত নাই। অসমীয়া সমাজৰ দোকাল টকা ভৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰত এই

ইকৰাপতীয়া পত্রিকা নাওখন কেনেকৈ চলোৱা হ'ব, সেই চিন্তাত আমাৰ মন গধুৰ হৈছে। এই ব্ৰহ্মপুত্ৰ অতি জয়াৰ ঠাই। কত যে মাৰেকীয়া আলোচনী ইয়াত তল গৈছে তাৰ লেখ নাই। গ্ৰাহকৰ সংখ্যা নিচেই তাকৰ। কিন্তু গ্ৰহ-বিদ্যাইৰ সংখ্যা সম্বৰ। সহন ভাবৰ অস্তাব; কহুৰাৰ কিন্তু শিলাকলী হৈ মাজ সোঁতত থিয় দি আছে; কৰ্মনাশাই আশা পালিবই লাগিছে। চহকী বঙালী ভাষাৰ পৰা হৰা অজ্ঞত সাহিত্য-গোলা-ঘৰি বৰ্ণিত মুহু আমাৰ পাঠকসমাজে অনেক সময়ত আশোচন-পাহৰা হৈ বকৰা পত্রিকালৈ আগহেলা কৰে। তদ্বাদে, তেখেতসকলৰ সহায় আৰু সহায়ত্বিতৰ ওপৰত আশা পালি উপবোক্ত বেণ-নেৰত্ৰাসকললৈ একেচলু পানী দি এই তুলুগা নাও আকৌ মেলি দিয়া চল।

চেফিল্ড্ টেলিগ্ৰাফৰ কাৰ্য্যালয়ত ভূমুকি।

লিখক—শ্ৰীযুত হৰিপ্রসাদ দাস বি এছ., ছি।

'চেফিল্ড্ টেলিগ্ৰাফ' সম্বন্ধৰ আগচুলিত খান্দোছ মাৰি দৰা এখন বৈদিক বিলাতী ৰাণ্ডৰি কাকত। মই এই বগৰুৰনৰ নানাবিধ কাৰ্য্যালয় আৰু চেপাছৰ দেখি

আচৰিত নহৈ নোৱাৰিলোঁ। এই গ্ৰহৰুটোৰ উদ্দেশ্য পাঠকক ইয়াৰ কাৰ্য্যালয় আৰু বিভাগবোৰৰ লগত সাধা-বগ ভাবে চিনাকি কৰি দিয়া। এনে এখন কাগজৰ

পৃথক কাৰ্যবাহ্যতানে কেন্দ্রকে চলিজে, তেও তাৰপৰা অলপ অল্পমান কৰিব পাৰিব।

কাৰ্যালয়টো কেইবাটাও বিভাগত বিভক্ত যেনে— (১) জ্ঞানী-বিভাগ, এই বিভাগটোৱেই আঁকি-কাৰি বাতৰি কাকতৰ আকাৰ (২) অংকাৰী—তাৰ বাতৰিৰ খোঁটালী (৩) সহকাৰী সম্পাদক সহকাৰী বিভাগ (৪) ধৰম বিভাগ (৫) চিত্ৰ সঁচত মৰা বিভাগ (৬) মুদ্ৰা-কৰম বিভাগ (৭) পঠি বিভাগ (৮) ফালিত 'টাইপ' মৰা বিভাগ (৯) যন্ত্ৰ-খৰ (১০) প্ৰকাশ আৰু ডাক-বিভাগ।

অচকাৰী তাঁৰ বাতৰি খোঁটালী

প্ৰথমতে এই খোঁটালীটোৰ বিষয়ে অলপ কৰ বুজিছোঁ; কাৰণ, কৰ্মালয়ৰ ভিতৰত এইটোৱেই ঘাই বন্ধ। ই কাৰ্যালয়টোক লগনৰ সম্পাদকৰ কাৰ্যালয় আৰু ধৰম বাতৰিৰ বজা 'গ্ৰেচ-এছোছিচেন'ৰ লগত সংলগ্ন কৰিছে।

দিনে বাতিৰে ইয়াৰ তাঁৰ-যন্ত্ৰ মেলা থাকে; বেপ-বিশেষৰ বাতৰি লানি নিছিয়াগৈ। গোটেই ২৪ ঘণ্টা লোভা হয় আৰু সদায় নতুন বাতৰি সহস্ৰোতকৈ কম সময়েতে জগতক বিলোভা হয়। এই বাবেই এই কাৰণৰ খনৰ তাঁই সকলো কাৰণৰ আশ শাৰীত।

তাঁৰ কেঁদাগীতোত মাথোন চুটমান সহজ আৰু সৰু সৰু বহু; কিন্তু ইহঁতৰ কাৰ্য্য দেখি আচৰিত হব লাগে। সিহঁতৰ ঘাই যন্ত্ৰ—'গ্ৰহণ' আৰু 'মুদ্রণ'। 'গ্ৰহণ' যন্ত্ৰই লগনৰ নিজৰ কাৰ্য্যকাৰকসকলৰ পৰা সঙ্কেত চিনেৰে (Morse Code) বাতৰি গ্ৰহণ কৰে। লগন-কাৰ্যালয়ে চেফিঙ্ক-কাৰ্যালয়ত বাতৰি পঠোৱাৰ আগেয়ে পুৰিবোৰ নানা ঠাইৰ পৰা বাতৰি গোটাই লয়। লগন-কাৰ্যালয়ত বাতৰিবোৰ ভাগটকৈ গোৱা-ঠতাৰ পিচত—অৰ্থাৎ সম্পাদন কৰাৰ পিচত—সেই কাৰ্যালয়ে বহুজিয়াবোৰৰ হাতলৈ বাতৰিখিনি দিয়ে। তেতিয়া বহুজিয়াবোৰ বাতৰি পঠোৱাৰ নিয়তে সাহু হয়। আৰু 'শ্বিন মিড.' নামেৰে এৰিড টাইপ-ৰাইটাৰ যন্ত্ৰে

সিহঁতে এই বাতৰিবোৰ মাৰে। এই যন্ত্ৰটো বেছিহে সাধাৰণ 'টাইপ-ৰাইটাৰ'ৰ নিচিনাই, মাথোন তাৰ এই ভেদেই বিশেষৰ য়ে দেখিয়া আৰম্ভ এটা মৰা হয় যন্ত্ৰ শৰ্শনি সেই আৰম্ভটোৰ সঙ্কেত চিনটোহে মৰা খায়। এই সঙ্কেত চিনবোৰ, মাত্ৰত এশৰী ফুটা থকা দি এইজালত ফুটা শাৰীৰ তলতপৰা কিছুমান চক্ৰ ফুটাৰ আকাৰেৰে ওলায়। সঙ্কেত-চিন-যন্ত্ৰ যেনেই ফিটা এজালৰ মনুনা তুলত দিগে।

0	0	00	00	0000	0	00
0	0	0	0000	00	0	00

যেতিয়া 'A' আৰম্ভটো মৰা হয় তেতিয়া ফিটা জন্ত্ৰ এটা ফুটা আৰু এজাল বাবজেন-বেৰা হয়। বৰ্যৰ প্ৰকাৰ আৰম্ভ আৰু অক্ষ এই অক্ষসাবেই প্ৰকাশ হয়। বাতৰিখিনি এইধৰে মুগ্ধত কৰাৰ নিয়ত, সেই বাতৰিপুৰ্ণ ফিটাডাল গুট 'প্ৰেৰক' যন্ত্ৰৰ হিহেৰে চলাই দিয়ে। এইবোৰ কাণ্ড লগন কাৰ্যালয় ঘটি থাকে।

লগনৰ 'প্ৰেৰক' যন্ত্ৰৰ ভিতৰেদি বাতৰিবোৰ গা ঘাঙতে প্ৰত্যেকটো সঙ্কেত চিন বেজাতিক উল্লেখ 'চেফিঙ্ক'ৰ 'গ্ৰহণ' যন্ত্ৰত প্ৰকাশ ফুটায়। এই বাৰ্গ এই বৰকাৰ সময়ত ওলাল ফিটাটো যেনে সৰু সময়তে চলি থাকে। এডালে লগন কাৰ্য্যলয়ৰ পৰা বাতৰি যোগায়, আন ডালে চেফিঙ্ক-কাৰ্যালয়ত বাতৰি লয়। এই বাতৰি-লোভা-যন্ত্ৰ অৰ্থাৎ 'গ্ৰহ' যন্ত্ৰটোহে চাব লগিয়া। ই চেকেণ্ডত ১০০ টাকৈ এটা ফিটাৰ ফুটা দি যায়, আৰু সেই ফুটাৰে (সেইবোৰ কেৱল সঙ্কেত-চিন) পৰা, বাতৰি উঠা কৰে। 'প্ৰেৰক' যন্ত্ৰটোহে মাথোন 'প্ৰাপ্য বাতৰি' সঙ্কেত চিন দি ফুটা কৰি যোৱা ফিটাডালৰ লগত কাৰ্য্য কৰা হয়। 'গ্ৰহণ' যন্ত্ৰটো ইমান বেগে বেগৰে লোভাৰ সময়ত তাঁৰ খেচু কমাৰিলে তাঁৰ জন্ত্ৰটো হাকটোটা লগাই খোভা হয়। তথাপিও নিশ্চিত ভাৱে এই যন্ত্ৰটোহে গ্ৰহণ কৰে। ইয়াৰ পৰা পঠোৱা

যন্ত্ৰটোৰ বেপৰ পৰিধান বৃদ্ধি। 'গ্ৰহণ' যন্ত্ৰৰ পৰা লোভা সঙ্কেত চিন (Morse code) ওচৰত থকা মুদ্ৰা যন্ত্ৰত লগাই দিগেই 'ক্লিন মিড'ট (Kleinsch midt) যন্ত্ৰৰ সহজৰে কেই সঙ্কেত চিনবোৰ টাইপ আৰম্ভ হৈ পৰে। বাতৰি বেজীকৈ (Selecting needles) কাৰ্য সম্পাদন কৰা হয়। যেতিয়াই সঙ্কেত চিনৰ বেজী থকা ফিটাডাল এই বাতৰি-বেজীৰ ওপৰেদি যায়, তেতিয়াই এই বেজীবোৰে সেই ফিটাডাল জুটাই দিয়ে। এনেদৰে বাতৰি-বেজী পঠোৱা হোৱাটোক বুজায় কৰা ফুটাই আছে আৰু এইবোৰ বেলেগ বেলেগ আৰম্ভ টুকুৰলৈ পৃথকভাবে লগাই খোৱা হৈছে। ইয়াকী "E" আৰম্ভটোত—"Morse code" ৰ মুদ্ৰা ফুটা আছে। যেতিয়া এই ফিটাডাল সেই বাতৰি-বেজীৰ ওপৰেদি যায়, তেতিয়া সেই লগাই খোৱা বাতৰি-বেজীৰ মুদ্ৰাৰ প্ৰকাশ আৰু প্ৰথম বেজীটোহে এই ফিটাডালত জুটাই ফুটা কৰি যায়। এইধৰে বেজী জুটাই ফুটাই দিগেই অক্ষৰ এটা যন্ত্ৰই "E" আৰম্ভটো ঢাক খাই থকা সাকটো মোকলাই দিয়া মাজকেই, আৰম্ভটো মুদ্রণ যন্ত্ৰ ফিটাডালত ওলাই পৰে অৰ্থাৎ "E" আৰম্ভটোৰ সাঁচটো ফিটাডালত বহি পৰে। এই ধৰেই সকলোবোৰ আৰম্ভ পৰ্য্যন্তৰ সংযোগত চপে যায়। ফিটাৰ আৰম্ভবোৰ চপে খোৱাৰ পাচত কাকত এখনত পুঠাৰ মৰম এই সহকাৰী সম্পাদকৰ বিভাগলৈ (Sub-Editorial Department) পঠোৱা হয়। অচকাৰী কৰ্মৰ খোঁটালীটোক (Private Wire Room) প্ৰকৃততে কাপে কাপে জগতৰ বাতৰি কোভা খোঁটালী (whispering gallery of the world) বুলিব পাৰি। পুৰিবোৰ নৈমিক ঘটনালীৰ সকলো বাতৰি ইয়াতে পোৱা হয়। এই অচকাৰী খোঁটালীটোত মঠ ইয়াৰী মাজতক যন্ত্ৰৰ কামত লাগি থকা দেখিলে। এই তিনিজনৰ ভিতৰত এগৰাকী মহিলা। এওঁবিলাক Morse code' ত অতি পাকৈত; তেওঁবিলাকে মঠ সোৱা প্ৰশ্ৰিয়াকৰ আৰু এই যন্ত্ৰ কাৰ্যালয়লীৰ বিষয়ে মোক বিমান পাৰে সহজকৈ বুজাবলৈ চেষ্টা কৰা দেখি মঠ অৰাক হেনো। আৰু তেওঁবিলাকক ইয়াৰ বাবে

নশলাগি নোখাবিলে।

সহকাৰী সম্পাদকৰ নিৰ্ভাৰণ

সহকাৰী সম্পাদক সকলৰ খোঁটালীলৈ গৈ ৰাৰ জন সহকাৰী সম্পাদকক ফুটীয়া ফুটীয়া বাতৰিৰ বিষয় গৈ মন পুতি লাগি থকা দেখিলে। হয়তো এজনৰ পাৰ্শ্বিয়েমেন্টৰ খবৰ সংগ্ৰহত আছে, এজন আৰ-বাৰ সম্পৰ্ক (Financial) খবৰ গোটাটোহে, এজন হৰজটো দেশ-বিদেশৰ বাতৰি জুখিয়াইছে, আন এজন হৰজটো নিজ ঠাইৰ বাতৰিকে বুটিলিছে। এই ধৰেই সকলোৰে নানা কৌশলেৰে জগতৰ বাতৰি সংগ্ৰহ কৰিবই লাগিছে। মঠ থকা সময়ৰ ভিতৰতে পাৰ্ব বাতৰি দাৰে পিৰনবোৰে চাৰিউকালৰ পৰা যোগোৱাৰে দেখিছোঁ। মঠ বাতৰি যোগোৱা আৰম্ভবোৰক সোপাত সিহঁতে কলে যে সিহঁতে চেফিঙ্কৰ গত্যাক ৰেল আৰু জাহাজ ঘাটাৰ পৰা বেগ-ভাৰত জহাৰ সময়ত বাতৰি গোটাব লাগে। এই বাতৰিবোৰ চেফিঙ্কৰ নানা ঠাইত থকা সংবাদৰাজিবিলকে সংগ্ৰহ কৰি পঠিয়ায়।

বাতৰি পঠিওৱা নলী

খোঁটালী এটাৰ চুকত মঠ বাতৰি গঠিওৱা (Pneumatic Tube) নলী এজাল দেখিলে। এই নলী ডাল মাটিৰ তলে তলে গৈ চেফিঙ্কৰ ডালৰ ডাক ধৰত ওলাই-ছেগে। এই নলীডালেৰিয়েই ডাক ধৰত পোৱা এটা টেলিগ্ৰাফ পোছৰ চেকেণ্ডৰ ভিতৰতে এই আঁপচলৈ আছে। অনন্বত টেলিফোনেৰেও ধৰম আৰম্ভই লাগিলে। কিন্তু তিনিশটাঠাইকও বহু চেফিঙ্কোনে ধৰম যোগাই থকা কথা ভাবি চালেই এই কাৰ্য্যৰ বি বিৰাট আশোকন, সেই কথা সহজে অল্পমান কৰিব পাৰি।

সংবাদ সোপোৱা নিৰ্ভাৰণ

(Reporting Dept.) ইয়াতো সংবাদ সোপোৱা বিভাগৰ পৰা যিমানদৰে খবৰ গোট খায়, সেইবোৰ সহকাৰী সম্পাদক সকলে

তৎকথাও সম্পাদন করি প্রকাশ করিবলৈ চিকি করি থয়। প্রধান সম্পাদকীয় খেটালীর পথাও অনাতাবর (Wireless) সংযোগ চাৰিও কালে আছে। এই তাঁব সংযোগ এনে ধৰণেৰে আছে বে যেতিয়াই কোনো এটা থবর দিব লগীয়া বা স্থদির লগীয়া হয়, বৰগণা (Loud Speaker) থবর সহায়েৰে তৎকথাও স্থদির পাৰি। বাতৰি কাকত পঢ়োতাৰ মন আকৰ্ষণ কৰি শিক। বহি পৰ্বটক থবর সাৰ সংগ্রহ কৰাই এই বিভাগৰ প্রধান কর্তব্য।

পোহৰপট সঁজত মৰা বিভাগ

(Photo-Engraving Department)

আদি কাল বাতৰি কাকতত নয়া দিহাটো নিতাঙ্ক আৰুশ্ৰুতীয় কাম হৈছে। বৰ্তমান যুগৰ মন যোগাৰ নিমিত্তেই নয়া তোলাত আধুনিক কল-কৌশলৰ যোগাৰ লাগে।

পোহৰ পট তানপট উদ্ভিধে নিমিত্তে প্ৰথমতে স্থনিপুণ শিল্পীৰ হতুয়াই সংশোধন কৰাই লোভা হয়। এইদৰে গোতাৰ পিতত প্ৰবৰ্দ্ধনী থয়ৰে চিত্ৰখন ডাঙৰ কৈ তোলা হয়। ইয়াক ভালকৈ শুকোৱাই সহজে সঁজত বধা মতি দস্তাশ্যাত এনকত তাঁৰ চাৰ মৰা হয়। ইয়াৰ পাচত এই বাণ্যাতখন এটা থবৰ ভিতৰত

স্থমাই তাৰ নম্বা কৰে। এই থবৰটো এনে ধৰণেৰে সজোৱা আছে যে বিজুলী থবর সহায়েৰে বৰ বেগেৰে গাৰ ভিতৰলৈ বত্ৰৰ স্থমাই দিয়া মাজকে সেই বাণ্যাত থবৰ ওপৰত (Nitric Acid) নাইট্ৰিক এচিড (কথাৰ থকা এৰিথ টেঙ্গা বলায়ন) পানী বৈ যায়। এইদৰে নম্বা তোলাৰ বিশেষৰ এয়ে যে সেই বাণ্যাত থবৰ পোনতে নম্বা তোলাতে তাত ফুট দি থোভা হয়, যেতিয়াই এই বাণ্যাত সেই নাইট্ৰিক এচিড পানীয়ে যায়, তেতিয়াই সেই ফুটবোৰত পানী বৈ যায়। বাণ্যাত থবত ফুট নবধাকৈ থিৰিনি ঠাই থাকে, সেই ঠাই থিনি ছবিতোলা সঁজটোৰ ভিতৰত থকা নাইট্ৰিক এচিড (Nitric Acid) থাই পেলায়। এইদৰে অলপ সমাধাৰ পিততে ছবিৰ সঁচটো তানকৈ উঠি পৰে। ইয়াৰ পিতত সীৰ পাচত ছবি তোলাই (Stereo type) সেই ছবিটোৰ ফটফটীয়া সঁজ লৰ পাৰে। আৰুয়ে এইদৰে ছবি তোলাতে প্ৰথম পোহৰপট তোলাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি একেবাৰে শেষত সীৰ পাচত তোলালৈকে সুকীয়া সুকীয়া কাৰেৰে সাৱত্ৰন হা একেখন ছবিকে তোলা মেলা কৰিব লাগে। যদি এইদৰে অনেকবাৰ একেখন ছবিকে তোলামেলা কৰি লাগে, তথাপি এইদৰে তুলিবলৈকো পছিনি মিনিটইয়া সহৰ সময় নেলাগে।

কিৰাত *

ৰামায়ণ মহাভাৰত আদি পুৰণি পুৰণিবিলাকত দেৱতা, অশুৰ, দৈতা, মানৱ, কিৰাত, বহু প্ৰভৃতি বহুত জাতিৰ নাম উল্লেখ কৰা আছে। বৰ্তমানে সিবিলাকৰ অস্তিত্ব বিচাৰি পোৱা মেৱা। দেৱতা স্বৰ্গৰাজ্যৰ জীৱ। মহাভাৰত

যুগত মন্ত্ৰীৰাজ্যৰ লগত ধনিত সম্পৰ্ক থাকিলেও এতিয়া সিবিলাক সাৱিত্ৰতাৰ শাসনত স্বৰ্গৰাজ্যৰ লগে লগে আঁকশা অতি উৰ্দ্ধত কোনোবা অজান ঠাইত আশ্ৰয় লৈছে। জীৱন্ত কোনো মাহুৰ তালি যাব নোৱাৰে। শাৱনিত

কিছুমান পুৰাণ আনিকাতুল্য কাম কৰিব পাৰিলে মুতাৰ পাচত স্বৰ্গৰাজ বা ভোগৰ সম্ভাৱনা আছে। এতেকে স্বৰ্গীয়ে দেৱতাৰ লগ পাৰৰ সম্ভাৱনা নাই।

দৈতা আৰু অশুৰবিলাকে মাজে সময়ে স্বৰ্গলৈ গৈছিল। মনুস্মৃতিৰ সময়ত একেগণে লগ লাগি কাম কৰিছিল। দেৱতাসকলক বেদি তেওঁলোকেও বাণ্যাত্ৰ অৱলম্বন কৰিলে। এইদৰেই বোধ কৰোঁ থাণৰ যুগত সকলো জাতি মহাজ্ঞানী হ'ল। তাৰ সলনি বৈদ্যা, কলিতা, কাহয়, কেওঁ, কোচ, কছাৰী, বাতা, কঁহাৰ, কুশি, মুচি, মেটৰ, জোৰ প্ৰভৃতি বহুত জাতিৰ নাম বৰ্তমানে ওলাইছে আৰু মিকদিনে ওলাব লাগিছে।

এইবোৰ জাতি বা উপজাতিৰ ভবি পঢ়িবলৈ গলেই দেখিবলৈ পোতা হয়—কোনোবা স্বৰ্গ কোোনো চক্ৰ প্ৰভৃতিৰ বশেৰ। এইবোৰ ডাঙৰ ডাঙৰ দেহতাবা, আঁকশৰ গ্ৰহ উপগ্ৰহৰ কথা বহুত দাৰ্শনিক তত্ত্ব নাইবা কিয়া বৈদিক ব্যাখ্যা থাকিব পাৰে; কিন্তু তাৰ পৰা ঐতিহাসিক তত্ত্ব বিচাৰি উলিওখা টান। পুৰণি যুগৰ পৰা জাতিসকল বহুত জাতিৰ মাহুৰে ভাবতত উপনিবেশ হাৰন কৰিবলৈ লাগিছে। কিন্তু একমাত্ৰ আৰোমৰ বাপৰি আন কোনো জাতিৰ ধাৰাবাহিক বৰ্তো নাই, থাণথা এটা স্বত্ব থাৰিব পাৰি। ভাৰতৰ জাতি (Tribes) দেখে বিচাৰ কৰোঁতা বিজুলি চাহাবে (Sir H. H. Risley) দিখিছে,—“In India the genius loci has not turned to history, and almost the only instance in which the ancient records throw light upon the origin of the tribe is that of the Ahoms.” এতেকে কোনো জাতিৰ ভবি বিচাৰিব লাগিলে আন উপায় ধৰিব লাগিব।

এইবোৰ জাতি বা উপজাতিৰ লগত এতিয়া আমাৰ কোনো সন্ধান নাই। পিতলৈ আন আন জাতি সহজে ৰাশোচনা কৰিবৰ হেঁজা থাকিব। বৰ্তমানে কিৰাত জাতি সহজে চু-আঁৱাৰ বিলা গল।

কিৰাত জাতিটো বৰ পুৰণিকলীয়া জাতি। ৰূপেশত এই জাতিটোৰ কথা উল্লেখ কৰা আছে। বঙ্গদেশত

এই জাতিটোৰ বাস বুলি দিখিছে। মনু-সাহিত্যতো এই জাতিটোৰ নাম পোৱা হয়। মহাভাৰতত অৰ্জুনক শান্তিপাত অজ্ঞানানৰ সময়ত মহাদেৱক কিৰাতযেপত বৰাহ চিকাৰ কৰা দেখা গৈছিল। যতক কিৰাতে কামৰূপ ভয় কৰি ৰাজহ কৰিছিল। এনে পৰাজনী পুৰণি জাতিটোনে কৈল গল? হয় ই লোপ পাইছে, নহয় আন কোনো জাতিৰ লগত মিহলি হৈছে। নাইবা নিজ নাম পৰিষ্কৰণ কৰি আন নাম হৈছে। পৃথিবীৰ পৰা দুই এটা জাতি সমূল লোপ পালেও বহুত জাতিৰ অস্তিত্ব এতিয়ালৈকে নমৰা-নিজিয়া অস্থাত দেখিবলৈ পোৱা যায়। এতেকে এই জাতি সহজে প্ৰথমে হস্তাণ নটৈ বিচাৰি চোৱা যাক, ক'বনাত কিবা সন্ধান পোৱা যাবেনে মেৱা।

কিছুমান দিখক কিৰাত জাতিৰ আশ্ৰয় অশুৰসন্ধান কৰোঁতে নামৰ আদি অক্ষৰ 'ক' দেখি 'কছাৰী' কে কিৰাত বুলি গ্ৰমাণ কৰিবৰ চেষ্টা কৰিছিল। কিন্তু কাকল প্ৰথম বৰ্ণ মিলিলেই নহয়। আন ২ আধৰবিলাক অৰ্থাৎ গোটেই শব্দটোৰ সামঞ্জস্য—থাকিব লাগিব। যদিও নামৰ প্ৰথম আধৰ 'ক' দ্ৰি বহুত জাতি আছে, তথাপি এই 'কছাৰী'কে এই জাতিৰ জাতি বুলি নিশ্চয় কৰিবৰ আন এটা কাৰণ—ই অন্যথা। কাৰণ, কিৰাত-বিলাকো অন্যথা আছিল। কিন্তু কছাৰীবিলাক কাছাৰৰ আধিবাসী। অৱশ্যে দেশৰ পৰা যেনেকৈ জাতিৰ নাম হয়, তেনেকৈ জাতিৰ পৰাও দেশৰ নাম হয়। কিন্তু কছাৰী আৰু কিৰাত এই দুয়োৰে মাজত বহুত পাৰ্থক্য। বঙ্গদেশত কছাৰী জাতিৰ মাহুৰ দেখিবলৈ পোৱা নাৱা। হব পাৰে ই আগতে বঙ্গ দেশতে আছিল, পিতত আন জাতিৰ থোৱা হাই অসমৰ পৰ্ব্বতত আহি আশ্ৰয় লৈছে। দিকি মহত্বক কিৰাত জাতিটোৰ সন্ধান লব লাগিলে আনি পোন প্ৰথমে আনিম আধিবাসী অনাধাৰ মাজতে, বিশেষকৈ বঙ্গ দেশতে বিচাৰিব লাগিব।

এতিয়া চোৱা যক, ভাৰতবৰ্ষত অন্যথা কোন আৰু আনিম আধিবাসী কোন? অনাধাৰ অৰ্থ যি আধা নহয়। এতেকে আঁৱ শব্দটোৰ মানে নো কি তাকে চোৱা

বন্ধ। অভিধানমতে আৰ্য্য=ক (গমন করা) + দান্-
ক; নাইবা আৰ্য্য শব্দ+ক্ষ, গমন লীল আৰু ক্ৰমি-
ধৰ্ম্মস্বীকৃতি। এইবোৰ মাহে চিন্তাব কৰি খোজ, পশুপালক
বা আন আন যাবাবৰ জাতিতকৈ কিছু উন্নত হৈ
উঠিছিল। কাৰণ, ক্ষেত্র উৎপন্নশত ভঁৰালত থৈ
পেট ভৰাই খাব পাৰিছিল। পেটৰ চিন্তা এচিলেই
আন আশা-আকাঙ্ক্ষা মনত বেলায়; গতিকে উন্নত হৈ
উঠে। এতেকে ব্যাধ, নিৰ্য্যাস প্রকৃতি আন আন
জাতিতকৈ শ্রেষ্ঠ। কাশ্ৰুকে ‘আৰ্য্য’ৰ অর্থ ‘সভ্য’ হৈ
গল। গৃহীৰ ৰূপমূৰ্ত্তি পিৰি কথাটোৰ অর্থ যেনেকৈ
‘সাম্য’ক পৰিণত হৈছে অথবা সংস্কৃত ‘সম্মন’
(অর্থ সম্বাদ) লঙুতে নানা বিধ মিঠাই পঠিৱা
দস্তৰব পৰা যেনেকৈ মিঠাইৰ বিশেষ নাম ‘সম্মন’
হৈছে, তেনেকৈ এই আৰ্য্য শব্দটো সম্ভাৰনস্কৃত হৈ
উঠিল। এতিয়া ইয়াৰ অর্থ—মানী, ভেট, জোৰ্ত্ত,
ভাৰ, স্বামী, সম্মান, সংশোধন, ষ্ট্ৰী, সন্ত, সন্ত
ইত্যাদি। “সৰ্ব্বৈ গত্যথা: জানাৰ্থা: প্ৰাপ্তাৰ্থান্” ইয়াত
বাঞ্ছা কিছুমান উৎকৃষ্ট গুণ থকা ব্যক্তিকে আৰ্য্য বুলি
আজিত কৰা হৈছে। কোনো কোনো গ্ৰন্থত শূদ্ৰ
বাচিৰে আন তিনি শ্ৰেষ্ঠ বৰ্ণক আৰ্য্য বোলা হৈছে।
আকৌ কোনো কোনো গ্ৰন্থত হিন্দু-বা আৰ্য্যসম্বন্ধীয়
সকলো ব্যক্তিকে আৰ্য্য বুলি কয়।

মহু বহিষ্ঠাত পৰ্ব্বকে, পৌণ্ডুক, উজ্জ, ত্ৰাৰ্বীড়,
কাৰ্ষ্যক, যবন, শক, পৰদ, তাপস্বৰ, চীন, কিবাত,
নবৰ, যম—এই দেশবাসী বিখ্যাত কৃত্তিয়সকলে পূৰ্ণ জিয়া
সোপৰ বায়ায় শূদ্ৰৰ লাভ কৰিছে (মহু-বিবাহ প্ৰকাশণ
১০৪৪)। তেনেহলে এইবিলাক জাতিও একালত
আৰ্য্য আছিল। এতিয়া এইবোৰ চাই বিচাৰ কৰিব
লাগিলে ভাৰতত অনাৰ্য্যৰ সংখ্যা নিচেনই কম হৈ পৰে।
কোন নো আৰ্য্য নহয় তাক কোৱা চাই।

কিছুমান নৃত্তৰ্ব্বদ্ পণ্ডিতে মাহুৰৰ আৰুত প্ৰকৃতি
চাই জাতি (Race and tribe) ব বুলি ঠিক কৰি
পেলাইছে। যাৰ উল্লেখ্যাম কান্ধে সঙ্কট কিতাপ অমু-
ভাৰ কৰাৰ পিচত ইউৰোপৰ কিছুমান তত্ত্বজ্ঞাই ভাৰতীয়

আৰু ইউৰোপীয় ভাষাৰ ভিতৰত আৰ্য্যৰ ধাৰুগত চি-
লেখি ভাষাটোক Indo-European language বা
Indo-Germanic language নাম দি নিজে আগ
হৈ পৰিল। তেওঁলোকৰ মতে ভাৰতৰ আৰ্য্য, পৰ্য্যস
ইৰাণ আৰু তেওঁলোক একে Aryan মহাজাতিৰ অধৰ্ণ।
গোটেই ভাৰতত প্ৰায় সংস্কৃত মূলক ভাষা দেখা যায়।
তথাপি আৰুভিতগত বৈষম্য থৈ বিজ্ঞানি চাৰোৰে স-
ভৰ জাতি (Tribe) নিৰূপণৰ সমৰ্থত আৰ্য্যবিধ মন্-
শ্ৰবণৰা কিছুমানক এৰিয়ান কিছুমানক ড্ৰেভিডিয়ান, হি-
মানক মঙ্গোলিয়ান আৰু কিছুমানক মঙ্গলো ড্ৰেভিডিয়ান,
ইত্যাদি কৰি থলে। ভাষা আৰু আৰ্চাৰ-বাহ্যৰৰ পৰম
তেওঁৰ বিশ্বাস নাই। প্ৰমাণ স্বৰূপ তেওঁ কৈছে—“Alto-
gether a Shan people who entered Assam early in
the thirteenth century and within the
next three hundred years conquered and gave
their name to the country. Towards the
end of the seventeenth century they em-
braced Hinduism-lost their original language.
* * * (Peoples of India Page 10)। যা
উল্লেখ্যাম দ্বাৰাৰে তেওঁলৈ লিখা কথাখিনি উল্লেখ্যাম
সেই কিতাপৰে ৬৪ পৃষ্ঠাত বিজ্ঞানি চাৰোৰে লিখে
... that “physical characters are the best,
in fact the only tests of race that
is, of real affinity; language, customs etc.
May help or give indications but they are
often misleading.” যিকি নহক, যি জাতিগত
বৰ্ণনো মঙ্গোলিয়ান বোলা হৈছে, তাকো ভ্ৰষ্টৰ খা-
বোলা মাহুৰৰ অভাৱ নাই। কাৰণ, মঙ্গোলীয়তে যেনে
প্ৰথম উৎপত্তি বুলি বহুতে ক’লে দখিৰ (Aric
region of vedas—Tilak)। বহু আৰ্য্য বৃশ্ণী-
সকলৰ অক্ষয় কীৰ্ত্তি। এতেকে উনিশত ঠাই প্ৰথমে
আৰ্য্য আদি ভূমি বুলি প্ৰমাণ কৰিব গত দাৰ্শ-
নিক? চীন অক্ষয় জাতি আছিল। জিয়া সোপৰ
শূদ্ৰৰ লাভ কৰা কথা মহু সংহিতাই কয় (মহুসংহি-

বিবাহ প্ৰকাশণ-১০৪৪)। অকল এয়ে নহয়, চীনৰ গভ্যাত
ভাৰ্য্যৰ পূজাতকৈ বহুত আগৰ, এই কথা বৰ্ণমান
বহুতে স্বীকাৰ কৰে। আৰু সিদিনাকৈয়ে চীনৰ বৰ্ণমান
এটা প্ৰধান উৎসৰ আছিল, হাতীপাতৰ নাড়লগেৰে মাটি
থোৱা চীন পৰ্ব্বটোৰ উৎপত্তি ‘প্ৰাচীন’ পৰমৰণা
হৈছে যেন লাগে।
ক’কেছত পৰ্ব্বটোৰ মাহুৰ হওক নাইবা গৰী-চামু মক-
চুইয়েই হওক, কিবা ভাৰতৰ আদিম অৰিবাঙ্গীয়েই
হওক, সকলোকে আৰ্য্যৰণ সম্ভূত বুলিবৰ বাট এটা নহয়
এটা গণ্য। এতেকে আচল অনাৰ্য্য ঠিক কৰাও
কঠিন। তেনেহলে আদিম অৰিবাঙ্গীৰ ভিতৰতে আদি
বিলাত মজান বিচাৰিব লাগিব। কিন্তু তাতো মহা
গোপন্য। আদিম অৰিবাঙ্গী কোন? আদি মানৱ
ধৰণৰা তথাই ক’লে গৈছে আৰু কোন বল ভৰত
ক’ল আৰ্য্য বহুতে তাৰ একে ঠিক নাই। পশ্চিমৰ
পৰা যি আৰ্য্য আহিছে বুলি ধৰা হয়, তেখে পূৰ্বৰ
পৰা মঙ্গোলীয়ান আৰ্হিছে বুলি ধৰিব লাগিব। বঙালী
আৰু অনাৰ্য্য আদি নামনিৰ জাতিবিলাক বিলাপি
চাৰোৰ মতে মঙ্গলো-ড্ৰেভিডিয়ান। ড্ৰেভিডিয়ান জাতি
যি আদিম বুলি ধৰা হয় তেখে বঙালী, অসমীয়া
প্ৰকৃতিক এটা বৰ্ণনৰ আদি আদিম জাতি বুলি কয়
পাৰি। যি বি হওক, আদিম অৰিবাঙ্গী পোৱা নাগলে
বহুদেশ-বি এই আধা আদিম জাতিটোৰ ভিতৰতে
এৰাৰ ভিতৰত সন্ধান লোতা যাওক। বহুদেশৰ এই আধা
অৰিবিলাকৰ সম্বন্ধে ১০০০ চনৰ আশোৰ মাহৰ ‘প্ৰবাসীত
এৰেৰে লিখা আছে—“দেৰ হেজাৰ বছৰ হৈ গল বহু-
দেশৰ এইবোৰ অনাৰ্য্যভাৰী নোকে আৰ্য্য ভাষা গ্ৰহণ
কৰি হিন্দু হৈ গৈছে। সিহঁতৰ প্ৰাচীন চালচলন একে-
ধৰে প্ৰাচ্যৰ গ্ৰেছৰ বা আৰ্য্যস্বৰ আৰম্ভণত ঢাক
খাইছে। সিহঁত আচৰণীয় অনা-চৰণীয় আধুনিক কালৰ
নানা জাতিত পৰিণত হৈছে।
ইয়াতে অণপ ২কমিষ্ণতৰ প্ৰয়োজন বুলি মনে ধৰে।
সময় বিচাৰে কথা লিখা হৈছে তাৰ কোনো নিৰ্ণট
(Reference) দিয়া নহল। যি সকলে এই সম্বন্ধে

আশোলোনা কৰিব খোজে, তেওঁলোকক কিছু অভাৱ
দিবলৈ কেবল যি সত্য বুলি বিবেচিত হৈছে, তাকে
মাজ লিখা হল। বিশেষ সমাজৰ তথ্যকথিত জাতি-
সকলক ডাঙৰ সৰু বোলা আমাৰ উদ্দেশ্য নহয়। কিবাত
ডাঙৰ জাতিয়ে সৰু জাতি, সেই কথা শীমাংগাৰ
আধাৰ আৰম্ভণকতা নাই। কোনো তাক নিচাৰো।
ক’কেছ বৰ্ণমানৰ ভাৰগ্ৰননতাই এই দেশবাসীক এনে
বিবেচনৈ যে Aryan raceৰ লগত লক্ষ্য নাই বুলিলে
বহুতৰ অৰ্থেয়া হয়। তেওঁলোকে ভাৰ উচিত, কি
আৰ্য্য কি অনাৰ্য্য কোনেও হঠাৎ নেজ এৰি মাহুৰ
হোৱা নাই। আৰ্য্যসকলে কিছু আগেয়ে সভ্যতাৰ লক্ষ-
ণাত উন্নত পাৰে; কিন্তু অন্তৰ কাৰণ তুলনাত সেই
আগে পিচৰ মূল্য বিশেষ কি আছে? আগে বা পিচ-
কোন কি আছিল সেই বিচাৰ নিশ্চয়োজন। কেইশতাৰ্ব্বী-
কোন আগতে ইয়াৰে জাতি পৰ্ব্বটত গভ্যত বাস কৰিছিল।
কিন্তু আজি সেই জাতিৰ লগত সম্বন্ধ দেখুয়াবলৈ ভাৰত
বাসী ইমান ব্যত কিয়? কেবল তেওঁলোক উন্নতিৰ উচ্চ
চূড়াত বহা দেখি! বঙ্গ, বগৰ (মগধ) চেপাৰ জাতি
মাহুৰ আৰ্য্য নহলেই যে ঐতৰেৰ আৰ্য্যকৰ বৰ্ণনামতে
এওঁবিলাক মাহুৰ নহয় ‘বায়্যাসী’ আছিল নহয়।
এনে কথা কোনেও নেমানে আৰু মনা উচিতো নহয়।
অৰন্ত ইয়াৰে পৰা এতিয়া অক্ষয় মানৱ কৰিব পাৰি
কাতৰী যেনে সৰ্ব্বকৃত্ত, এই উন্নতিত ঠাইবোৰৰ মাহুৰো
স্তেনে আছিল। আৰু বোধ কৰো ‘কাক-চোটা’ৰ নিচিনা
মিন-ৰাতি শাৰাংগাৰ অক্ষয়মানেতে ফুটিছিল। যি যিকি
নওক পাঠক সকলকে অক্ষয়োৰ যেকোনো বিষয়ত সঙ্ক-
ৰাত্ত হলে নাইবা “ভাৰে ঘৰে ছুৰি” কৰিলে অথবা
কোনো বিষয়ত ভয় বাগিলে সত্য অক্ষয়মান কৰা অস-
হুৱ। এতেকে কোনেও মনে হঠাৎ বিবক্তি বোধ নকৰিব
(prejudice passion) বিষয়ৰ পৰা মুক্ত হৈ তলত লিখা
বিষয়বোৰ গনি চাৰ।
আগাৰ সংগ্ৰহত পৰি ভাৰতৰ আদিম অৰিবাঙ্গী
কিছুমান আৰ্য্যধৰ্ম্ম গ্ৰহণ কৰিলে। তাৰ লগে লগে
ভাৰাও শাকিলে। বিবিলাক জাতিয়ে বহুতা স্বীকাৰ

নকবিলে, তেওঁলোকে আৰ্ঘ্যৰ পৰাক্রম সহিব নোৱাৰি পৰ্ব্বতক আশ্রয় ললে। ড্ৰাইডীবিলাকৰ ভাৰতৰ দক্ষিণত আশ্রয় গৈ গোটখাটী এটা পৰাক্রমী জাতি হৈ উঠিল। তেওঁবিলাকক দমন কৰিবলৈ 'অগস্ত্য-মিছন' পঠোৱা হৈছিল। প্ৰবল পৰাক্রমী অগস্ত্য মুনিয়ে ঘৰ নৌবল (Navy)ৰ প্ৰাপ্তগত বাহা ঘাতৰ মুঠিলে অহাৰ দৰে, সমুদ্ৰ গণ্ডম্বৰ ভিতৰলৈ আহিছিল (ই অস্থান) ; কাৰণ সমুদ্ৰক গণ্ডম্বত পান কৰি অস্থৰ বধ কৰা কথা কথি শতিকাৰ মামিন লগীয়া-কথা নহয়।) মাত্ৰ বিছাচল-বাসীক পদনত কৰিব পাৰিছিল। দাক্ষিণাত্য ভয় কৰিব নোৱাৰিলে। সদলবলে তাত নিপাত হ'ল। এতেকে সেইবোৰ জাতি অন্যথা হৈ বৈ গ'ল। জীৱাশক্তৰ চেষ্টাত কিছুমান ড্ৰাইডীয়ে আৰ্য্যধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিছিল। এইবোৰ কথা আমাৰ অনাৱৰ্ত্তীক।

আৰ্য্যধৰ্ম বাস কৰা ঠাই ডোখৰ আৰ্য্যবৰ্ত্ত আৰু ড্ৰাইডীবিলাক পৰা ডোখৰক দক্ষিণাত্য বা দক্ষিণাৱৰ্ত্ত নাম দিলে। এইদৰে তাই বা 'টাই' জাতি থকা ঠাইক 'টাইকৰ্ত্ত' বা তিকত বোণা হয়। মনুষ্যহিতাৰ মতে কিৰাত মানে জাতি আৰু ঠাই দুয়োটা হ'ব পাৰে। অকল কিৰাত নহয় বাউ, হুহু, বগ, পুণ্ড, প্ৰকৃতি আৰ্য্যা জাতিৰ নামৰ পৰা দেশৰ নাম হৈছিল প্ৰগলীয়া, আযোগ—১০০০।) ঠাইৰ নাম বৰদায় আৰু ঠাইৰ পাত হ'ল। অৰ্থত ঠাইৰ নাম জাতিৰ পৰাও হয় নাইবা যিপিনে অৰ্থাৎ সেই দিন অস্থৰবিও হয়। বঙ্গদেশত আৰ্জিটলৈকে কিছুমান মাতৃহ আছে, সিবিলাকক 'কৈৱৰ্ত্ত' বুলি কয়। কোৱা বাহুলা, যোতা আদমহাৰীত তাৰ 'কৈৱৰ্ত্ত'ৰ সংখ্যাই আটাইতকৈ সৰহ দেখা গৈছে। তাত স্থানীয়া বিবিলাক মূল্যমান আছে, সিবিলাক এই 'কৈৱৰ্ত্ত'ৰ পৰাই জাতান্তৰ গ্ৰহণ কৰি হোৱা বুলি বহুতৰ অস্থান। ইয়াৰ সোত আৰ্জিটলৈকে সম্পূৰ্ণৰূপে প্ৰতিহৃত হোৱা নাই। এই 'কৈৱৰ্ত্ত' নামটো আৰ্য্যবৰ্ত্তৰ নিচিনা দেশৰ নাম অস্থৰবি হোৱাৰ বাহিৰে আন একো নহয়। কাৰণ, কৈৱৰ্ত্ত-সৰলক জাতৰ কথা হ'ছিল এতিয়া যদিও মাৰ্হিয়া বুলি কয়, কিছুদিন আগেয়ে 'কৈৱৰ্ত্ত' দাস' বুলি পৰিচয় দিছিল ;

অৰ্থাৎ কৈৱৰ্ত্তবাসী দাস বা দহা। কেচাৰিহাৰ, বাপু গোহাৰপৰা প্ৰকৃতি জিলাত বিবিলাক 'কৈৱৰ্ত্ত' বধ, তেওঁলোকে অকল 'কৈ' বুলি পৰিচয় দিয়ে। এয়েৰে 'বৰ্ত্ত' (বৃত্ত) থকা অৰ্থাৎ বাসস্থান বুলি কোনোদৰে ক'লে একো অজ্ঞাৰ কোৱা নহয়।

এতিয়া প্ৰশ্ন হৈছে 'কৈ' শব্দৰ অৰ্থ কি? যক্ষ আৰ্জিধানত 'কৈৱৰ্ত্ত'কে (পানাত)—পুত (থকা) + অস্থৰ = কৈৱৰ্ত্ত ; কৈৱৰ্ত্ত শব্দ + অস্থৰ। দীৱনিমাণ্যপেচৰে অস্থৰ গৱীৰাত বিশেষ জাতি মাচুৰে। সি হুক, ইয়াৰ এই সঙ্কল অৰ্থ কৰিব পাৰি। বঙ্গদেশত 'কৈ' নামেৰে এমি মাছ পোৱা যায়। অসমত তাক কাঠে মাছ বোলে। এনে সাগলনি বহুত ঠাইত থটে বেনে—হিন্দুৱা চিড়িয়া (চ=ch) কথাটোক অসমত চৰাই (চ=ch) বোলে। এই ত্ৰয়ো শব্দৰ অৰ্থ পৰে। কিম্ব গোলাপায় জিলাত চৰাইই অৰ্থে বুকুৰা ক'বুয়া। আকৌ কলিকতাৰ কাণে চড়ুই অৰ্থ চটক পক্ষী অৰ্থাৎ ঘনচিৰিকা। ইক-জীভো তেনেদৈ 'fowl' ৰ অৰ্থ বৰ্ত্তমানে অকল হুকলোকৰ মুখখোচক চৰাই একমাত্ৰ বুকুৰো বুলি যি; কিন্তু আগেয়ে সমস্ত জাতিৰ চৰাইকে বুলাইছিল। সেইদৰে বৰ্ত্তমানে 'কৈ'ৰ অৰ্থ যথোচক নিৰ্গোৰ এমি মাছ হলেও সেই কালত অকল বকম সাহেবক বুকুৰা বুলি অস্থান বা সিদ্ধান্তলৈ অহাটো মিয় অসুগুত নহয়। এই 'কৈজীভী' বা মন্ত্ৰকাৰী নৰী পানীত থকা জাতিটোৰ বাসস্থানেই 'কৈৱৰ্ত্ত' জাতিক বুলি ক'ব পাৰি। ইয়াৰে পৰা 'কৈৱৰ্ত্ত'য়েই যে মন্যাদেশ আৰ্জি তাক অস্থান কৰিব পাৰি। বঙ্গ দেশৰ কিছু ঠাই বেহাৰৰ কিছু অংশ লৈ কিৰাত ৰবাৰ দেশে আৰ্হিৰ প্ৰত্যস্থাবিসংকল টিক কৰিছে হেনো। অৰ্থাৎ এওঁলোক প্ৰত্যস্থাবি বহুত সমস্ত ভ্ৰম-প্ৰমাণপূৰ্ণ থাকে। উদাহৰণ স্বৰূপ চান্দ—সদাগৰঘৰ য আৰু বেউশাৰ ঘটটো। আৰ্হিগাৰ পাৰি। তাক যে কিমান ঠাইত নিৰ্দেশ কৰিছে, আৰ্হিৰ সংখ্যা নাই। ইয়াৰ বাহিৰেও প্ৰসিদ্ধ ৰজা আৰু কলিকতাৰ মন্যদায়ৰ প্ৰমাণৰ নিমিত্তে বহুত অসত্য শিলালিপি দ্ৰা তাপ্ৰমাণম উলিয়াই লোকক ভুল পথলৈ নিব ধৰি

বিশবক বঙ্গদেশত এই ভাৱৰ প্ৰাধান্য বেছি। এইবিলাকক এৰি, বঙ্গদেশ যে মন্যাদেশ আছিল, তাৰ আন এটা প্ৰমাণ—ইয়াৰ সকলো জাতি দ্বৈৰ্কাক, বৰ্ণ শ্ৰেষ্ঠ ব্ৰাহ্মণেও হাট-বজাৰত নেবেচিলেও, নাহ মাৰি নাইবা চিকাৰ কৰি থোৱাক অৰ্থাৎ দীৱৰ বৃত্তিতো অজ্ঞাৰ বুলি মন নকৰে। কিন্তু বঙ্গালৰ বাহিৰে ব্ৰাহ্মণে নিগাণে তথাকথিত লক জাতিৰ ভিতৰতো মন্যদাৰ বা হোৱা কৰা কথা, তাক চুইয়ে গ্ৰাস্ত য়। উজীভাত কোনো কোনো ব্ৰাহ্মণে মাছ পালেও, মনেৰে। বেনীপুৰিয়া উজীভাসকলে মাছ মাৰে বুলি আনবিলাকে দি়া কৰে। "হিন্দুমিশন প্ৰতিষ্ঠাতা সত্যানন্দ শ্বামীয়ে সিন্ধি প্ৰকাশ কৰিছে যে দক্ষিণাত্যৰ মনিৰবিলাকত বৰ্ত্তী ব্ৰাহ্মণক গোমায়ালি নিদিয়ে। বৌদ্ধায়ন ধৰ্ম হৃত্ত স্পষ্ট লিখা আছে যে উত্তৰ ভাৰতীয় আৰ্হি-বিলাক বঙ্গদেশলৈ গৈ বঙ্গদেশলৈ উভতি আহিলে প্ৰায়শ্চিত্ত হ'লগিৰি।"—(প্ৰবাদী—আযোগ—১০০০)। এতেকে অস্থান কৰিব পাৰি, এই আভাষণভঙাল মন্যাকুল নশক আৰু ভদ্ৰক দেশখনেই প্ৰকৃত মন্যাদেশ, দীৱৰ দেশ বা কৈৱৰ্ত্ত।

কৈৱৰ্ত্তৰ বৈদিক উচ্চাৰণ কিৰাত। অভিধানত কিৰাত শব্দ অৰ্ধ-কৈৱ-শব্দ (প্ৰৌঢ়ভাগ) অত+অনু+ক। বাথ, অস্থৰ, ভূনিৰ, অস্থপাণ (চহিছ)। মনুষ্যহিতাৰ ১১৪৪ শ্লোকত লিখা আছে ব্ৰাহ্মণৰ পৰা শূদ্ৰবৰ্ণীত জন্মা নিৰাধ, উক্ত আযোগৰ স্ত্ৰীত পাল নামে মাৰ্ঘৰ জাতি হয়ে। সিহঁতৰ জীৱিকা নাও চলোৱা আৰু আৰ্য্যবৰ্ত্ত-বাসীয়ে সিহঁতক কৈৱৰ্ত্ত বোলে। 'কৈৱৰ্ত্ত' আৰু কিৰাত এই দুয়ো শব্দৰ মানে 'বাৰ্ধ'। আন অৰ্থবিলাক পিতৃত বহাৱাৰ ব্যতঃ গোৱাটো সম্ভৱ। Philologist অৰ্থাৎ ভাষা বিজ্ঞানবিৎসকলে ভাঙ্গকৈ জানে যে অস্থকনে সোহত নাইবা আন কোনো কাৰণে শূৰণি পৰণ লগনি মতুন শব্দৰ সৃষ্টি হ'লে তাৰ অৰ্থ মতুন হৈ য়; আকৌ কেতিয়াবা মতুন শব্দৰ পুৰণি হুচো বিধ

মানে হ'ব পাৰে। বিশ্বকোষ অভিধানতে কৈৱৰ্ত্তক কিৰাত বুলি উল্লেখ কৰিছে। অশ্ৰেষ্ঠ কিৰাতপননান ভুলমাত্ৰিৰে পৰিপূৰ্ণ বুলি কোৱা শুনি। বি হুক, এতিয়া 'কিৰাত' কৈৱৰ্ত্ত হ'ল কেনেকৈ, এইটো চাব লগীয়া। কৈৱৰ্ত্তৰ পৰা কিৰাত নে 'কিৰাত'ৰ পৰা 'কৈৱৰ্ত্ত' তাৰে মীমাংসাত অন্যাকৃত সম্ভৱ নহৈ নকৰি বৈদিক ভাষা সংখ্যৰ হৈ বেতিয়া সংস্কৃত হৈছে, তেতিয়া 'কৈৱৰ্ত্ত' শব্দটোকে পিচৰ শব্দ বুলি ৰবি লগে লগে একো গোলমাল নাথাকে। তথাপি এই শব্দ হুটাৰ নামজস্ত দেগুৱাবল চেষ্টা কৰা হ'ল। যেনে—কিৰাত—ক্+ই+ব্+অ+ত্+অ। উচ্চাৰণৰ ব্যতিক্ৰমত 'ক্'টোত 'অ' যোগ হলেই কইৰাত হৈ পৰে। আকৌ 'বা'ৰ আ-কাৰটো 'ব'ৰ আগলৈ গলেই শব্দৰ মাজৰ স্বৰবৰ্ণ 'ব' হয়। হস্ত 'ব্' পিচৰ 'ত'ত যুক্ত হোৱাত 'ত'টো লিখ হৈছে। 'কইবৰ্ত্ত' আৰু 'কৈৱৰ্ত্ত'ৰ উচ্চাৰণ একে; কেৱল শিৱন ভঙ্গীয়ে বেলেগ। বৰকৈ উচ্চাৰণ কৰিলে শব্দ হুটাৰ পাৰ্থক্য দৰা টান। এতেকে 'কিৰাত'ৰ ই-কাৰটো সামান্য উচ্চাৰণ ভেদত ঐ-কাৰ হোৱাটো অদম্বৰ নহয়। (ক)

কৈৱৰ্ত্ত জাতিটোৰ আন এটা নাম কৈৱট বা কেওট। ই কৈৱৰ্ত্ত কথাবে অপভ্ৰাম। দ্ৰা। উচ্চাৰণৰ ব্যতিক্ৰমত এনে অনেক পৰিৱৰ্ত্তন দেখিবলৈ পায়। শব্দবিজ্ঞান (Phonetic Law) ৰ ডাক্তৰ ডাক্তৰ কৰণবিলাক এৰি দিলেও প্ৰথমত: স্বৰবৰ্ণ কেইটাৰ বে সঙ্গৰ পৰস্পৰ পৰি-বৰ্ত্তিত হয়, তাক অন্যায়সে ক'ব পাৰি। এই নিমিত্তে ইংৰাজী-ভাষাত স্বৰবৰ্ণৰ এটা নিৰ্দিষ্ট উচ্চাৰণ আৰ্জিটলৈকে টিক কৰিব পৰা নাই হ'ল। উদাহৰণ স্বৰূপ 'আ' উচ্চাৰণটোকে দৰা যক।—a, e, i, o, u, এই পাৰ্শ্বটো স্বৰবৰ্ণৰ পাৰ্শ্ব পঠিত শব্দ অৰ্ধ, fern, first, come, but Grimm's Law, Verner's Law প্ৰকৃতি জনা নাথাকিলেও ইংৰাজী ভাষাত শলাশ (Syllable) নাইবা শব্দৰ শ্ৰেষ্ঠ 'ব'ৰ উচ্চাৰণ 'অ' বা 'ব'ৰ নিচিনা। পালিভাষাতা তেনেকুৱা পিচৰ আধৰব ওপৰত ৰেফ. (.)পক।

(ক) বৰ বেৰাই অহা হল "কৈ" শব্দৰ পৰা "কৈৱৰ্ত্ত" হৈছে; এতিয়া আকৌ দেগুৱা হ'ল 'কিৰাত'ৰ পৰা 'কৈৱৰ্ত্ত' হৈছে; কোনোটা টিক ?—সম্পাদক।

সংস্কৃত শব্দক বেৎ বিহীন অর্থহাত দেখিবলৈ পোতা হয়। উদ্ভিন্নতা শব্দক মাজতথকা 'ব' বউজ্ঞান 'অ' ব নিচিনা কবে 'ও' ব বেৎ নোহোরা হোয়াত 'ড' ব বিহ অর্থহা শুচি 'ত' হৈ গল। পিত্ত বঙ্গদার কতিত ভায়াত নামবাচক শব্দ কেহং হল। শেষর 'ত' টৌ কেনেকৈ 'টি' হল তাক অসমীয়াই ভাষাক জানে।

'কিৰাত'ৰ পৰা কেওট বা 'কেওট' হোৱাৰ আন এটা কাৰণ এই যে 'ই' আৰু 'এ' এই দুটা স্বৰৰ এনে সাদৃশ্য প্ৰভেদ যে ফাঁচী ভাষাত ইয়াৰ কোনো পৃথক উচ্চাৰণ নাই বুলিলেই হয়। ইংৰাজীত ও স্বৰটোৰে 'এ'ও হয় আৰু 'ই'ও অসমীয়াতো বহুতে 'নাই' লিখোঁতে 'নায়' লিখে। অৱশ্যে কথাটো ভুল। কিন্তু এই পাৰ্থক্যসাধাবে ধৰিব নোৱাৰে। 'ব' পূৰ্ণ নিয়মে 'ৰ' হল। এতেকে 'কিৰাত' 'কৈৱৰ্ত্ত' আৰু 'কেওট' একে জাতি। এক স্বৰেণে মতে বঙ্গদেশৰ আদিম অধিবাসী।

'কৈৱৰ্ত্ত' বা 'কেওট' ছবিৰ বেধিবলৈ পোৱা যায়— হালোৱা আৰু জালাৰ। ইয়াৰ বাবেই আৱশ্যক নকৰে। ব্যাভাস্যগত নাম বা উপাধি জনিলেই বুজিব পাৰি। জাত-বাসায়ত পেট নভৰাত বেনেটক কমাৰ, কুমাৰ, ভাতী আদি বহু জাতিয়ে হালত ধৰিছে, কেওটক হালোৱা কেওটে মাজ মাৰিবলৈ এৰি হাল বাবলৈ ধৰি আৰ্থ-বৃত্তি অৱলম্বন কৰাত এই নাম পাইছে। পাচে মাৰে লাগে নিম্ন সমাজ গঠন কৰি বেলেগ হলেও স্মৃতে জুতা এক জাতি আৰু এক সমাজত্ব আছিল।

আনকালে, অজ্ঞ এটা জাতিৰ নামৰ লগত 'কেওট' শব্দটোৰ বিশেষ সাধুজ দেখিবলৈ পোৱা যায়। এইটো 'কাৱত' বা 'কায়েং'। কেওট কথাটো 'কাৱত' লিখিলেও উচ্চাৰণৰ বিশেষ ভেদ নহয়। কেৱল প্ৰথম আধৰৰ একাৰ 'আ'-কাৰ হৈ গ'লেই একৰকম মৌমাংসা হয়। স্বৰৰ এনেদুৱা পৰিঘৰণৰ যে আভাৱিক, তাক আগেয়ে কোৱা হৈছে। ব্যাকৰণ সন্ধিৰ-দুজও ইয়াত খটাব পাৰি। কিৰাত শব্দটোৰ 'বা'টো 'আ'

হৈ যোৱাত ক+ই+আ+ত= 'কাাত' হৈয়াৰ। এতি 'ক্যা'ত' আৰু 'কায়েত' প্ৰায় একে উচ্চাৰণ; শব্দ উচ্চাৰণেই প্ৰকৃত ভাষা; 'কিৰিত' আৰু বা 'ভাৰ' তই সাৰ্বভৌমক চিন মাথোনি। Dance শব্দটো উচ্চাৰণ কোনোৱে 'ডা'ল আৰু কোনোৱে 'ডেন'ল এই দুবকমে বনে। অসমীয়া ভাষাতো 'নে' আৰু 'না'লৈ বহুত গোমাল আৰু এই 'কাৱত' বা 'কায়েং' ধৰকৈ উচ্চাৰণ কৰিলে প্ৰায় যেন লাগে। 'ৱ'ৰ উচ্চাৰণ অনেক সময়ত 'অ'ল একা স্বৰ হোৱা দেখা যায়। সৰ্বসাধাৰণে কাৱৰ জাতিটো 'কায়েং' ৰোগে। বৃহৎপ্ৰদেশ আৰু কিৰাতৰ বিহিৰ কাৱৰ অছে, তেওলোক 'লালা কায়েং' বুলি পৰিচিত। লাদা শব্দৰ অৰ্থ লালিত বা প্ৰতিপালিত পুৱা। মসী 'বাসু' শব্দটো বেনেটক জৰ্জলাকৰ নামৰ আগত বহুই সম্ভাৱনচক কৰা হয়, সেইবাবে হিন্দুস্থানত 'কালা' শব্দটো ব্যৱহাৰ দেখিবলৈ পোৱা যায়। এই 'লা' শব্দটো তেওঁলোকক কোনে বিছে হোৱা কৰা নাম হলেও তাক কায়েং ৰে ব্ৰাহ্মণসকলৰ প্ৰধান ভূতা আছিল, তাক বহু দেশৰ ৰজা বজাল দেশৰ সমুদয় কায়স্থৰ পৰা বহুতা দেশলৈ অনা কায়েংসকলৰ স্বৰৰ আলোচনা কৰিলেই বুজিব পাৰি। এতে প্ৰদেশৰ দেশৰ একে জাতীয় মাছহৰ নামৰ উচ্চাৰণ 'কায়েং' 'কেওট' বা 'কেওট' হ'ল কেনেকৈ সেই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ— ব্যাভৰ পৰা যোৱাৰিণাক সেই দেশৰ উচ্চাৰণৰ দেখা বা শুণত 'কায়েং' হৈছিল। তেওঁবিলাকৰ ভাৱনৰ গুৰু আছিল। সম্ভৱতঃ বঙ্গদেশৰ পৰা নি আশ্ৰয় লিখি এই নিমিত্তে প্ৰিহৰপাত হৈ কালা উপাধি পাইছিল। কিছুমানে লেখা-পঢ়াও শিকিছিল। সেই কাৰণে ইট বজাৰৰ হিচাপ-পত্ৰ বাৰিধি পাইছিল। কিন্তু বেবৰ জী-কাৰ পোৱা নাছিল। বাধ কৰে। কেওঁ লোকৰ স্বৰ পঢ়িয়া পাই বহুতাৰ থকা কিছুমান কেওট কোৱা দেখি মাজ মাৰিবলৈ এৰি শুদ্ধ হৈ 'বঙ্গক কায়েং' ৱাৰি (ব) বজা আৰু ব্ৰাহ্মণৰ ৰূপাত তেওঁলোক বহুগে

(৫) পদাৰৰ মাজৰ 'ৱ'লৈ নি চালবণ। বোৱা হয় সেই চালবণবাই গোম দেখি। এনে বহুত লিখকে শব্দৰ সাধুৰৰ গুণত নিৰ্ভৰ কৰাটো বিখ্যাপ নহয়। গুণত নিৰ্ভৰ হৈ আছে, ভাষাতকও চক্ৰ, কাণ সুৰৰ গৰ ৱগৰতহে জাতিৰ উৎপত্তি নিৰ্ভৰ কৰে। এতিয়াৰ লগত

শ্ৰেষ্ঠ শূদ্ৰ বনটলৈ ধৰিলে। অৱশ্যৰ উন্নতিৰ লগে লগে মাজৰ আশা-আকাঙ্ক্ষাও বৃদ্ধি পোৱা আভাৱিক। সংস্কৃত ব্যাকৰণত প্ৰত্যয় ধাতুৰ অঙ্গাৰ নাই। এতেকে 'কায়েং' মান শুদ্ধ কৰি 'কাৱৰ' কৰা হ'ল; বেনেটক max mullar শব্দক 'মোকমুলাৰ' কৰা হয়। (শৰীৰ)—হা+ডক, নাম হ'ল। কিন্তু জাতিৰ গুৰিত কোনো দেখতাৰ নাম নহলে আধা হৰৰ উপায় নাই। টেঙৰ বায়ুমণ্ডলে মাজে বেছি ওভলৈ তুলিব নোহোৱে। এতেকে তেতিয়া কেওট কেওটাৰ ভিতৰত কেওটা নেপাই ধৰ্মেৰে ঘৰজাৰ মনী 'তিহগুণ'ক জাতিৰ আদিত থিয় কৰি বৰাই বজাই সজু কৰিলে। ৰোধ কৰে। শূদ্ৰৰ আদি পুৰুষ কোনোৱে হলে চণ্ডিগতে শ্ৰি ৰাধিন উজ বৰ হওঁলে বিজ্ঞানী ৫৫ উঠে সেই নিমিত্তে এই ব্যৱস্থা হৈছিল। বাৰী বিলাক জবি সজাৰ নোহোৱাকৈ থাকিল সিহঁত 'কেওট' ৱৈৰ। জাত-বাসায়ৰ একত মাজ হালোৱা উপাধিটোৰে পৰা। ইকালে কাৱতৰ ভিতৰত 'দত্ত' পশ্চিমৰ পৰা অহা ৱগেও ভূতা হওঁলে মাজি নোহোৱাত 'সক কায়েং' হৈ ব'ল। কায়েং আৰু কেওট দুয়ো—লক্ষণে-ত্ৰেতিয়ান জাতি বৃহৎ (Peoples of India)। "কায়েং উৎপত্তি ইতি নহয়" এইটো ধাতুত্বৰ অৰ্থ কৰা হৈছে। ব্ৰহ্মাৰ স্বৰ পৰা মন্ত, তৰিণ বৰ নহয়, ভাছৰ পৰাও নহয় কাৰাৰ পৰাও জন্ম। 'বাহৰ পৰা' কথাটো দেখাটিলেও প্ৰায়ন মতে ইয়াকে বাছ বুলি ধৰিব পাৰি। কায়া হৈ হলে তৰি হোৱাত কি পোম আছে? এইবোৰ প্ৰশ্ন সাধাৰণ ইটাই নহয়। 'বিহ'ক, এওঁলোক ক্ষত্ৰিয় আছিল লি প্ৰমাণ কৰিবলৈ ধৰিছে। পৰশুৰামৰ ভয়ত যোগে ই হৰ নামত আত্মগোপন কৰিছিল।

ৱাণ, কবিৰ, আৰ্য্য নাইবা আন কোনো জাতি যি নিম্নক প্ৰমাণ কৰাত মাছহৰ যি গোঁৱৰ সেই বহুপ্ৰপাতত থাৰাৰ আঘাত কৰিবৰ ইচ্ছা নাথাকিলেও ই কথা স্বীকাৰ নকৰি নোৱাৰি যে, যেতিয়া কোনো

মাছহে প্ৰাণৰ ভয়ত ছদ্ম বেশ ধৰে, তেতিয়া চিনাকি পাবৰ কোনো উপায় নেবাৰে। অথবা ব্যাকৰণৰ সমান বা ধাতু দেখিও ছদ্ম বা গুপ্ত নাম নেবাৰে। বহুৰ তেতিয়া ভয়ত তত্ৰ নাইকিয়া হৈ পূৰ্ণ পৰিচয়ৰ পেশ মাজৰ বাৰিধি নোহোৱাৰে। এই যিনিমিত্তেই কালা, বৃহৎ, পিঠি প্ৰভৃতিৰ পৰা উৎপত্তিৰ কথাটো ঠিক নহয় যেন লাগে।

এই দেশৰ অগম নামটো আধুনিক। কামৰূপ টকাৰ পুৰণি নাম; প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ ৰাজধানী। কাণী এখন পুৰণি ঠাই হলেও বেনেটক স্বৰ্ণেশ্বৰ তাৰ উল্লেখ পোৱা নাযায়, তেনেকৈ কামৰূপ বা প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ নামো নাই বুলি সমালোচকসকলে কয়। এতেকে কামৰূপৰ পুৰণি অধিবাসী সখ্ৰেও জানিবৰ একো উপায় নাই। এই প্ৰদেশখন বঙ্গদেশৰ লগালগি এতেকে ইয়াতে কেওট, কায়েং প্ৰকৃতিত মাজু দেখা যায়। কায়েং কেৱল সিদি-নাহে মাথোনি বহুগা দেশৰ পৰা আহিছে বুলি সকলোৰে বিশ্বাস। কিন্তু কেওট কিছু আশাৰ পৰাই থকা অহমান হয়। কাৰণ,—অনপতে অহা হলে কায়েতৰ নিচিনা এওঁলোককো অগাৰ কৰা ধৰা পৰিণহেঁতেন। কেওট জাতিটো বঙ্গদেশৰপৰা অহা যেন মনত লাগে। কাৰণ, ইয়াত অহৰৰ আধিপত্য বেছি আছিল। বহু পিচতহে কেওটক দেশ জয় কৰে। তেতিয়াৰ পৰা কেওটৰ বসতি হৈছে বুলি ভবাটো আভাৱিক। কিন্তু কেওট বা কৈৱৰ্ত্তৰ সংখ্যা নিচেই তাকৰ। এতেকে ই ৰাজ্য জয় কৰা জাতি নহয় যেন লাগে। কাৰণ অসমত কলিতা বুলি এক শ্ৰেণীৰ মাছহ বাস কৰে। জাতি হিচাপে তেওঁ-ই হৰ নামত আত্মগোপন কৰিছিল।

গোঁক এক এই প্ৰদেশৰ শ্ৰেষ্ঠ শূদ্ৰ বুলি ধৰা হয়। পুৰণি 'শেৰেটিয়া' বিলাকত আৰ্য্যবংশ বুলি কোনো কোনো চাহাবে লিখিছে। ৩৭শয় গুণাভিমান বৰকা বাহাৰেৰে লিখা বুৰঞ্জীতে কলিতাক পৰশুৰামৰ ভয়ত নাম লুকাৰা ৰুহিয় বুলি অহমান কৰা উল্লেখ আছে। ই অহমানেই

৫ 'কাইৰ' বা 'কাহ' বিলাক আদিম বাসী নহয়। 'স্বাইৰী' শব্দৰ পৰা 'কাইৰ' আৰু তাৰ পৰা 'কাহ' হোৱাটোহে পুৰণি। 'স্বাইৰী' বিলাক শব্দ জাতীয় মাছহ; কবিৰ জলক আৰি পোটেই ভাৰত ছবি পৰিছিল। বায়ুত বিলাকো ভবিত থকা—সংস্কৃত

মাঝে কোনো সৃষ্টি নাই। কায়েৎ আৰু কলিতাৰ আকৃতি প্ৰকৃতি একে বিধৰ। কায়েৎ ডাঙৰ নে কলিতা ডাঙৰ এনে প্ৰশ্নও মাজে-সময়ে উঠে। বুলু+পুৰী ইতি—কলিতা এই সংস্কৃত বচনৰ সহায়ত বিশুদ্ধ হৈছে। ইয়াৰ অৰ্থ পৰভাষাৰ ভয়ত বুলু শব্দ (যোগান) কৰা ক্ষয়িত। এইবোৰ কোন পুৰাণৰ কথা তাক অক্ষয়সিদ্ধস্বসকলে ঠিক কৰক। জাতি হিচাপে এওঁলোক মৰুশো জেটিকি-ডিম্বান। (গ) সামান্ত চিত্ৰা কৰি গলেই এই কলিতা শব্দৰ লগত কিবাত কায়েৎ আৰু কেইট শব্দৰ সামঞ্জস্য দেখা যায়। হব পাৰে, কিবাতৰ 'ব' আৰু কলিতাৰ 'ব' সামান্য কাৰণত বেছ কৰা হৈ গৈছে। "বলগোবোভেদ" বুলি সংস্কৃত ব্যাকৰণে উল্লেখিয়াই গৈছে। উৰিষ্যাৰ 'ব' আৰু 'ব'ৰ প্ৰভেদ বঙালীয়ে ধৰিব নোৱাৰে। আশামতো প্ৰজ্ঞান আৰু প্ৰজ্ঞান দুটা কথাই চলিত। এওঁলোক শাবিকা শালিকা, পৰিবাৰ 'পৰিবাৰা' হৈছে। এওঁলোক কব পাৰি উজ্জ্বলৰ তাৰতমাত 'কিবাত' কলিতা হৈছিল। পিতৃত পৰবিলাক স্থানচ্যুত হৈছে; কিবাত-বলত-কল-তা-কলিতা হৈ পৰিছে। নাইবা বৰবিলাকৰ উজ্জ্বল ভেদ লিপিত ভাষাৰ ভিত্তবেদিত হব পাৰে। শেষ শব্দৰ অ-কাৰ আৰু আ-কাৰ কেইদল হ'ব দীৰ্ঘ ভেদ মাগোন (খ)

এনেকৈ দেখা যায়, আসামলৈ কলিতা বটকিবিশাৰ লগত প্ৰথম আহে নাইবা ইয়াৰ আধিম অধিবাসী। তাৰ পিচত কেইট আৰু সকলোৰ পিচত আছে কায়েৎ।

অবশ্যে আন আন জাতি সম্বন্ধে ইয়াত এনে উল্লেখ কৰা নহ'ল। কিন্তু আমি এতিয়া ডাঙি কব গৱায়ে হিন্দুস্থানৰ কায়েৎ বঙলাৰ কেইট বা কেইট গুৰু কামৰূপৰ কলিতা বা কলতা পুৰণি কিবাতৰ বাহিৰে আন একো নহয়। কেইদল দেশভেদে আচাৰ-ব্যায়ৰ ভেদৰ নিচিনা উজ্জ্বল বেলেগ হৈছে মাগোন। এ-গোৰ জাতি ইজ্জলে সিফালে গৈ ন-কৈ বাস কৰা কাৰণে একে ঠাইতে কলিতা, কেইট আৰু কায়েৎ কাছৰ দেখিবলৈ পোৱা যায়।

পিতৃৰ পৰা father, ভাতৃৰ পৰা brother প্ৰভৃতি কথাৰ মিল বেতিয়া কিচাৰি পোৱা যায়, তেতিয়া এই কায়েৎ, কৈৱৰ্ত্ত, আৰু কলিতাৰ ভিত্তৰৰ পৰা মিঃ এ জনাৰালে ওলাব পাৰে আৰু ইমান দিনে গৈয়ে উঠিত আছিল, তাক কব পাৰিলেও কোনেও বিচৰা হবলৈ স্বীকাৰ নকৰাৰ প্ৰধান কাৰণ, অন্যথা হ'ল অসত্য হব লগাত পৰে। ব-ইজ্জাত বিনা প্ৰয়োজ নিৰ্জক অসত্য বুলি কোনে কব খোজে? ইয়াৰ দৰি এটা কাৰণ, তথাকথিত উচ্চ বৰ্ণৰ লোকসকলৰ কলিতা জাতিবিলাকৰ ওপৰত অন্যাহক দুশ্বা বা বৰ্ধতা এই কাৰণে সকলোৰে আৰ্গ্য আৰু ক্ষয়িত হব পোৱা সম্ভাৱ্য পৰা ডাঙৰ সৰু ভাৰ বিভিন্ন জাতি, বিভিন্ন পৰা এইবোৰ জাতিবিধ।

লক্ষীপুৰ } শ্ৰীনগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ চৌধুী
গোৱালপাৰা। } ১৯১০-১৯১১।

আসাম সাহিত্য সম্মিলনৰ দ্বাদশ অধিবেশনৰ সভাপতিৰ অভিভাষণ।

আৰম্ভ :

যি জনে অধিবেশন অনন্য স্বাকাল
 গৃহ, বেগি, কোন, তৰা,
 আৰু এই হেনে বিশাল পৃথিবী
 প্ৰাপ্তি সম্বন্ধে ভবা।

দেখক জনগণে মিলি ছই ভাই
 হিন্দু মুছলমান,
 উন্নত বিটত কেনে আগ বাঢ়ি
 বাৰিছে মাতৃৰ মান।

শলাগৰ শব্দান্তি :

আৰবণী সভাৰ সভাপতি ডাঃস্বৰ্গী, অসম—সাহিত্য-সভাৰ প্ৰতিনিধি বৰ্ণ, উপস্থিত ভদ্ৰমণ্ডলী আৰু ভদ্ৰ মহিলাসকল,

নোবেলপেৰা নামান ধুমুগা আৰু ধুপালনিৰ কোৰত মুহুইছ-গোৰা আমাৰ আঙলী, নিমাতী, চিৰ-সুখনী 'অসম' মাতৃৰ পৌতা-পুতি মাতৃৰ হেনা-হটা গুচাই শূলশীয়া কৰিবৰ নিমিত্তে আজি আপোনাসকল (বালী-পুত্ৰসকল) চাৰিও কাণৰপৰা আহি এই গোলাঘাট মহুঘুয়াতে ধুপ-বাই বেদনদোপ-হেদোদনদোপ, লগাইছেই ই এক কি মহান আৰু মহীয়ান দৃশ্য অৰ্হা! এই মাতৃ-ভক্ত আৰু শীৰ সজ্ঞাসকলৰ আশৰ-উপগতেই ছমাহতে গজি-উঠা এইবাবৰ আপুঁতা সন্মিলন বনি যেন ডালে-পাতে ঠন-ধৰি অগৰূপ জেউতিবে জকমকাই উঠিছে। আপোনাসকলৰ ভক্তি-প্ৰকাশৰ অবিৰাহৰিত খৰমুমে যেনেচে এটি হেটা-ওপৰা আৰু উত্তলি-মুহলৰ ভাব সৃষ্টি কৰিছে, তাৰ আকৰ্ষণতে গাঠী-কুঁই চাৰিও-কাণৰ আঁকোণীতা, হোজা, গাৰলীতা, বহুবা সকলো এই কাল জন্মক মাৰিবলৈ আহি ইয়াতে ভোগ গৈ, এই জাতীয় স্বচ্ছত যোগ দিবলৈ বাধ্য হৈছেহি। কিন্তু এই হেনে বৰ যেনে এখনত, ব'ত অতৰিনি মুখীয়াল, মুখা-চুটা, বনমুখীয়া বিধাৰস্বসকলৰ জুমাফুয়, তাত বিদবিলাসলৰ 'মাকী' নোহোৱা মোব নিচিনা এজন নিচিনা অগণী অভাৱজন সভাপতিৰ বাব দি অৰ্থাৎ সভাপতি-বাৰব বৃদ্ধী-মন কাছত দি এওঁ য়ে ঙ্গিনলৈ গৈগৈগৈ সাহিত্য-

বাৰ আদেশত বৃবি বেগি জোন
 'কাল'ক কৰিছে ভাগ,—
 অহ খবালিৰ 'সজীবনী'নে
 সৃষ্টিত দি আছেভাগ।

বাৰ মৰমৰ নাই খতিজন
 আছে মিনে-বাতি বই;
 পাপী পুণ্যমান কেওঁ নোহে পৰ
 একে সকলোটি লই।

প্ৰত্যেক নিৰাসে পাইছোঁ মৰম
 বসিও ছুৰুজোঁ আমি;
 ছিয়াৰ অগনি বৃজে সকলোৰে
 এনেহে অসমগী।

ওঁবাব উচ্ছেদে কোটি কোটি বাৰ
 তুতি প্ৰলিপাত কৰি,
 পাৰল্প কৰিলোঁ সভাৰ দি কাম
 এই ষাটনিত ধৰি:—

যেন দয়াময়ে দয়া কৰি আজি
 দিয়ে স্বপ্নচত বল;
 সকলোটি মন একেআপি কৰি
 লভা একতাৰ ফল।

উন্নত-বাটত একতা মিশত
 সাহিত্য-ভোলত ধৰি,
 বাওঁ আগ বাঢ়ি সোপত সোপেই,
 মন হববিত কৰি।

(খ) বহুত Ethnologist এ এই কথা মানিবলৈ সন্মত নহৰ। Dalton একৰ—“The Kalitas were the first Arya settlers of Assam. Their physiognomy show definite aryan features although some admixture of mongol blood is possible.”—সম্পাদক

(গ) 'কিবাত' শব্দ "কলিত"ত পৰিণত হোৱা সম্ভৱ। প্ৰাকৃতত 'কিবাত' শব্দ 'কিলাৰ' হৈছে। কিন্তু নামান ভণ্ডৰ হৰি উল্লেখ নিৰ্ভৰ নকৰে। 'অসমীয়া' মাতৃৰ অতি কৰা সৰ্বোৰে 'জ্ঞান' জাতীয়, ধৰিত অসমীয়াই 'প্ৰাম' জাতিৰ পৰাই নামটী পাই 'কিবাত' নামটো হোৱাল, তাৰ দুখটো আছে। এওঁলোক বাৰ মৃত্যুত এই টুপী খাপ ৰাই পৰে যেনে কিবাত; এনে বৃষ্টি-কৰি সমৰ্থন নকৰে। 'কিবাত'তকৈয়ো ভালকৈ খোৱা টুপী 'কলিতা'ৰ আছে। ০০০ বৃষ্টি পূৰ্ণাৰম্ভ কৰি উৰিষ্যাৰ বেদিক (Hakatar) 'কলিতা'ই নামেৰে এটা জাতি ভাৰতবৰত আহিল বুলি উল্লেখ কৰি গৈছে। লিখকে যদি 'কিবাত' সি পোৱা নাই তেনেহেদে কেপাল কেপাল এবাৰ বাওক। তাত 'কিবাত' বুলি এটা জাতি এতিয়াও আছে। নিৰ্ভৰতাৰাবামে কি 'কিবাত' শব্দৰ অৰ্থ 'কলিতা' ই এটা বাক ভেগেটা বাউমা মৰুগী জাতি।—সম্পাদক।

চৰ্মাৰ নিৰ্মাণ চহাৰলৈ আনিছে—ই আপোনাসকলৰ এক বিসঙ্গতি যেনহে লাগিছে। কিয়নো—গছত গৰু উঠা আৰু হোলোঙাৰে কাণ-বিদ্ধা যেনে, সাইশাৰ ইয়াে হৈছে জেনে। কাৰণ এহেনে নিছল্লাৰ শাখা কি যে 'সাহিত্য' হেনে চৰ্মাৰ নিৰ্মাণৰ একমতকোৱা চহাই আপোনাসকলৰ আগত আৰ্জি 'বাহ-বাহ' লয়। 'ক'। কমা কৰিব, ই আপোনাসকলৰ বিসঙ্গতি নহয়; মোহৰে বৃদ্ধাৰ ভুল। ই বাস্তবিকতে আপোনাসকলৰ 'উদাৰতা'ৰ—আপোনাসকলৰ পোন-পটীৰ এটি চিন। বাক, তেজৰে এতিয়া এই উদাৰতাৰ স্তম্ভনিৰ্মিত সমন্যো কি? সমগ্ৰ আৰু কি?—কেকেটুয়াৰনো আচে কি? বাঁহপাতেই ভেঁটা। আচে মাথোন—এই নিৰ্মাণিতৰ অতি অধো-ভেৰে আগ-বঢ়োৱা এইধৰ্মি 'শলাগৰ শৰাই' আৰু তাৰ ভিতৰতে হিমা-সুঁকিৰ পৰা বাহিৰ-পোৱা 'পেয়, ভক্তি আৰু স্কৃতজ্ঞতা-কৰ্পী মগমলীয়া ফুলৰ 'ভিনটি চাকি'। ভেঁটা যদিও নিচেই ক্ষুদ্ৰ, সেই ফেৰকে যেন 'আপুৰুগীয়া নৈবেদ্য' বুলি গণন কৰি এই নিৰ্মাণিত নিৰুৎসাহাৰ মনত যেন এনেবা উদগনি আৰু আনন্দ দিয়ে।

নিৰ্মাণৰ ব্যতিক্ৰম হ'ব লাগিছে কিয়নো

এতিয়া আমাৰ ঘাই কামৰ ফালে আগ-বঢ়া হওক। ফলাকল 'বিদূৰ' হাতত। দোষ মৰণৰে ভাব বাইজৰ সহায়-ভৰতৰ ওপৰত। কপাল গুণে এইবাৰ যোৰ পালত সময় নিচেই কম পোৱা হ'ল। গতিকে সময়ৰ নাটমিত স্তৌত ধৰ-মাৰি এই নিচেই চমু পাল-মৰা বিধৰ আঁচনি এখনকৈ কানোমতে চৰ্বীৰ চৰ্বীৰূপে সৃষ্টি কৰি, বাইতলৈ আগ কৰা হৈছে। কিন্তু এইবাৰ যে ছেগ চাই-থকা কাঁৱী (সমাশোচক) সকলৰ কাঁকিৰি চলোৱাত পাৰ্শ্বিকতানি দেখুৱাবলৈ অতি স্তম্ভ হৈছে, তাত মোৰ অক্ষয়মানে গুহুৰি নাই। আৰু এই হত্বনৰ খণ্যেযোগে সম্বাৰণৰ কৰাত যে তেওঁবিলাকে একেবিও আঙহেলা নকৰিব, তাৰো প্ৰমাণ এই অহা সপ্তাহৰ বাতৰি কাৰণৰ পঠিত চহু বুৰালেই হ'ব। কিন্তু এই কাঁৱী-সকলো 'ক'ৰ 'অসম'

আইৰে সন্তান, আমাৰেই ককাই-ভাই। কৃপা-পাৰ হৰে বা নহয়, মই ভেঁনবোৰ আই-কলা মাত মাতিলৈ যোগা নাই। মই মাথোন ইমানক 'ক'ৰ খোৱা' যে তেওঁ-বিলাক মোৰ আপোন, প্ৰাণৰ সোৱৰ, একে আই-পো-পোৱালী, একে ভাই ভাই। তেওঁবিলাকে যেক এৰি কোনো কালে কাণাহুজু কিবা অসোখাতি চাই থ-ব-বোৱা কৰি মেধাকোপে; আৰু ময়ো কানৈ কানৈ তেওঁবিলাকক এৰি বোহ-পাতি আৰবথান কিবা সুকিয়নৰ মাতিলৈ মুগুৰাকৈ মেধাকোপে। তেনেহলুত যদি বাইটীয়ে মোৰ বুকুখনকৈ 'চান্দ-মাৰি' পাতি পাতিলে হৰ-নিৰ্মিত হাত-টিকি কৰি লবলৈ ভাল পায়, মইনো পাচে যোৱা এচি নিৰল বুকুখন পাতি-দি 'একতা'ৰ চানেকি দেওৱাৰ পাত হ'ওকম কিয়? জগতত সদায় ককায়েককৈ চান্দ-কীৰা ভায়েকহঁত চিকোটা-বঁকোটা, আঁচনি পিতোৱা ধেমালি আৰু চেনেহৰ চকুৰে নেচোৱা কানো? আমাৰ পালিতনো সেই নিয়মৰ বাতীক্ৰম হ'ব লাগিছে কিয়!

সম্ভাতি আৰু বাজু-নিৰ্মাণ সকলৰ কল্যাণে কানোনা।

প্ৰথমেই আমাৰ প্ৰবল প্ৰতাপী সম্ভাতি বাজাৰিয়াৰ পক্ষম জৰ্জ্জ্ব আসামত তেওঁৰ খণ্যো প্ৰতিনিধি মহাধিৰ চাব নোৱাৰী হেমও বাহাচৰ, আৰু ব্ৰহ্মপুৰ জৈয়ম প্ৰজা-বৰক কমিঞ্চনৰ এ, এইচ. ডবলিউ পোটেৰ মগা-ময়কে আদি কৰি বাজু-বিয়হা সকলৰ কল্যাণ কামো কৰি উপস্থিত সমজুৱা সকলৰ অহুমতি মতে সভাপতিৰ আদান গ্ৰহণ কৰি সভাৰ কান হাতত লোৱা হওক।

গোলাঘাট সম্বন্ধে দু-তানোবাৰ।

আমাৰ আজিৰ দ্বাদশ সম্মিলনৰ গোলাঘাট ম-স্থায়। এই ঠাইতুপৰি আগৰ কালত এখন কন্যাৰ ঠাই আছিল। কানোৰ ওচৰে ভোটা তৰাৰ হৰে-বপুৰ নগৰ বাজাৰনী থকা কালত, এই গোলাঘাট অসমীয়া সভাতত যোৱাটোৰে প্ৰায় শতাব্দে যেনে মতি চগিছিল। আহোম ৰাজত্বৰ আগেয়ে এই ঠাইখন কৰ্মী

বৰাৰ বাৰাৰ ভিতৰৰ আছিল। সেইকালত জিনাপুৰ (বা হিজিগাপুৰ) কছাৰী ৰাজ্যৰ ৰাজধানী আছিল। সেই সময়ত নানা ঠাইৰ সাউন, মুদৈ, বেগকৰা মাছৰ বেনে যোহাৱৰ পৰা আহি এই গোলাঘাটক জৰুকীয়া কৰি থৈছিল। ইয়াৰ প্ৰত্যেকে 'কছাৰী হাট' বোলা এই জোৰণৰ ঠাই আছে, সেই ঠাই জোৰণৰেই বহু-বানিহাৰ কেন্দ্ৰ আছিল বুলি ভনিৰলৈ পোৱা যায়। গোলাঘাটৰ পৰা বেৰ যোজন মান দূৰত এটি পুং আছে, তাৰ নাম 'গুৰমপানী'। তাৰ পানী সদায় তপত। আগেয়ে বোলে তাৰ পানী সদায় উত্তলি আছিল। তাৰ কিছু আঁতৰতে এটা জলপ্ৰপাতো আছে। তাৰ নাম 'গুটাশিন'। গোলাঘাটত কেইবাখনো সৱা আছে।

গোলাঘাটৰ আয়তন চাই, থলুৱা মাছৰ সংখ্যা নিচেই আৰু। তথাপি যে এই এডমকা ঠাইৰ এনে কাকৰীয়া মাছৰেই সাহ কৰি সৰো আসামৰ সাহিত্য সম্মিলনৰ মাছৰেই সাহ অধিবেশন নিৰ্মল্লণ কৰি আনি (চুনিয়াটকৈ আলি) পোহাৰ) নানা জঞ্জাল আৰু মাছকালখিনি হেঁপাহেৰে গাত পাতি লবলৈ আগ বাঢ়িলে, ইয়াৰ পৰাই বুজা গ'ল তেখেত সকলৰ মাতৃ-ভাৰ্য্যলৈ হিমান মগম আৰু মাতৃ-ভূমিলৈ কতদূৰ হেঁপাহ আৰু বিদ্ৰম। সেইমাহেই আমি আজি তেখেত সকলৰ দেশ-ঠিকীয়াত গুৰ হিমা-কলি উলুবিয়াট শলাগ লৈছোঁ।

সাহিত্য সম্মিলনৰ উদ্দেশ্য।

আজি আমি সৰো আসামৰ অতিথিনি প্ৰজা—কোনো প্ৰতিনিধি ৰূপে, কোনো দৈবেয়া ৰূপে—এইধৰি ঠাইতে গোটকাইটোৱাৰিক। সকলোৰে যোগা-যোগত—সকলোৰে সন্মিলিত বিধানি বৰ মেগপতা হৈছে, সেইধৰনিকৈ 'সাহিত্য সম্মিলন' বোলে। ইয়াৰ উদ্দেশ্য কি? নিস্কা-বৰ বোবা খোজা অৱস্থাত পৰি দ্বৌতা-পুঁতি হোৱা 'আসাম-মাতৃ'ৰ মাত কৰাৰ হেনা-ছটা গুচাই, শলু শলীয়া কৰাৰ উপায় চিন্তা; (অৰ্থাৎ পৰ্জিতীয়া মতেৰে কৰলৈ

গলে)—আমাৰ সাহিত্যৰ উন্নতিৰ হকে উপায় বিধান কৰা। এতিয়া 'সাহিত্য'নো কি বস্তু, প্ৰথমতে তাৰ আঁতি-ভৰি, বেৰকম সৰুকে অলপ জ্ঞান কৰা বাওক।

সাহিত্য আৰু তাৰ উৎপত্তি।

সাহিত্য 'সহিত্য' শব্দৰ পৰা ওলাইছে। অসীজৰ পণ্ডিত সকলৰ মতে—বিবিধাক লিখা কথাত শব্দ আৰু অৰ্থৰ মিল হ'ব, সেয়ে 'সাহিত্য'। সেই কালত 'সাহিত্য' শব্দই মুখ্যতঃ কাব্যনাট্যকিক বৃদ্ধাইছিল, আৰু গৌণ ভাবে ব্যাকৰণ, তৰ্ক, মীমাংসাদি গ্ৰন্থকো বৃদ্ধাইছিল। আৰ্জিকালিৰ দিনত 'সাহিত্য' শব্দৰ অৰ্থ পিনোতা আৰু পৰ্চোঁতাসকলে অতি ব্যাপক ভাবে গ্ৰহণ কৰে। সাহিত্য 'সহিত্য' শব্দৰ পৰা ইহাও দোৰে জানিব সৰিছে, বুদ্ধিৰ সহিত, ভাবৰ সহিত মিলাই শুৱলা অলংকাৰি সাহাই ল-নিৰ্মিত, ওপ ভাবৰ আৰু উন্নত ধৰণৰ লিখা ভাষাকেই 'সাহিত্য' বোলে। তাকে অলপ হুঁহুৱাই এইধৰেও দেখুৱাব পাৰি—

বাহিৰ জগতৰ বস্তুবিলাকৰ গঢ়-পঢ়, দেহ-ক্ৰম-চলন-কৰ্ম জিয়া-কলাপৰ চাঁ বা প্ৰতিবিম্ববোৰ অক্ষুণ্ণিত্ৰিবে (গমে) স্থগা-বস্তুৰ সহাবেই ইন্দ্ৰিয়বিলাকৰ মাজেদি কঢ়িয়াই কঢ়িয়াই যমজুৰ ঠাই বিশেষত (অৰ্থাৎ Seat of understanding অত) গোটাই দি থাকে; আৰু তাৰে পৰাই যি এটা বস্তুৰ উৎপত্তি হয় তাৰ নাম 'বুদ্ধ'। সেই বুদ্ধবিলাকৰ সন্মিল, মিলনৰ পূৰ্বৰ বা সপ্নত অৱস্থাই হৈছে 'জ্ঞান'। জ্ঞানৰ পৰা মনৰ মাজত, পুথুবিৰিটো-উঠানি যি একোটি জো উঠে, সেয়েই হৈছে 'ভাব' (thought)। তাৰ ভূমধীয়াটকৈ মুখগি সূট বাহিৰ জগতলৈ প্ৰকাশ পালেই হয় 'শব্দ'। অলংকাৰিৰ নোহোবা সাধাৰণ ভাব বুদ্ধোৰা স্কেতখিনিমান শব্দৰ পুথুবিৰিটোৰা কথাৰেই বোলে 'দোৱান'। অৰ্থ ৰখা ল-নি, শুদ্ধ আৰু নিমজ বৰণৰ পোৱানকে বোলে 'ভাষা'। অতি যত্নৰ অলংকাৰি লগোতা শুৱলা গহিন ভাবৰ আৰু উন্নত ধৰণৰ লিখা ভাষাকে বোলে 'সাহিত্য'।

মাতৃ-ভাষা-আন্দোলন নিকাশ।

জয়জয়তে, চৈতন্যরূপী অনন্ত সমুদ্র হেন্দোলানব
ঘন ঘন ঢৌর কোবত, সৃষ্টির সকলো বস্তু যেতিয়া
অবাক্যের পরা ব্যক্ত হ'ল, সমাজিক পরা দ্বিষ্টকলৈ
আছিল, নেদেখা বাজারবপা মস্তকগতত প্রকাশ পালে,
সেইকালত জড়বস্তুর বিলাকে দীঘ পুতল ডাঠন এই
তিনিটা পৰিসর বা বৈশ্বিক কোথ (Dimension) লৈ
অবল, অচল ভাবে দ'বে বস্তু ত'তে আছিল। তাৰ
পিচত দেহিহা আছিল ন ন হেন্দোলানব ন ন ঢৌর
কোবত ক্ৰমাৎ ব্যক্তি আছিল আৰু তাৰ লগে
লগে অক্ষ, স্থল স্থলতৰ, স্থলতম জড় দেহৰ মাছে মাছে
ইচ্ছা বোলা শক্তিটিকে ভুক্তি দিবলৈ ধৰিলে, সেই সময়ত
মস্তকবিলাকৰ আঘাতি ঘাইলৈ কিয়া ওপৰলৈ উঠিবলৈ
অসম্য হেপাহ হ'ল। দ্বিতীয়দৰা হেন্দোলানব হেচোত,
হেপাহৰ উচটনিত, ইচ্ছা শক্তিৰ সৈন্যত সেই জড়বস্ত
বিলাকৰ অভাগ আঘানে যাব নোবাৰি, উৰ্দ্ধমুখী হৈ বাঢ়িবলৈ
ধৰিলে বা উৎখিত হল। সেয়ে হৈছে উৰ্দ্ধগতি up-
ward movement)। সেই উৰ্দ্ধগতিৰপৰাই হল উৰ্দ্ধ
জাতি, যাৰ মাটিৰপৰা বস টানি গৰুৰ আগলৈকে নিব
পৰা শক্তি। তাৰ পাচত হেঁচাত, ইচ্ছা-শক্তি আৰু
হেঁপাহৰ অদমা সোবত উৰ্দ্ধ শ্ৰেণীৰ মাগৰ ভাগেযিনি
এদেগ উন্নত হৈ, এঁহাৰপৰা আন ঠাইলৈ লমচৰ হব
পাৰিলে। সেয়ে হ'ল শ্ৰাণী সমুদ্র অগ্ৰ গতিৰ (loco-
motion) বলা। তাৰ পাচত বেই ঢৌর উপৰি
ঢৌ আহিবলৈ ধৰিলে, শ্ৰাণী-অগ্ৰতৰ তল বাগৰপৰা
ওপৰ বাগলৈকে শ্ৰেণীগতে জাত-জাতে যাব পকে যি
লাগতিলাল, তেনে ধৰণৰ ইন্দ্ৰিয়, বুদ্ধি, ইচ্ছা আৰু অহ-
চ্ছা-বিলি নৈ বৃত্ত-বাজাৰ সাজ-পাৰি পিচ্ছি, মস্তা-জগতত
মুষ্টি-মস্ত হৈ ওলাবলৈ ধৰিল। সবাতকৈ শেহত শ্ৰাণী
জগতৰ সকলোকে ওপৰ, সকলো গুণৰ আকৰ,
অতি চোকা বুদ্ধি, প্ৰবল ইচ্ছা-শক্তি, জ্ঞান, বিবেক
আৰু ভাব-চিন্তাই লৈ মাহুহ জাতিৰ আৰ্জিবা হ'ল।

এই জাতিৰ উগ্ৰ ইচ্ছা-শক্তি আৰু ভাৱৰ উৎস-প্ৰবল
বিবিধাক অৰ্থলগা মাত (ভিতৰৰ ভাব বাহিৰত প্ৰকাশ
কৰিবলৈ) যথৈৰি গুণাল, সেয়ে হল শব্দ। অৰ্থ বা
শব্দবিলাক উচ্চাৰণ কৰি, মনৰ ভাব প্ৰকাশ কৰি
হল ভাষা। ওপৰত বৰ্ণাই কৈ অগাৰ ধৰে এই ভাষাৰ পৰাই
হল সাহিত্য।

সাহিত্যৰ গুণ।

সাহিত্যই, সমাজ কিয়া জাতিৰ ধৰন-ভবন, চান-
কৰণ, জ্ঞান-বুদ্ধি, শিল্প-বিভা, যুক্ত-বাগৰ, বেগ-বাৰিহা,
সভা-ভাৰতা, উন্নতি-অবনতি—এই সকলোবিলাকৰ
চিন্তা-চাব, পুথি-পাঞ্জিৰ বৃহত দাৰ্শনিক ধৰে কলী
আবৰোৰে সামৰি ধৰি ভূ-ভূমীয়েকৈ তিনিভাৰি যা।

মহৎশোকসকল অস্তব ভাবকলী মণি মুহুৰ্ত্তৰ ভাঁব,
জ্ঞান-গবেষণাৰ খনি, দৰা-ধৰণৰ আকৰ। সেইবিলাক
চলুকনি, সাহিত্যৰ ভিতৰবিয়েই ক্লিনিক উঠি পঢ়া
সকলৰ মন উৰাউল কৰে। আজি যি একজা বান্ধি
নিমিত্তে সকলোৰে মন বাহুল্য, সেই একভাৰ জে-
গৰ্ছা—এই সাহিত্যই। সাহিত্যই 'মৃত সমাধীৰ'ৰ
কৰা জীয়াৰ পাবে, চেপা চেপোহাৰক মতনীয়া হব
ধৰতকীয়া কৰিব পাৰে, কানীয়া সোহোপাৰক তিৰাং
কৰিব পাৰে। সিচিৰি মনক একেডালি ভাবিবে গণি
পাৰে। Pen mightier than sword. কিন্তু এই সচিৰ
সুঁতিৰ দাৰ বেয়া কালে বোহাৰি বিলে, অৰোহাৰত
অতিভাৰ ধ্বংসলীলাৰ ভয়াহে বৃষ্টি দেখুৱাব পাৰে। ছে
বিধৰ আও-হতীয়া আৰু অও-পকীয়া সাহিত্যই—
বাজ্যক নবৰত আৰু মুশনিক গেবেকনিত পৰি
কৰিব পাৰে।

ভিন্ ভিন্ দেশৰ ভিন্ ভিন্ ভাষা; কাৰেই সাহিত্য
ভিন্ ভিন্। ধৰিও দেশ-আল-জাতি ভেদে কলি
আৰম্ভ বেলেগ, তথাপি তাৰ বাস্তৱ মিলনৰ
বিধ সাহিত্য বুলি বস্তু আছে। এই সাহিত্য
ভাৰ বাস্তৱ গোটেই মাহুহ জাতিৰ আৰা-আগসা
কৰিব পাৰে।

একাৰ কবি এটি উইমছটীয়া ভাব-আধাৰৰ যোগে
দি বিখ-মাহুহৰ ফালে উলগনি দিয়ে।

মাতৃ-ভাষা।

যি জাতি মাহুহে উপকিৰেৰে পৰা যি ভাষাৰে, মাক-
বাগৰ, ভাৰ-ককাই, বাই-ভনী, বংশ-পৰিয়াল আদিৰ
লগত কথা পাতে, যি ভাষাৰে হাৰে-মাহুহে—যি ভাষাৰে দুখ
বেয়া কৰে—যি ভাষাৰে হাই-খৰিহাল কৰে—যি ভাষাৰে
মনৰ ভাব প্ৰকাশ কৰে—যি ভাষাৰে সাধুকাথা পাতে—
আৰু যি ভাষাৰে আশা-ভবনাৰ কথা কয়—সেই জাতিৰ
সেয়ে হৈছে মাতৃ-ভাষা।

আগমত হিন্দু মছলমানৰ মাতৃ-ভাষা হৈছে
'সমসীয়া'। ভাবতৰহৰ আন আন ঠাইৰ ধৰে, যদিও
বৃত্ত স্তম্ভ বেদৰ বেলেগ বেলেগ জাতৰ ভালেমান মাহুহ
বৰ্তমান আসামত দেখিবলৈ পায়, তথাপি ঘাইকৈ
শেহত লবলগীয়া হিন্দু আৰু মছলমান—এই দুজাতৰ
মাহুহে। গতিকে অসমীয়া ভাষাৰ সাহিত্যকলী হাঁক-
পুটি গঢ়ি বুলিবলৈ এই দুইজাতৰ সাহিত্যিকৰ নিতান্ত
কৰিব। নানান মূলৰ যৌ আদি যৌ-মাগিবোৰে যেনেকৈ
নৈচাক মাৰে, টিক সেই ধৰেই হিন্দু-মছলমান দুয়ো
জাতৰ বদন্ত সাহিত্যিক সকলেও যেন সংস্কৃত, বঙ্গলা,
জাৰ্বী, ফাৰ্চী, উৰ্দু, আৰু ইয়াৰী ভাষাৰ নানান কিতাপৰ
পৰা নানান কবি আৰম্ভ কৰি আমাৰ অসমীয়া সাহিত্যকলী
বৰ-ঘৰাটি সাজ, বৰেৰে পূৰ কৰিবলৈ আহোপুকমাৰ্গ
কৰে।

উন্নতিৰ উপায়।

আমাৰ আগৰ সগিনানবিলাকত বিদগ্ধ সাহিত্য-
খণ্ডে সভাপতিৰ বাব গ্ৰহণ কৰি অতি পৰিপাটিকৈ
গান সম্ভাৰ বৰি গল, সেইসকলৰ তুলনাত এই নিকিন
অতি মনগা। তেহাৎসকলে উন্নতিৰ হকে নিবিলাক
কৰি দি গৈছে তাতকৈ য়ে অলপ বেজটিক মই কিবা
উপায় বিৰি পাবিম—সি অসম্ভৱ। তথাপি 'মহাঅনো
নে গম: সাপধ্য' বুলি চেবেতৰবিলাকৰ কথাতে হওনকৈ দি,

ময়ো ইয়াকে কৰ খোজোঁ য়ে প্ৰথমতে আমাক এনে
এখন আস্থান পাগে য'ত 'হেমকোষত' নোহোৱা
সকলো কথাই যেন থাকে। আৰু সেই আস্থানৰ
মতেই যেন আমি সকলোটি চলাইক। সেইদৰে যতি
ওপৰ পাপৰ এখন ব্যাকৰণৰে দৰ্কাৰ। লৰা-ছোৱালীদী
নিমিত্তে নীতিপুৰ্ণ শিশু সাহিত্যৰো দৰ্কাৰ। সেই
সাহিত্যত যেন হিন্দু-মছলমান দুয়ো জাতৰ নহা মস্ত পুৰ-
সকলৰ জীৱনী আৰু কীৰ্তী-কলাপৰ কথা অতি চমুকৈ
উক্ত যকৰা কথাৰে সাধুকাথাৰ ধৰণেৰে লিখা হব লাগে।
যাৰ যি বিষয়ত সাধু নাই, সেই বিষয়ত যেন তেওঁ
কাপ নধৰে। নিদ্বৰ অস্তৰৰ কথা নিজে হিমানকৈ বুজে
আনে সিমানকৈ বুজিবৰ সাধা নাই। গতিকে দৰ্শন,
বিজ্ঞান, কাব্য, বুজজী, ক্ৰমি, শিল্প, বাণিজ্য, নাট্য, উপ-
ন্যাস, সঙ্গীত আদি এই সকলো বিষয়তে যাব যিকালে মনৰ
চলা যাব যিকালে হেপাহ, যাৰ যিকালে বাগ, তেওঁ সেই
কালেতে যেন কাপ ধৰে; অনৰ্থক আনফালে হাত সেই
মিছাতে সময় থাক শক্তি ক্ষয় নকৰে। বুজজী লিখিবলৈ
গৈ কেতখিনিমান চাপকা-কথা বোৰা দি যেন উপ-
ন্যাস গঢ়ি নেশোলায়। মাতৰ হেনো হুচাৰ বাবে দল-
বৰ্ণনামাৰ বাবে দল-স্বৰ্গ—ইকাৰ লীৰ্ণ—ইকাৰ বাবে
দল-বৰ্ণনামাৰক গামাছক সাহিত্য কথা, এখন বিশেষ
সমিতিৰ দীমাংগা ওপৰত ভাব দি, (সেই সমিতিৰ দীমাং-
সাই শেখ দীমাংগা বুলি) এৰি দিগাটো বেয়া জনোঁ।
অজ্ঞাত তাত সমজুৰা পক্ষপে দি কে পৰাণী সাহিত্যিকক
দোৱা হব, তাক অতি ভাবি-চিন্তি গমি-গপিহে লব
লাগে। তাত ওপৰ আনন, মাজ আসাম, তল আসাম—
এই কেজট ঠাইৰে মাহুহ থাকিব লাগে।

ওপৰত কৈ অহা এই সকলো কথাখিনিৰ উপৰিও
তিনিটা অতি ভাৱে কথাই মই এতিয়া আঙুলীয়াৰ
খোকে। সেই কথা বৰ্তমান যদিও কিছু অশ্ৰীতিৰ
যেন লাগিব পাৰে, কিন্তু দৰাচলে তাক কবি-মাৰি
ফৰকাল কবি লব পাৰিলে, মুৰকত তাৰ শেফল অতি
অসম্ভৱ হব। তিনিটি যেনেহৰ ককাই ভাইব ভিতৰত
যদি ঠাংত বাণিফটা ভাব এটা সোমায়, তেতিয়া হল

কোনো একমনো মনত শান্তি নেথাকে। কাষণ বৃন্দ-
লোকের কথা:—

“ভায়ে ভায়ে হাই লাগে
পবে পায় আশ;
চুবুখীয়াৰ হাই লাগে
দেখই পৰবাস।”

প্রথমেই খব বন্ধা; তার গিচেহে পৰ বন্ধা। খবর
মাছহ পৰ্ব হলে বাহিরব পক্ষবে আশৈ পায়। খবর
শক্ত বিভীষণ সহায় নোকোরা হলে, বাহবর সাধা কি
বে বিস্বাৰা মূখি আক নিকমা। বাঙ্গালীৰ পুস্তক চর্কান্ত
দশামনব এই দশা কবে, আক তাক এইধৰে পোতনি-
জুৰিবিহা দিয়ে। খাওক হুজুম, খাওক কাৰখণ্ড, কাৰো
পৰা ইমানটো তৈ হুস্তিলহেতেন। খাওক, তাক এতিয়া
প্রকাশ কৰাৰ বাবে কমা আৰিব। সেই মাৰাখক
নাথি বা কেবোপ হেঁছে এহে:—

১ম। উজনীয়া আক কামকঙ্গীয়া—এই দুয়ো দলৰ
মাজত নিজ নিজ কাগৰ ভাবালৈ মি এটা কিবা-কিবা
কেনেবা-কেনেবা ভাব সত্ততে দুয়ো দলৰ মনও গু-ছড়াই
থাকে।

২য়। গুৰালপাৰা অক্ষয় বঙ্গ ভাৰাই খলি পোতাতে
মহৌ আৰি পুস্তকহঁতৰ সৈতে যি তথা-ময়া মুছ।

৩য়। আগম মাত্ৰ সন্ধান, অসমীয়া হিন্দু মুছলমান—
এই দুই (সোদৰ) ককাই-ভাইৰ ভিতৰত বি গাওগুণ্ডা
নিত্তিবৰ ভাগ।

১ম কেবোপ—উজনীয়া আক কামকঙ্গীয়াৰ মাজত। ই বা
হৰক, এক প্রকাশ কইন মবি আটিতে যেন
দেখা যৈছে। এতিয়া আক সেই “চতু-চপ্ত,”
“হাতী-হাতী,” “কবি-ভিমা,” “অলকীয়া-
ভঙ্গমু,” “কষ্টে-কোহাইদি,” “বোপাৰ্হ-
বাপা-গিলা”—এইবিলাক লৈ আগৰ দৰে
থকা মুন্দা উবনা-উবনি জনা নেযায়। মই
ক’ব খোজোঁ—কামকঙ্গীয়াৰ যি শব্দ তিনিঘৰ
ভাল তাক উজনীয়াই লোভাত মাৰাখি হব
নেগোপো; আকউজনীয়াৰ যি ভাগ মাত

তাকে কামকঙ্গীয়াই লোভাত মাৰাখি হব;
মালাগো। এনে কবিৰ পাৰিগেই এই কেবোপ
জইন একেবাৰে মবিৰ বৃষ্টি যোৰ বিয়া,

২য় কেবোপ—গুৰালপাৰীয়া লোকসকলে পুণ্ডৰে পরা বন্ধা
নে অসমীয়া? আক তেওঁলোকৰ মতামত
বঙ্গালী নে অসমীয়া—এই প্রশ্ন দুটো লৈ আ
ছন্দল মাহুহৰ ভিতৰত তথা-ময়া গুজ।

এই কেবোপ গুচাবলৈ হেনে গুচাবলৈ
খুল, পঢ়াশালি, আদালত সকলোতে অসমীয়া
ভাষা চলাবলৈ প্রাণটাকি চেঁচা আৰু গু
কবিৰ লাগে; আক বাইজৰ মাজত অসমীয়া
ভাষাৰ কিতাপ কাকতানি বহলাই গুচু
কবিৰ লাগে। এনে কবিৰ বহলাই গুচ
এই কেবোপ দুৰূপে আহিব বৃষ্টি যেন
৩য় কেবোপ—বর্তমান অসমীয়া হিন্দু-মুছলমানৰ ভিতৰ

‘গাওগুণ্ডা’ নিত্বিব ভাগ—মুখেৰে থাকু
ভবিবে হেচোকে নাও”—এই ভাগ। এ
কেবোপাটোহেই হৈছে সকলোতকৈ সান
আক সকলোতকৈ মাধ্যাতিক এই কেবোপ
থাকিলে শেহত অসমীয়া জাৰাই-গা গাৰি
নোবাৰিবই, তদুপৰি অসমীয়া হাতিটো
যকরা—কনকঙ্গীয়া—মুখে পুগি পুগি ধৰি
জুকমা কবিৰ। আক একোপৰো গাৰো
হবলৈ নিদি, আদিনিমি বাটতে টিৰি মই
মুছৰা কৰি, বিদেশী ধনী-চকৰীৰ বস্তি
কবিৰ। হেনজানি এই হেনে ব্যাটিক
কাপোৰেবে ঢাকি ঢাকি পোহোপাণ মিষ্টি
গুজত বুলি নেভানি, বাইজৰ আগত উঠি ক
দেপুধাবলৈ বাধা হওঁ। একদীয়া বা
বোপে, লাভত ঢাকি পৈ মাহুহক নেপুধ
—বেজ-জানীক মুছলিলে—সব মই
টাই। পাচত, ঢাকোতে ঢাকোতে কবি
সেই বোপ ঢাকিব নোবাৰ। হে, মুচু-
বাৰিব হৈ পৰে, তেওঁতা আক উৰুহে

১ম কথা: আসাম সাহিত্য সম্মিলনৰ দ্বাদশ অধিবেশনৰ সভাপতিৰ অভিভাষণ।

নিদিবে, ইপিনে বেগিন্জনৰো অধা পৰে।
এই ভাবিকে আৰি বাইজৰ আগত এই ব্যাধি
কণা নাতি ধৰিবলৈ আগ ব্যাধিগে। ইয়াৰ
বাৰে, যদি এই অজ্ঞানৰ কিবা দোষ হৈছে
যেন ভাবে, তাক নিজ গুণে কমা কবিৰ;
ব্যাধি গুণে দেখি কেবৰি বহলাই কব
খোজোঁ:—

আৰি গোটেই ভাবতবৰ্ণা ভিতৰত যদিও মান
হাৰ মাহৰ দেখিবলৈ পোৱা যায়, তথাপি হিন্দু আক
মুছলমান এই দুজাতেই প্রধান। আন আন ঠেঙলি
পঞ্চায়াতৰ মাহেবিলাকক এই দুজাতৰ ভিতৰতে পেলাই
গোৱা হয়। সেই বাবেই “কাউকিনল” আক
“এডেমিট”ই এই দুজাতৰ প্ৰতিনিধিসকল প্ৰতিয়াৰ
সময়ত অবিধাৰ নিদিবে “মুছলমান” আক “অমুছলমান”
বুলি দুটা ভাগ কৰি গোৱা দেখা যায়।

আনবা “অসম” দেশখনি এই বিশাল ভাৰতবৰ্ণে
একোৱা মাথোনে। পৰিছে গোটেই ভাৰতবৰ্ণত যিটো
কথা থাকে, অসমতো সেই কথাই থাকে। ইয়াতে
সেই বাবেই মুছলমান আক হিন্দু দুয়ো জাতৰ “কাউকিনল”—
“এডেমিট”ই প্ৰতিনিধি প্ৰতিয়াৰ সময়ত হুচাগ কৰি
গোৱা হয়।

এতিয়া দেখা গল যে আনবা অসামত হিন্দু
মুছলমান এই দুই জাতৰ মাহুহেই প্রধান; অথচ এই
দুই জাতৰ ভিতৰত পেটে সন্নিহিত হেনে এটি নেগা-
ভাব যেন বেধা নেযায়। এইটো কিন্তু স্তৰ লক্ষণ নহয়।
ই, এক উন্নত বাটত কাঁইটীয়া হেঙাৰ।

হিন্দু মুছলমান দুয়ো একে ঠাইত উপজি, একে নৈৰ
পানী খাই, একে ঠাইৰ বা লৈ, একে পথাৰৰ ধান
খাই, একে আকাশৰ তলত থাকি হঠাৎ এনে পৰম
অনৈ হবৰ কাৰণ কি? কাৰণ কেইবাটিও। তাৰে
জনাভাত কাৰণ তিনিটি, আক গুপুত কেইবাটিও।
গুপুত কাৰণ যোচাবৰ একো সন্ধান নাই। জনজাত
তিনিটিৰ প্ৰথমট হৈছে ধৰ্মৰ বিভিন্নত, দ্বিতীয়ট হৈছে
পানী। স্বাৰ্থও ভবিদ—হাজিগুত (বা গাইচটীয়া) আক

বাজনৈতিক। তৃতীয়ট হৈছে অসীজব মোহ। পূৰ্ণে
এই কাৰণবিলাক সামাজ্য গুটি অস্থায়ত আছিল।
আৰি কেইবছৰমানৰ পৰা ভাটীদেশৰ পছোৱা বতাহৰ
জোকাৰনিৰ কোবত আৰি গাৰুমেদি লক্ষণ কৰে
ঐন-ধৰি উঠিছে। চেচুৰক ডেম-ডেউকা হৈ থকা হলে
চিত্ৰবা একো কাৰণ নাছিল। ক্ৰমাৎ ঐন-ধৰি উঠিছে
দেখিহে প্ৰতিক্ৰমাৰ ভাৰসা কৰি আত্মীয়া টাটাৰ
লগিয়াত পৰিছে।

বিখনিমন্তাই এই মন্তা জগতৰ নিমিত্তে যিটি ধৰ্ম
লিলে সি একেটিহে হুচি নহয়। আক সি ভিন্ ভিন্
হৰণও নোৱাৰে; কিন্তু আমাৰ চলিহাই-ধৰা চুহুৰে তাক
বহুপ দেখা পাওঁ মাথোনে। সেইবাবেই ধৰ্মৰ বাই
বন্ধপ বৃষ্টিৰ নোবাৰি উঠিবো। নিত্বিতৰ থকা-গুমা লাগে।
এথাৰি সাধু কথা মনত পৰি—কোনো এখন দেশৰ
মাহুহে হাতী দেখা নাছিল। এজন ধনী সনাগৰে এসময়ত
দৰ্ভাল হাতী একনী কিনি, সেই দেশলৈ আনিলে।
তাক চাবলৈ মাহুহৰ নিমিৰ বিৰ-দি বাট নোপোৱা
হলে। সেই কথা শুনি কমা চাৰিটোৱো চাবলৈ আহক।
তাকে ভিতৰত এটাই হে এটা ধৰি, হাত মুৰাই চালে।
দ্বিতীয়টোৱে নেগুৰ গাৰুও ধৰি চালে। তৃতীয়া কমা
হাতীৰ গাটোকে সাৰি চালে, চতুৰ্থটোৱে ধাত এটাকে
চুই চালে। পাচত সিহঁত উভতি আহি খৰ পালত
হাতীৰ আকৃতি লক্ষণ কেউটাৰ উভতত তৰ্ক হল।
কাৰো কথা কাৰো লগত নিমিলাত উখনা-উখনি ব্যাধি,
শেহত মতিগাৰি লাগিল। এই ছুপালৰ বেধি এজন
নিযুতি চহুৱা মাহুহ আৰি হাতীৰ আকৃতিৰ কথা ভালকৈ
ভাঙি-পাতি বুজাই দি দমন খন শান্ত কৰিলে, তেহে
বন্ধা পৰিছে। ঠিক এতিয়া আমাৰো সেই দশাই হৈছে।
ধৰ্মৰ ‘ম’টোকে নেজানো। অথচ তাক লৈয়ে বিয়া।
লিনে বাহিয়ে মাথোনে মনৰ পূজা কৰোঁতেই কত নাই।
খৰ, কাচুটি এৰি মাথোনে পেট-পূজাৰ বাধকা কৰি ফুৰোঁ-
তেই বিচেষ্টা আক বিস্তত, যেনে স্থলত ধৰ্মই কিতৰ মনো-
বাৰ? মতা ধৰ্ম একেটাই। দেশ, কাল, পাৰ্শ্বভেদে তাক
বেলেগ গঢ়েৰে দেশ যায়। যেনেকৈ বহু এখি—বঙা,

বগা, সেউজীয়া হালদীয়া, বড়ব বিত-চক্কু লগাই চলে বেলেগ বেলেগ বরণব দেখি, সইলাখ সইলবে বেলেগ বেলেগ ভাব বেলেগ বেলেগ সম্প্রদায়ৰ আহুৎখিনিকোও, যি যেনে সমাজত ভাঙে বৈছে, যি যেনে বখাখিলাক উপবি পুঙ্খৰ পৰা শুনি শুনি আহিছে, ঠিক তেনে সংখ্যৰ তেনে তেনে জ্ঞানৰ স্ৰেণীৰ ওপৰতে নিজৰো মনৰ তাৰ মিলাই নিজ নিজ অস্তবত ধৰ্মৰ ৰূপ একোটি গঢ়ি গঢ়ি পিয় কৰি বৈছে। ধৰ্মৰ সেই ৰূপটোৰ লগত অগণ অমিল হলেই কিবা—কিবা কেনেবা হেনেবা এটা বিজাতীয় ভাব ৰহাৰতে সকলোৰে মনত উদয় হয়। ইয়াৰে পৰাই মাহুৰৰ মাজত স্তোত্রা আৰু অমিল—ভাবৰ সৃষ্টি হয়। কিন্তু সি একো কথা নহয়। মুক্তা সদায় মুক্তঃ; সি গোন্ধোতা হয় নোহোৱে। গোবৰষ পৰাই উনিয়াওক বা জাবৰৰ পৰাই উনিয়াওক, সি সদায় মুক্ত। সেই মুক্তা হিন্দুৰ মানত যেনে বহুযুগীয়া, মুছলমানৰ মানতো হেনে আপুৰুগীয়া। এই যিনিতেই আমি ভাই ভাই বুলি হাত মিলাব পাৰোঁক—ভাই ভাই বুলি আকোঁৱানি ধৰিব পাৰোঁক।

মোৰ এই প্রস্তাৱত চুয়ে সম্প্রদায়ৰ তন্ত্ৰলোকসকলে উত্ৰাৰ-পাই মূৰ্ত্তিগে, তেখেতসকলৰ অহমতি লৈ বিনীত ভাবে কব খোজোঁ যে, মুছলমানসকলে ভাৰতবৰ্ষত বাহুৰু কৰা এই ১০০ বছৰৰ ভিতৰত ইছলাম ধৰ্মৰ জাৰোমনি বহু হিন্দুধৰ্মৰ ভিতৰত সোৱাল। অহুতঃ সেইখিনিৰ ওপৰতে মিনগৰ ভেটি তুলি চুয়ে পকে অসমীয়াৰ জাতীয়তাৰ আৰু জাতীয় সাহিত্যৰ যুগীয়া হাউনি থিয় কৰিব পাৰোঁক। তেনে বহু যে আছে অকলোঙে বিধবিজালগৰ সংস্কৃত ভাষাৰ বিদগ্ধ পণ্ডিত (Monier Williams) উটগিয়েম্চ্ চাৰখৰ এই লিগা থিনি পঢ়ি চাৰেই বৃত্তিব পাৰি :—

“Hinduism is Brahmanism modified by the creeds and superstitions of Buddhists and Non-Aryan races of all kinds including Dravidians, Kolarians and perhaps pre-kolarians aborigines. It has even been modified by the ideas imported from the

religions of later conquering races such as Islam and Christianity.”

ওপৰত উদ্ধৃকিত্তা কথা খিনিৰপৰা বুজা পৰা কৰুণায়ো এই দুজাতিক শিক্ষা দিবৰ নিমিত্তে নমু ভাবে নামা ঘটনা-চক্কত পেলাই কৰ্মাৰ শিকনিৰ ওপৰ শিকনি দি অনন্ত উন্নতিৰ বাটেদি গম—নোপোয়াই লৈ গৈ আছে। নহলে এই ভাৰতবৰ্ষতে মাথোন এ জাতিকেহে বাহুৰু কৰিবলৈ দি থাকিবহেহেনে। ইফাল ওপৰত সিদ্ধান্ত নোহাপিলে হেহেনে। চাওকচোন ৱ কেমেটক ক'লৰ পাচত ভীল আহিল, ভীলৰ পাচত চাওঁতাল আহিল। চাওঁতালৰ পাচত কুৰী, নগা, কুইৰা, লাঙ্গু, কছাৰী, মিকিৰ, মূণ্ডৰ আদি (তিব্বতবং-বিলাক) আহিল, তাৰ পাচত ত্ৰাণ্ডীৰী আহিল, হাৰ্মিটা পাচত অৰব আৰু কিৰাত আহিল, তাৰ পাচত আৰু আহিল, আৰ্যৰ পাচত গ্ৰীক আহিল, গ্ৰীকৰ পৰা ৰাইখীয়া আহিল, ৰাইখীয়াৰ পাচত তুৰ্কীয়াৰ আৰু আৰ্য অনাৰ্গ্য অৰ অৰব বৈতাঃ দানৰ এই সংযোগ বোণা-বোণত হিন্দু হ'ল, তাৰ পিচত বৌদ্ধ আৰু আৰু হিন্দু হ'ল, তাৰ পাচত মুছলমান আহিল, এও এতিয়া খৃষ্টান আহিল।

আহা! সেই নয়য়ৰ কৰণানিধানৰ কি ৰিঃ নীলা। ভাৰত-সম্ভাৰ, আসাম-আইব সম্ভাৰ, হিন্দু-মৌলিক শিক্ষা দিবৰ নিমিত্তে তেওঁৰ কি অপূৰ্ণ বোণ আদি সভ্যতা, অনাৰ্গ্য সভ্যতা, আৰ্য সভ্যতা, গ্ৰীক সভ্যতা, বৌদ্ধ সভ্যতা, হিন্দু সভ্যতা, ইছলামী (মোহামেদ) সভ্যতা, খৃষ্টানী সভ্যতা,—সমাবিলক সৰু তাৰ মাৰ্জ্জি এই চাই পৰাবাদীৰ জাতিক নি কি উপ সিদ্ধিৰ নিমিত্তে সেই অনন্ত উন্নতিৰ বাটত কৰ্মাৰ চক্কি দি আছে, তাক তেওঁ—সেইই মেধোঃ জনাইকি কিয়ে সেই কথা ক'দৰে উদ্ধৃকিত্তাইছে চাওক :-

“Yet I doubt not through the ages One increasing purpose runs, And the thoughts of men are widened With the process of the Sun.”

হিন্দু মুছলমান চুয়ে মিলি-জুলি জ্ঞানৰ পিচে পিচে বেদিৰ লাগিব। জ্ঞান অনন্ত। জ্ঞানৰ দৰেব পৰিষ্কৃত আৰু উন্নতি কৰিব। জ্ঞান বিপ্লবিত ধৰ্ম, অৰ্থই নহয়। সেই যোগে কয়—“নহি জ্ঞানেন মদুশং পৰিব্রাহিব্ৰহ্মতঃ”। মেনে জ্ঞানি আহুক আমি চুয়ে মিলি সকলো বিবোধ মেৰো দি এৰি, মনে-মুখে এক কৰি, সাহিত্যৰ ভিত্তিৰে ধৰ্ম, অৰ্থ, কাম, মোক্ষ লভিবলৈ কাচি-পাবি

লাগি যোগেৰু; শাক সেই সৰ্গশক্তিমান বিশ্ব-নিহতাক ভক্তিভায়ে অতি কাৰুত্ৰিবে বাটোঁ যেন—তেওঁৰাই কৰণা কৰি আমাৰ ভাষাৰ উন্নতি কৰক, আমাৰ ‘সাহিত্য’ৰ শ্ৰীবৃদ্ধি কৰক—বিশ্ব সাহিত্যৰ উপযোগী কৰক।”

মকিছুনি আপদ হাজৰিকা।

১৭। ১০। ২২

হংকঙৰ চীনা পত্রিকাত আসাম দেশৰ বিবরণ।

[এই প্রবন্ধটো ষ্টীভেন্চ্ (Stevens) বুলি এজন চাহাবে, সম্ভৱতঃ পছৰী চাহাবে হংকঙৰপন (Hong-Kong) প্রকাশিত হোৱা “চাইনীশ্ৰু জৰ্ণেল” নামেৰে এখন আলোচনী কাকতত প্রকাশ কৰিছিল। প্রকাশ হোৱাৰ শক ইং ১৮৩২ চন। যি সময়ৰ বিবরণ ইয়াত দিয়া হৈছে। সেই সময়ত আমাৰ উজনি-অসমত অসমীয়া বঙ্গ পুৰুষৰ সিংহ আছিল। সমনামিক ইংৰাজী কাকত পঢ়ত, অইন কি সেইটো চাহাবেৰ বৃদ্ধীভোক্তা কৰ্ণে আমাৰ গোৰাইটীয়া পুৰুষৰ সিংহক অভ্যাচারী, ব্যাস্তস্তৰী, ধৰ্মবিৰুদ্ধ বুলি অভিধিক্ত ভাৱে চিত্ৰিত কৰা হৈছে। হয় অহুতে, এনে ৰীতিত চিত্ৰ কৰোনে দাড়ি ধৰিছিল, এই প্রবন্ধত তাৰ স্মৃত পাব।

ইংৰাজী পঞ্চদশ শতিকাৰ আৰু সেই শতিকাৰ পাচত জনবৈৰুৰ স্তৰিষ্কৃত অসমীয়া প্ৰশ্নকাৰে কোনো-কোনো ঠাইত সোণাপুৰ নামেৰে এজোৰৰ ঠাইৰ নাম উল্লেখ কৰি সিবিলাকৰ আশুপৰিচয়ত সেই ডোৰৰ ঠাই, তেওঁ-বিলাকৰ ওমহামি বুলি চিনাকি কৰা হৈছে। অজ্ঞাত সংস্কৃত ভাষাৰ প্ৰথম সংস্কৃতীয়াৰূপে বে সোণাপুৰৰ নাম ৰূপায়িত হৈ শুলোৱা নাই, এনেও নহয়। বৰ্তমান কোনো কোনো অহমস্ফানকাৰীয়ে চুয়েবাবেকে আপৰ সোণাপুৰ বুলি অহমাম কৰে। এতিয়া, এই প্রবন্ধত সেই সোণাপুৰ নগৰৰ প্ৰকৃত অৰ্থহিত আশুপুৰীয়াই দিয়া আছে।

মুঠতে কবলৈ গলে, প্ৰায় এশ বছৰৰ পূৰ্বে অৰ্থাৎ বৃটীছ অত্যাৰ সময়ত অসম আৰু অসমীয়াৰ প্ৰান-পজ আৰু অত্যাৰ আছিল এই প্ৰবন্ধৰ পৰা সম্পূৰ্ণকৈ নহলেও, ত্ৰাংশিক ভাৱে তাৰ আভাস পাব পাৰি।

আসাম গৱৰ্ণমেণ্টৰ অধঃগ্ৰহত আজিকৈকে চেপাত মৰা কোনো কিতাপ কাকততে এই প্ৰবন্ধৰ নাম-গোন্ধ নাট, সেইটো চাহাবেও তেওঁৰ Historical Researchত ইয়াক উল্লেখ কৰা নাই। অধ্যাপক জুৰ্জা ডাৰ্ভ্ৰীয়াৰ অসম সৰস্বতীৰ পুথি-প্ৰবন্ধ তালিকাতে ই ঠাই পোৱা নাই।

লাইডেন বিশ্ববিজ্ঞানগৰ কিতাপখানাবৰ পৰা বৰ্তমান প্ৰবন্ধটি উদ্ধাৰ কৰা হৈছে। সাহিত্য সভাই মৌল বৃত্তিৰে প্ৰবন্ধৰ নকল এটা কিনি আনি সভাৰ কিতাপ-খানাত থৰহি পাবে।]

“আসাম দেশৰ বিবরণ লেখিবলৈ গৈ পোন-প্ৰথম মেই বৰ ৰিমোৰত পৰিছোঁ। কিয়নো, ইয়াৰ বহুত কথা বহুতে বৰ বচিৰাটকৈ জানে। কিন্তু, এই দেশে গ্ৰেট্, ব্ৰুটেইনক, ব্ৰাঃ ইয়াক চীন দেশৰ লগত লিট লগোৱা বাবে, আৰু ইয়াক অন্তঃ কালৰপৰা চাহ গছ গজি আছে বুলি জনাজাত হোৱা বাবে এই পীমাত্ত বাৰাৰ বিষয়ে বাছলটকৈ জানিবলৈ উৎকণ্ঠিত হৈ পৰিছোঁ। এই যে উৎকণ্ঠা, ই সমাজ হলেও, পাঠক সকলৰ আন্ত নিশ্চয় কৰ্মাৰ পাত। ” ত্ৰেঃও, কৰ ইতিহাস।

আর “গুপ্তান্ন অর্জাৰ্জাব” কাকতৰ অন্তৰ্গত আসাম দেশৰ বিষয়ে সমাক জ্ঞান লাভ কৰিব পৰা হৈছে যদিও আমি ভাৰতৰ এই চুকটোৰ বিষয়ে আন আন বইখন ককা জানিবলৈ বাৰী আছে। সমগ্ৰত, সেই কেইখন কাকতত সেইবোৰ কথা প্ৰকাশ হব বুলি আশা কৰিগৈ। আমি এতিয়া এই প্ৰবন্ধত মাইকী ভৌগোলিক আৰু ঐতিহাসিক-কাৰ্য্যীয়া জাতিবিলাকৰ বিৱৰণহে দিম।

ইয়াৰ শাসন প্ৰণালী প্ৰাকৃতিক সম্পদ আৰু ভৱিষ্যৎ উন্নতি সম্বন্ধে পাচৰ সংখ্যালৈ থোকা হৈছে সম্প্ৰতি সেইবোৰৰ সম্পৰ্কে একো নকণ্ড এথোন। সুবন্ধী সম্পৰ্কে ইয়াকে এথোন কৰ পোৱা য়ে সৌ সিদিনা ১৮২৫ চনত মাথোন এই দেশখন অন্ধাৰদেশৰে দৈত লগা যুদ্ধ ফল স্বৰূপে বুঢ়ীছৰ হাতলৈ আহে। দেই অসম দেশ আহিল, ইখনৰ পাচত-সিমনকৈ ক্ৰমে ক্ৰমে জহাজীৰ, কাছাৰ আৰু মনিপুৰো আহিল। এতিয়া মনিপুৰত ভানকৈয়ে বুঢ়ীছৰ প্ৰভাৱ বিস্তাৰ হৈছে।

এতিয়া দেখা গল যে বহু দেশৰ পূব সীমান্তত লীয়ে ৩০ মাইল আৰু বহলে ২০০ মাইল ঠাই, জুৰি থকা এখন ৰাজ্য ইংৰাজৰ মুঠিৰ ভিতৰলৈ আহিল। লেফ. টেনেন্ট চাল্টন চাহাৰ শদিয়াত থাকে, বেহৰ হোৱাইট থাকে উজনি আসামত। এওঁবিলাকৰ ওপৰতে থাকে কেপ্টেনইন কেম্বিকৰু।

এওঁ বুঢ়ীছ গৰ্গৰ্গমেণ্টৰ প্ৰকৃত প্ৰতিনিধি স্বৰূপে স্বৰ্গৰ্গৰ্গেমেলেবলৰ কৰ্মসূত্ৰৰ বাব লৈ থাকে। সৰ্বোৰাজ্য এওঁৰ কৰ্মভাৰী সম্পৰ্কসমূহ। এই কেউজন বিয়হাই হুসভা উদাৰ নীতি অৱলম্বন কৰি সস্তু প্ৰজ্ঞাক পালন কৰে। উক্তবে, বহুত পৰীয়া জাতিয়ে আৰু হিমালয় গিৰিয়ে আসাম দেশখনক ত্ৰিধৰত পৰা পুণকাই বাৰিছে। পূবে, ব্ৰহ্মদেশৰ এছিয়া চাপলিকা পৰ্বতৰ শাৰীয়ে ইয়াক চীনা হুনান প্ৰদেশৰ পৰা ফালিছে। দক্ষিণে, ব্ৰহ্মদেশ আৰু পশ্চিমে বঙ্গদেশ। গঙ্গা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সঙ্গত ঠাইৰ পৰা বায়ুকোনে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ওপৰত গুৱালপাৰ নগৰ। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বাওপৰে এই নগৰ অধৰিত আৰু ইয়েই আসামৰ পশ্চিম দিনে—এম্বিয়া সোমা। ইয়াৰ-

পৰা ৩০- মাইল উজাই শৰিয়া পায়গৈ। শৰিয়া ইয়াৰে মাৰুত উত্তৰে হিমালয় পৰ্বতৰ শাৰী আৰু দক্ষিণে গাৰো, খাচিয়া আৰু জহাজীৰ পৰ্বতৰ শাৰী। ইয়াক বহলে কম-বেছি ৫০ মাইল। ইয়াৰ মাটিত বৈদ্য নাব যে তাৰ উপমা নৈ নোহোৱাি আৰু অস্থায়ী হৈ যে ইয়াৰপৰা যি হুৱনি পোৱা যায় তাৰ তুলনা নাই।

গোটেই ৰাজ্যখন তিনি ভাগত বিভক্ত—নামনি, উক্ৰি আৰু শদিয়া। গুৱালপাৰৰ পৰা দক্ষিণী মুখৰ দিশমাৰ্গেয়ে নামনি আসাম। এই গোটেই ভোগৰ লীয়ে ১৫০ মাইল মান হব আৰু ই সম্পূৰ্ণকৈ বুঢ়ীছৰ অধীনত। মাৰুত খণ্ড ব্ৰহ্মপুত্ৰই মাৰুতভায়ে উভা কৰিছে, উত্তৰ ভাগৰ পৰা মানাহ নৈ আৰু গুৱালপাৰৰ ওচৰতে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পৰিছে। কলভো এখন নৈয়েই; নৈ বুলি ই বিখ্যাত ওচৰতে ব্ৰহ্মপুত্ৰখন এৰি আকৌ গুৱাহাটীৰ ওচৰতে লগ লাগিছে। এইদৰে মোচৰ দিয়াত এতেয়াৰ মাজে তৈ পৰিছে। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ কুলে মানচিত্ৰত কাৰক আৰু দৰং এই দুটা ভাগ বৰ্ণনা যায়। গুৱালপাৰৰ পৰা পোন দিহে ১০ মাইল আঁতৰত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণে গুৱাহাটী নগৰ, তাত কলিমাণৰ চাহাব থাকে। গুৱালপাৰৰ লাখে লাখে সমাজশালী নগৰ হৈ পৰিছে; ইয়াৰোকে গোটেই দেশৰ উৎপন্ন বস্তুবোৰ সৰ্বস্বৰ নিমিত্তে অন্য হয়, গুৱাহাটীখনে ৰাজধানী স্বৰূপে বঢ়িয়াইক পতা হৈছে আৰু ইং দিনে দিনে অসম-গ্যাত চহকী হৈ আহিছে।

বৰ নৈৰ দিহে দিহে উজনি-আসাম জিলাবোৰ বিলাক পৰা হৰ্মিণকুলে বিহৌ মুখলৈকে জুৰিছে, উত্তৰয়ে আকৌ অলপ ছেৰাই গৈছে। পোৱালী ধাৰকো ৰাতাল ৮০ কি ৯০ মাইল হব। ইয়াৰ মাজেদি বৈ য়ে ডোখৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ আকৌ চহকী হৈছে। উত্তৰপাৰৰ হুৰি বৃত্তী লুইত আৰু দক্ষিণ পাৰৰ হুৰি বৃত্তি দিহিঃ য়ে: দিগ্ৰিভূত পানী স্বৰৰ। দিহিঃ আৰু বৃত্তী লুই-ত মাৰুতৰ মাজলী বান্ধী বান্ধে। মাজুলীখন লীয়ে ৬০ মাইলমান হব আৰু পুহলে ১০ কি গোন্ধৰ মাইলমান হব। মাজুলীখন মনোমৰ; একাগত ই শস্ত্ৰে সংস্ত্ৰে মাত্ৰেই হৰ্মিঃ “অস্থলপা” আছিল, কিন্তু এতিয়া অৰণ্যই আঁতৰি গৈছে।

ইয়াৰ উজনি ফাৰণৰা ২০ মাইলমান নামে দিহৌ নৈখন ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণ হুৰিত অৰ্থাৎ দিগ্ৰিভূত পৰিছে। দিহৌ নৈ আকৌ দক্ষিণে পূবৰ পৰ্বতৰ পৰা ওলাই আহিছে। ইয়াৰ পাৰত বহুত পুৰণি কোঁচ-গড়ৰ চিন আছে। দিহৌ-মুখৰ পৰা অলপ উজাই দিহা-মুখ। দিহৌ-মুখৰে দিহা-মুখৰে মাজ ঠাই ডোখৰ এতিয়া হাৰিয়ে চাতি থৈছে যদিও পূৰ্ণে ইয়াত বহুত মাইলৰ বসতি আছিল। তাৰ পিচত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বাই উপনৈ বৃত্তী দিহিঃ শৰিয়াৰ অধিকাণে থকা পৰ্বতৰ পৰা ওলাই পছিমৈদি বৈ গৈছে। এইদৰে বৈ যাওঁতে উত্তৰ গিলে এহুতি পানী এৰি দিছে (ক)। সেই হুতি পানী আকৌ শৰিয়াৰ পোনে পোনে ব্ৰহ্মপুত্ৰতে পৰিছে। ইয়াৰ পৰা গেলাৰা বাৰী বোৰ হুতি ১০ কি ৮০ মাইলমান এৰি যি দিহৌ-মুখৰ পৰা ২০ মাইলমান ওপৰে ব্ৰহ্মপুত্ৰত লগ লাগিছে। এই হুটিয়া শাখাৰ ভিতৰত এৰনি বহল সমান ঠাই আছে যাক চাৰিউ পিনে শদিয়া ৰাজ্যই ছুই আছে আৰু তাৰ পশ্চিম পিনে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নৈ বৈ গৈছে। এই ঠাই ডোখৰ হাৰিয়ে বননিতে ঢাক খাই আছে যদিও, হুৰি-তত জুৰ এৰন যোৱানবীয়া বা মাৰণৰ পৰিছে। সিবিলাকৰ কথা আমি পাচত কৰিম। সি-বিলাকৰ ৰাজধানী ৰঙাগড়া (খ)। তাত সিবিলাকৰ ৰজা থাকে। এই ৰাজধানী ডিব্ৰু নৈৰ পাৰত ডিব্ৰু নৈৰ আঁহৰ-পাৰে অস্থায়ী মৰাণ মাহুৰ বসতি। দিহাব পাৰৰ নৈৰ কথা ইমানতে সামৰণি মাৰৌ।

(ক) এই হুতিৰ দিহিঃ বোলে—সম্পাৰক
(খ) ডিব্ৰুগড়ীয়া জৈনৰ ৮ মাইল উত্তৰ

(১) এই চাহাববিলাকে বৰা অস্থলপাৰ নিশটৰো সাহিত্য সভাই পোটাৰ পাৰিলে কাণ্ডকাৰী নশক্তি হয়।—সম্পাৰক

দিগ্ৰিভূত নামে উত্তৰ পাৰে মিৰিৰ থকা ঠাই। তেওঁবিলাকৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ গাওঁখনৰ নাম মতাগাওঁ; তাত গান থাকে। আসামৰ লগত তেওঁৰ সখি-সম্বন্ধ। এনে সম্বন্ধ পূৰ্ণে নাছিল। তেওঁৰ নিজৰ বক্ষাব হেতু আৰু তেওঁৰ উত্তৰত থকা কিছুমান আৰবৰ ভাৰত তেওঁ অসমৰ লগত পুনৰ সখি-সম্বন্ধ স্থাপন কৰি লৈছে। দিগ্ৰিভূত পানীৰ ভৰা বৰ বেছি আৰু তাৰ ওচৰ ক'ণ্ড কোনেও কৰ নোহাৰে। এই দুয়োটা কাৰণৰ নিমিত্তেই দিগ্ৰিভূত কথা জানিবলৈ বৰ ভাল লাগে। উত্তৰ কাণৰ পৰ্বতৰ পৰা নামি আহি বৃত্তীছ আৰু তিলেত ৰাজ্যৰ সীমান্ত ই ব্ৰহ্মপুত্ৰত গৰিছে।

অলকা বিহিনিয়ে বাটত অগাডেৰা কৰা বাবে কোনো ইউক্ৰাইই এই নৈখন অধীণ কৰিব পৰা নাই। ১৮২৫ চনত (১) কেপ্টেনই বেড্‌ফুৰ্ড চাহাবে যি জৰীপ কৰিছিল তাৰপৰা জনা যায়, দিহিঃ নৈয়েদি টেকেণ্ডত ২২২৬০ ঘন ফুট, সদায়াৰ ওচৰত ব্ৰহ্মপুত্ৰলৈ ১০-৫৮ ঘন ফুট আৰু দিব্ৰেদি ১০০০০ ঘন ফুট পানী বৈ যায়। এই তিনিওখন নৈৰ সঙ্গত শ্বলীত টেকেণ্ডত ১২০-১৭৫ ঘন ফুট পানী বৈ। শৰিয়াৰ ওচৰত বোৱা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পানীতকৈ দিহা-ত তিনিওনে সৰহ পানী বয়। সেই বুলি যে দিগ্ৰিভূত নীচ চুটি, এনে নহয়। কেপ্টেনই হিল্‌ক্ৰজ (১) চাহাবেৰ মতে তিলেতৰ ঝাৰ-চানপ আচল আৰু প্ৰকৃত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পানীও ইয়াতে পৰি নৈখনক বৰ লেজুৱা কৰিছে। দিহিঃ নৈ উত্তৰ পূব কাণৰ পৰ্বতৰ পৰা ওলাই দিগ্ৰিভূত মোকোনাৰ কাষতে গৈছিল। নৈ দুখনৰ মাজত থকা জৰাই চুকীয়া ঠাই ডোখৰত মাহুৰ গুহৰ কম যদিও উত্তৰলৈ গুই চাৰি ঘৰ আৰবৰ ঘৰ আছে।

“শৰিয়াৰ পশ্চিমে দিহিঃ নৈ, দক্ষিণে ব্ৰহ্মপুত্ৰ, উত্তৰ আৰু পূবে আসাম উপত্যকাত অস্থ বোৰা পৰ্বতৰ শাৰীয়েই,

যত কৃষ্ণিল নৈ ব্রহ্মপুত্রত পবিত্রেতি, ত্যাবণা চ্ছমাণি
 মন উজ্জাই গনৈঃ কৃষ্ণিলব পাৰতে শনিয়া নগৰখন পায়।
 শদিয়াৰ পৰা ২০ মাইলমান উজ্জাই ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰত সোণা-
 পুৰ নগৰ। এই সোণাপুৰ একালত আসাম-বাৰাণ
 জুড়েই সীমান্ত স্থাপন আছিল। তাৰ পৰা মুক্তিগত সৰু
 নাগে চলাব পাৰি। শদিয়াৰ মাটী সাকথা, সমান
 আৰু মেমকা—ধান, মাৰ, সৰিহৰ নিমিত্তে ইয়াৰ মাটি
 সৰ্ব্ব উত্তম। এতিয়া ইয়াত পেটিং-বাতি নগম বুলিলেই
 হয়। কিন্তু স্তম্ভৰ শাস্তিপূৰ্ণ উদাৰ শাসনৰ অঙ্গগ্ৰহত
 আঁচৰে ইয়াৰ সন্তোষজনক পৰিৱৰ্ত্তন হয়। পূৰ্বে, ইয়াত
 কসমীয়া মাহুৰ আছিল। কিন্তু বৰ্ত্তমান দি মাহুৰ আছে।
 সিহঁত ১৫ বছৰমানৰ পূৰ্বেই চিংগৌৰ পৰা থকা পাই
 গলাই অচা ধাম্ভী আৰু মুলক (মসক) ? এই পৰ্ব্বতীয়া
 মাহুৰদেৱৰ দৰকা কন্দৰব সমগ্ৰ শদিয়া অধিকাৰ
 কৰে আৰু মানক দেশ গৰ্ভতে সিহঁতৰ মগত লগ লাগে।
 সিহঁত শদিয়াত থকা ধাম্ভীৰ প্ৰধান সেনাপতিৰ মজা।
 সেই সেনাপতি জনক অসমীয়া নিগম মতে শদিয়া খোণা
 গোছাই বেলে। তেওঁ এতিয়া ইংৰাজৰ খোণাৰ।

“শদিয়াৰ দক্ষিণে থকা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণ পাৰে বিৱৰণ
 হিচাই আমাৰ অৰ্দ্ধীক অক্ষ হয়। দক্ষিণ পাৰে সমুদ্ৰসাগৰ
 দক্ষিণ-পূবে-কোনে চিঞা হৈ পলতৰ শাৰীত বাস গৈছে
 আৰু ন-দিহিং আৰু টেঙ্গাপানী নৈয়ে ইয়াক ছড়াগ
 কৰিছে। টেঙ্গাপানী পাৰতে সৰহ ভাগ মাহুৰ বাস।
 এময়মত এই ঠাই জোৰ অসমীয়া মাহুৰেৰে ঠাই
 খাই আছিল। তাৰ পিচত ক্ৰমান্বয়ে চিঞা আৰু
 কুকী বিজাৰে এই ঠাই অধিকাৰ কৰেহি। এই পৰ্ব্বতীয়া
 জাতিবিলাকে বহুত অসমীয়া মাহুৰক দৰি বন্ধী কৰি
 ৰাখিছিল। মানক বেদাই বৃতীচে দেশ দৰল লৰৰ সমগ্ৰত
 এনেকুয়া বহুত দন্দীক উজ্জাই কৰি আনে।”

“দেশখনৰ স্বেচা স্বয়তা আৰু ভৌগোলিক সংস্থান
 আৰু ভাগ ভাগ বিৰোধেৰে কথা সম্প্ৰতি বাদ দি ইয়াৰ
 দাঁত কাবৰীয়া দেশ আৰু ঠাইবোৰৰ কথাকে উল্লেখ
 কৰোঁ। চিগানপু পলতৰ দক্ষিণ পিনে বহুত ঠাই জুৰি
 থকা নেপাল দেশে আসাম দেশক ছোৱাই দি নাই যদিও

পূব পিনে স্বানীৰ ভোটৰ সীমা পাইছেগৈ। আৰু
 ভূটীয়া দেশখন কঠোৰ নিৰ্দিগান-ভাৰতীক স্তিত খোণেৰ
 দৰেই আহি নামান আসামৰ উত্তৰ-পশ্চিমত বৈছেহি। তাৰ
 পূব ফালে ‘দেৰ ৰজা’; তেওঁৰে নৈতে স্তম্ভৰ সৰু
 কৈনে আৰু নেজানো। শদিয়াৰ উত্তৰ পাৰে দি
 পৰ্ব্বতৰ শাৰী আছে তাত আবৰণ বাস। দেৱাৰ জামি
 ডাৰি ভাগ আৰু নিয়ম-কাৰণ একে, যিহে আটাইবোৰ
 আৰব ভাষা। আৰবৰ আৰু আৰী অৰ্থাৎ বাস খোণে
 বৰাৰ নোবাৰে। আৰববিলাকৰ সম্বন্ধে পাচত ক’ব
 আবৰণপৰা উত্তৰ-দক্ষিণে পৰ্ব্বতৰ ওপৰত বস আন
 থাকে। সিহঁত আটাইবোৰ আৰব জাতিতক ধী
 আৰু সৰু। নিৰ্দিহিংৰো সিহঁতৰ লগতে থাকে, যি
 সিহঁত আৰববিলাকতকৈ নিৰ্ভী। শদিয়াৰ পৰা গাৰ
 দেশলৈ যোৱা তীৰ্থযাত্ৰীবিলাকক শনিয়া-খোণা খোণা
 জোৰ কাৰুত দিয়ে। সিপৰীয়া পৰ্ব্বতীয়া জাতিবিলাক
 ওপৰত শনিয়া-খোণা গোহাইৰ বিশেষ প্ৰভুৰ আৰু
 শদিয়াৰ পৰা বহীমালৈ ফুৰি দিনৰ বাট; তাৰে আৰু
 নিৰ্দিহিং আৰু আৰবৰ মাজেদি যাওঁতেই যায়; যে
 দিনৰ দিনা বাগেদোত বৰগৈ লাগে। বাগেদী ধৰি
 দেশৰ সীমা। বহীমান হেনো দৈৰ প্ৰকৰ হয়
 তাত ইটাৰ তিনিমহলীয়া পৰ্ব্বতৰ আছে আৰু স
 শাসন-প্ৰণালীৰ দি দি বাৰ-বিঘাৰা লাগে কেইবা
 বগা—জৰু, মেজিষ্ট্ৰেট আদি সকলো আছে।”

“এতিয়া আমি আসামৰ দক্ষিণ কুলক অৰ্ধ-
 আৰিচেই পছিম ফালৰ দৰা উজ্জাই ক’বো। পোনাগুৰ
 সেইফালৰপৰা আহোঁতে দি দি কাৰুতীয়া ৰাজ্য গ’
 তাৰ আভাস দিওঁ। এইবোৰ ৰাজ্যৰ নাম হৈছে ক
 ক্ৰমে গাৰো, খাটীয়া, কছাৰী আৰু মণিপুৰ দেশ। ইয়া
 আসাম আৰু শদিয়াৰ দক্ষিণে নগা পৰ্ব্বতৰ শাৰী। ন
 বিলাকে এতিয়াও ইংৰাজক বৰাহি নাই, ইয়া
 নেলাগে মানবিলাককো বৰা নাই। মানক ল
 সিহঁতৰ প্ৰাতি অধিক। উত্তৰে অসম দক্ষিণে চিঞা
 অক্ষমেশ ইয়াৰ মাজত বি ডোৰাৰ লামি নিৰ্দিহিং পৰ্ব্ব
 ঠাই আছে তাত এই নগাৰিলাক বাস কৰে। নিৰ্ভী

২৫ ডিগ্ৰী উত্তৰে আৰু ২৪ ডিগ্ৰী দ্ৰাৱিণৰ পচিমে
 ৰূপিত দেশৰ পৰা চুমী নৈখন ওলাই আহি
 গুৰি দুৰা হৈ চিলহট, এৰি দক্ষিণ-পাচিন ঢালে ১৫ গৈ
 দিক বৃত্তৰ ২৪ ডিগ্ৰী (উত্তৰে) ব্ৰহ্মপুত্ৰত পৰিছেগৈ।
 এনে এই নৈ ধন আৰু স্বান পিনে উত্তৰে আসাম
 ইয়াক, মাজত নগা পৰ্ব্বত শাৰীয়ে ৰহলে ১৫ কি
 ১৫ মাইল আৰু দীঘল আৰুনা বোৰাৰ ওচ ৪৪ ডিগ্ৰী
 ঠাই ফুৰি আছে। আসাম এৰি যোৱাৰ পিচত ব্ৰহ্মপুত্ৰই
 ব্ৰহ্মপুত্ৰ কাৰালৈ যোৱা গৈছে, সেইখিনিত গোৱা-
 ৰিলাক থাকে। গোৱাৰিলাক এতিয়া দ্বীপৰ নিচিনা এখন
 পৰ্ব্বতীয়া জিলাহে থাকে। তেওঁবিলাক এসময়ত
 বাৰবিকতে বাকসমূহৰ নিমিত্তে প্ৰসিদ্ধ আছিল। এতিয়া
 যতে, সেই ব্ৰহ্মৰ বহুত পৰিৱৰ্ত্তন হব পাৰ।”

“পাৰোৰ পুৰ আৰু দক্ষিণ পিনে চোৱা আৰু খাটীয়া
 জাতিবিলাকৰ বাস। ‘ফ্ৰেণ্ড’ অৰ ইণ্ডিয়া’ কাৰুতৰ মতে
 এই পৰ্ব্বতৰ থকা জাতিবিলাক বিশেষকৈ খাটীয়াবিলাক,
 দিহিং, ফুটুই আৰু বগালীবোৰতকৈ দেখিবলৈ স্তম্ভ
 মাকগৰ বগতে ওপৰ। সিবিলাক খেল-খেলে থাকে।
 এই খেলবীয়া খাঁও বৃটেইখন দৰে নহয়। খেলপল
 প্ৰোগম মুখিয়াল মাহুৰ থাকে, ৰাজ্য নগৰতনত সহায়
 বিৰে নিমিত্তে তেওঁৰে আকৌ কেইবাখনো পান্থৰ
 মতে পৰ্ব্বতৰ মাজত অ’ত ত’ত সিঁচবতি হৈ থাকিলেও
 খাটীয়াবিলাকৰ মুঠ সংখ্যা একলাখৰ কম নহব। মানব
 মনস্কৰ সিবিলাকৰ সংখ্যা কম হৈছিল যদিও এতিয়া
 স্তম্ভৰ পুৰ শাসনৰ গুণত প্ৰমাণসংখ্যা বৃদ্ধি হৈছে।
 ডিগ্ৰী পৰ্ব্বতৰোৰ ভিতৰত চোৱা বা চেৰাপুজী পৰ্ব্বতেই
 আটাইতকৈ বিখ্যাত। চোৱা পৰ্ব্বতটো পাঁচ হেঙাৰ ফুট
 ৰ, আটাইতকৈ ডাঙৰটো সাত হাজাৰ ফুটৰ কম নহব।
 অক্ষম বৰ্ব্বতীয়া বহুতৰ সেকা পাই থকা সকলৰ নিমিত্তে
 মণুৰী বন্ধৰ দেহজীৱণীয়া ঠাই। এই বিঘয়ে পিন
 পোচোনা কৰিছে কৰাত ভাৰতীয় বহুবিলাক সিহঁত
 আকোৰ। সেইওগে তাৰ পৰা সংখ্যে বিৰত হোৱা গৈ।
 ডিগ্ৰী দেশখনে অলপতে পৰীয়া বহুতলৈ আহিছে।”
 ডিগ্ৰী বা কাছাৰৰ দক্ষিণে চিলহট, পূবে মণিপুৰ,

উত্তৰে অসম, পচিমে কাছাৰ। সংস্কাৰী জীৱনত লাগ-
 তিয়াল বহু আটাইবোৰ ইয়াত পায়। ইংৰাজ এই
 দেশ মাৰি লৰৰ তিনি কি চাৰি বছৰহে হৈছে।
 মানক খেদি বৃতীচে ইয়াত যিজন বৃত্তা বজাক অধিষ্ঠান
 কৰিছিল, তেওঁক কেনোবাটী ধনি মাৰিলে। মণিপুৰৰ
 ৰজাই হেনো কাৰবাৰ কেটাই দি কাছাৰৰ ৰজাক মৰালে।
 ইয়াৰ প্ৰতিফল দিৰ নিমিত্তে আৰু মণিপুৰ ৰজাই
 বাতে আগলৈ তেনে কাম কৰিব নোৱাৰে, তাৰ সুদা
 মাৰিবলৈ বৃতীচৰে ৰাজ্যত কাছাৰবোৰো অস্থত্ব
 কৰা হল। কেই বছৰ মানৰ পূৰ্বে কাছাৰে দি বিৰণ
 প্ৰকাশ হৈছিল, তাত কাছাৰত আশী হাজাৰ যবমান
 মাহুৰ আছিল বুলি অস্বমান কৰা হৈছিল। এতিয়া
 বোধ কৰোঁ পাঁচ লাখমান মাহুৰ হব পাৰ।

“বৃতীচৰ হাত থকা বাজ্যবিলাকৰ আভাস দি এতিয়া
 আমি মণিপুৰ বাতালৈ যোঁ। মণিপুৰ ধনত ইংৰাজৰ
 হাত নাই বুলিলেই হওঁ। কেপ্টেইন গৰ্ডন আৰু মেজৰ
 গ্ৰাট এই দুজন ইংৰাজ বিয়াই বৃতীচান অস্ত্ৰাৰিত
 মণিপুৰৰ বিঘয়ে বহলাই নিবিছে। মেজৰ গ্ৰাটৰ মতে
 মণিপুৰখন দীঘে ৬০ মাইলমান হব আৰু মাগৰৰ পৰা
 ঠাই তিনিফালৰ ফুট ওপৰত। সেইখন দেশৰ ফলবাৰ ব
 ৰাখাৰক আৰু মণিপুৰীবিলাক তাৰতন আন আন ঠাইৰ
 মাহুৰতকৈ বন্ধী আৰু নীৰোগী। তাত ভাল চাউল, কপাহ
 আৰু কাচুৰ পাৰ; চাউল অপৰীপ্ত। স্বন্দৰ
 স্বন্দৰ ফসো যে পোৱা নোৱাৰ এনে নহয়। কিন্তু দি
 পোৱা হয়, মণিপুৰীবিলাকে তাক চিনুনাই নহয়।
 তেওঁবিলাকে বজাৰ আদেশ মতে চিনুপুৰ এখন কৰিব
 আৰুইবিমান বছৰহে হৈছে। তেওঁবিলাকৰ হিন্দুধৰ্মলৈ
 নব আশক্তি আছে বুলি কব নোৱাৰি। মণিপুৰীবিলাকে
 চেঙা স্বভাৱ, ভীৰুতৰ উমান শক্তি, বিজাতৈন ধাৰুতি
 আৰু নতুন কথা জানিবলৈ বুকুত পুহি থকা হাৰিয়াহত
 হিন্দুধৰ্মীবিলাকক চেৰে লোৱাৰ। এইবিলাক গুণ ইংৰাজৰ
 মাহুৰৰ গাভ থকা দেখিলে সাক্ষা মাটিৰ জিঙ্গা বুলি
 ধৰা হয়। মণিপুৰীবিলাকৰ এই গুণবোৰত জনা বৃত্তা
 হাত পৰিয়ে সগাণচিটৰেৰে সোণত স্বৰূপা চৰিব।

বজ্রজন নর, তেওঁক ভাবতৎপৎ যিকপে শিক্ষা নিব পাৰি, সেইকপে ইংৰাজী শিক্ষা দিয়া হৈছে। বৰ্তমান মণিপুৰত থকা ইংৰাজ প্ৰতিনিধি কেণ্টেইন পঢ়নে আইন বিলাক মণিপুৰীয়াৰো বাতে এনে শিক্ষা পাৰ, তাৰ নিমিত্তে নঠে চেষ্টা কৰিছে। (ক) এতিয়ালৈকে গুৱান পাছৰীতাত সোমোৱা নাই।

“শ্ৰেণ্তু, অৰ ইতিয়াৰ ভাৰতে সামৰণি ঘাৰি কও যে “দীৰ্ঘ-বয়স ৩০- মাইল মানৰ দেশখন এইদৰেই

আগবেশ্য নতৰা নিচিস্বাটক আৰু হিন্দুগ্ৰন্থৰ ব্যৱহাৰে মাজুহে নৰনাৰ হুস্তনটিক ইংৰাজৰ হাতলৈ আনি দাখিলে মণিপুৰেই ব্ৰহ্মাবাণ্যক পুথকাই ৰাখিছে। কি সেই মণিপুৰে সৃষ্টিছৰ তপতঃ পুৰে চীন আৰু ওয়াৰু তাৰ পৰা উত্তৰলৈ গলেই আমাৰ ৰাজ্যৰ পৰা হিচমে ওলায়গৈ। এই ভিতৰে চীনৰ স্বত্বৰ্ণতি।”

জনশ্রী
শ্ৰীৰংগুৰ শৰ্মা।

আসাম সাহিত্য সভাৰ দ্বাদশ অধিবেশনৰ অভ্যর্থনা সমিতিৰ সভাপতিৰ অভিনন্দন।

আসাম সাহিত্য সভাৰ প্ৰতিনিধিসকল আৰু উপস্থিত দৰ্শকসমূহী—

জগদীশ্বৰ ক্ৰমাত আজি আমাৰ জীৱনৰ এটি অমৃত-কণ পলি গুণা কৰিছোহঁক। তেওঁৰ অক্ষয়ভাৰত অঙ্গন আৰিৰে অসোয়া সাহিত্যপ্ৰাণ সস্থানসকলক সাধৰ সস্থাপন আৰু আত্মিক অভ্যর্থনা জনাবলৈ সুবিধা পাই নিজেকে ধৰ্ম মানিছোহঁক। এনে ভাষা জাতি বিচাৰি পোৱা নাই যি ভাষাৰে আমাৰ স্বত্বৰৰ আবেগ আপোনালোকক জনাব পাৰেহঁক। আপোনালোকৰ দৰে শ্ৰীশ্ৰীস্বত্বক সাৰা শুভক্স কৰি সস্থান দিব পৰা শক্তি আমাৰ নাই। নিজ স্বত্ব আপোন ভাইৰ মাজত উপস্থিত হোৱা যেন ভাবি আপোনালোকে নিজৰ পাঠিৰ গুৰা খাই নিজ জগৎই যেন ভূই হয়, এয়ে আমাৰ সৰল প্ৰাৰ্থাৰি।

ভাষা আৰু সাহিত্য মাজুহৰ অতুলনীয় সম্পত্তি। দৰলো দেশৰ সাহিত্যই সেই দেশৰ আত্মত্বিক গুৰাৰ মুক্তি কৰি জগতক অতীত পৌৰৱৰ কেউটি দেহুগ্ৰাৰি। বৰ্তমান ব্যাপত আকৌ এই সাহিত্য সম্পৰ্কেই দৰলো দেশক উন্নতিৰ পথত আগবঢ়াই লৈ যায়, আৰু ভবিষ্যত-লৈকে ভাৰী বংশধৰসকলেও একোখন চানেকি এৰি

থয়। দেশৰ এনে আশুকণীয়া সম্পত্তিৰ ব্যৱহাৰ অসম দেশক; আন কথাত কবলৈ গলে আপোনালোকো নোপৰ গোবৰৰ আৰু উন্নতিৰ হলী। এয়াৰ বাৰ বৰ গোটেই আম দেশত খুৰি আজি আপোনালোক দ্বাৰা এই জকাইটুকীয়া গোলাঘাটক পাৰিজাত কামন কৰি তুলিছেহি। পৰন পিতাৰ গুতৰত আয়াৰ সৰল প্ৰাৰ্থা নেনে এই পাৰিজাত কামনৰ স্মৃৰতে আমাৰ দে আৰম্ভণমোল কৰি তোলৈ।

হে শ্ৰীশ্ৰীশ্ৰী! আমাৰ কৰ্তব্য আপোনালোকক ছাৰি নিছৰ আৰু অভ্যর্থনা সমিতিৰ হৈ সাধৰ সজ্ঞা জনোৱা আৰু শুভক্স কৰা। দীঘলীয়া কলুয়া হি বুবলীমূলক তথাৰ সোত থোৱাই আপোনালোকক আৰু কিবা কথা আমি আপোনালোকৰ আগত দাৰ্জি কি এনে বিচা বুজি আমাৰ নাই আৰু এইদৰে আপোন লোকত বহুদুখীয়া সময় নষ্ট কৰিলৈ ইচ্ছা নৰেই কিজ্ঞ তথাপি এটা চলিত বীতি বুলি জনাই বৰলো ভূই এয়াৰ কথা চোৱাই পূজাৰ শোধ অৰ্ঘ্য; স্বৰ্গ কৰ্তা আমাৰ দেশৰ বৃষ্ণী এতিয়াও এন্ধাৰত পোৱি ক আছে; পোহৰলৈ অনা আপোনালোকক বৃত্তৰা।

মালোক নিমন্ত্ৰণ কৰি আমি থিয় কৰা এই গোলাঘাটৰ বিষয়ে যি জানেহঁক, এইখিনিতে দুই একোৰ কোৱাটো অগ্ৰাণিক নহৰ বুলি কৰাৰোঁক। গোলাঘাটৰ দক্ষিণ ভাগৰ কাছখাৰি পথাৰৰ হাবিৰ মাজত মাজে মাজে পিঠৰ ঘুৰি আৰু অগ্ৰাশেখৰ চিন আদি পোৱা হয়। ইয়াৰ কেইখনমান কামৰূপ অধুগন্ধান সমিতিতলৈ পঠিয়াও হৈছে। নামবৰ অগাধ হাবিৰ মাজত ঠায়ে ঠায়ে ডাঙৰ ডাঙৰ পুখুৰী আৰু মাজুহৰ বসতিৰ চিন পোৱা হয়। স্থলীপাণ্ডৰ ওচৰত টিলা এটাৰ ওপৰত এটা শিলৰ মন্দিৰৰ ভগ্নাৱশেষ আছে, তাৰ কাককাবাৰিলাকৰ গতিলৈ চাই আহোমৰ বহুত দিনৰ আগৰ বুলি অধুমান হয়। এই দক্ষিণ ভাগৰে কালিঘনি টিলাৰ ওপৰত চটীয়া ইটাৰে বৰোৱা এটা ঘালি আছে, সেই আমি মগা পৰ্শ্বতৰ বহুতলৈকে আছে বুলি মাজুহে কয়। এইবিলাক কোন যুগৰ কথা আমি ঠাৱৰাব পৰা নাই। সম্ভৱ মহাভাৰতীয় যুগৰেই হ'ব। কালক্ৰমত অধুৰৰ হোৱা বাবেই হওক বা পৰ্বতীয়া হাবি বিলাকৰপৰা আঁচৰ হোৱা উদ্দেশ্যেই হওক, লাৰে লাৰে মানৱ-বসতি উত্তৰ অঞ্চলত আহিল আৰু দক্ষিণ অঞ্চল হ'ব পৰিল। এতিয়া আকৌ লাৰে লাৰে এই অঞ্চললৈ মাজুহে ঢাল লৈছে।

চল সতৰ বছৰৰ আগেয়ে এই ঠাই আহোম আৰু কছাৰী ৰাজ্যৰ সঙ্ঘ স্থল আছিল। আহোম ৰজাৰ দিনত এই ঠাইক বহা-দৈয়াং চৰৰ বুলিছিল। বজ্জান আৰু দৈয়াং নৈয়েই এই নামকৰণৰ মূল। এই চৰৰ চাৰিটা ভাগ আছিল। বজ্জা, বৰলি, ওপৰ বৈয়াং আৰু নাম বৈয়াং। ওপৰ বৈয়াং কিছু সমৃদ্ধিশালী আছিল। ইয়াৰ দেৰগাঁও, ঢেঁকীয়াল, বচলা, কামাৰিঙা, নগাটৰ আদি কেইখনমান পেশৰ ঠাই আছিল। ডাঙৰ ওচৰে চাৰেয়ে এই কেইখনক একো নাম “টাইউন” বা নগৰ বুলি উল্লেখ কৰিছে।

শিলাকৰ আতন কোঁচখাই আজি কালি একোখন গাঁও ৰা কোঁচা মৌজাত পৰিণত হৈছেগৈ। ইংৰাজ ১৭শ শতাব্দীৰ আদি ভাগত বুদ্ধি বৰ্ণনাবাৰণ বজ্জাই ব্ৰহ্মপুৰৰ পাতিত এটা পেশৰৰ সাজিছিল আৰু সেই অগলতে

কিছু লাঞ্ছনা আনি তাতে পাতে। সেই কালৰে পৰা ওপৰ বৈয়াংৰ পুৰ আৰুগৰ নাম দেৰগাঁও বহা হ'ল। এই মন্দিৰ এতিয়া নাই, ব্ৰহ্মপুৰেই ভাঙ্গিলে, আৰু আহোম ৰজাৰ এয়ে প্ৰথম সৈল। পিচত অক্ষয়ৰ নিতহৈ আকৌ সেই ঠাইৰ ওচৰৰে নেপেৰিঙি টিলাত সিমুৰ আকৌ লোণ সাজি দিলে। মহাবাহু কক্ৰিমছিংহ এই দৌণব নিৰ্দালি নিতে পোহাৰ বন্দৰত কৰি লৈছিল। ঢেঁকীয়াল এটা ৰম-হতক শৰ। এই আকসত বৰপাৰ গোহাঁইৰ তলত এখন হিঁলেশাৰী সদাই সাজু আছিল। ইয়াত লো তৈয়াৰ হৈছিল। আজি কালিৰ ঢেঁকীয়াল আৰু গুঘটাই জয়ে জেখৰ ঠাইকে ঢেঁকীয়াল বোলা যেন অধুমান হয়। এই জুঘোটা মৌজাৰ ঠায়ে ঠায়ে পোৱা লো-কৰাৰ দৰমহেই গোলাঘাট মহকুমাৰ বহুত আদি পজলি আজিকালি বহুলায় হৈছে। বহুচলাত বহু-চলা ৰব আছিল। ইয়াত বৰ স্বৰ্ণৰ “পাৰা” তৈয়াৰ হৈছিল। এই বহৰ যোগান ৰূপস্ৰ কৰোঁক দিয়া হয়। বসন্ত বকৰাই ওঁদৰত বাহাৰ কৰা আৰু বিশেষকৈ পুখুৰীত এই বৰ চালে। তামৰ চুলা এটাত পুখুৰীৰ আতন আৰু গাভীৰা হিচাপে কিবা এটা অধুপাতত বহু ভৰাই বৈজ্ঞানিক প্ৰণালীৰে পুখুৰীত পোতাৰ বীতি আছিল। অসমৰ উজনি ৰঙৰ প্ৰায় দৰলো পুখুৰীতে এই প্ৰণালীৰে বহু তালিছিল। বহু তামাৰ পৰা পুখুৰীৰ পানী প্ৰায় সদায় চপচপীয়া আৰু পৰিষ্কাৰ হৈ থাকে। ঢেঁকীয়ালত তৈয়াৰী লোৰে কছাৰীগাটত হিলা আৰু বৰটোপ হাদি তৈয়াৰ হোৱা কামা-শাল আছিল। হিঁলেশাৰী বগুৰাবিলাকক এই কছাৰীগাটৰ পৰা হিঁলৈ যোগোৱা হৈছিল। আমি এই থিয় হোৱা ঠাই জেখ-ৰকে নগাঘাট বুলিছিল।

আগেই ৰজাৰ দিনত বচাৰামৰ ওচৰৰ নগা পাহাৰৰ পাতী কামৰীয়া ঠাই ভাগ আজিকালিৰ “আম্ভামান” দীপৰ দৰে বাহাৰৰ কৰা হৈছিল বুলি কয়। এই গল দনশিৰী নৈৰ উত্তৰকালৰ কথা। দনশিৰীৰ দক্ষিণ পাৰে মৰলী আৰু নাম-দৈয়াং চৰৰ। এই অংশৰ সত্ত্বৰ গৰম পানীৰ হাতেই কোনোবাখিনিত গোধৰ পু-

(ক) এই কোঁচটো সৰ্জন জন কোন? যদি পি, আৰু টি পঢ়নেই হয় তেনেকৈয়া এই প্ৰভাৱ কাল ১৮৬০ ইং চনৰ মানৱৰ বহু-বসন্ত-পাতিত এটা পেশৰৰ সাজিছিল আৰু সেই অগলতে

আছিল। ইয়াত তৈয়াৰ হোৱা বোৰে অসম দেশৰ চাৰি ভাগৰ এভাগ মাহুৰক ছবিছিল। বহুত দিনলৈকে এই ভাগ কছাৰী বজাৰ ভগত আছিল। আকোম বজাৰ কলৈলৈ অহাত মৰাঠী মৰাঠী-খোৱা গোহাঁইক বহুত ভাগ লক্ষ্যতা বি শাসন-কৰ্ত্তা পান্টি দিছিল। মৰাঠী আৰু নাম-দৈয়াঙৰ হুমলীগড়, দেও-পৰ্কৰতৰ ভগাৰশেৰ, গৰম-পানীৰ উৰ, ফটালিৰ আদিৰ কথা উল্লেখযোগ্য। এই নাম-দৈয়াঙতে ৩ গোপাল দেৱে উজনি অসমৰ আদি সৰু কুৰাবাহী স্থাপন কৰিছিলহি আৰু শাসিতলৈকে আছে।

মোহামৰীয়া বিদ্রোহৰ সময়ত ৩ পূৰ্ণকম বুঢ়াপোহাঁই ডাকঘৰীয়ে এই টৈ চহৰতে এটা কোঠা পাতিছিল। মোহামৰীয়াবিলাকে ইয়াত বৰ উপভৱ কৰিব নোৱাৰিছিল আৰু ডা-ডাকঘৰীয়াসকলে সিবিলাকৰ দৰা তিব্বাতক এই বহা-দৈয়াঙ চহৰতে নিৰাপাৰে বৈছিল। এই কাণত বহা-দৈয়াঙ চহৰক "লবিমী ঠাই" বোলা হৈছিল, কিয়নো এই সময়ৰ দেশ ছবি হোৱা আকালে বহা-দৈয়াঙ পোহাঁই দাছিল। এই আকাণতে আমাৰ দেশত চাউল কঠাত ৰূপ টকা হৈছিল।

গড়-আলি, অ'কা-আলি, বোধৰ-আলি আৰু মণিপুৰ আদি বজাৰ দিনবেলাৰ আৰ্জিতলৈকে গোলাঘাটত প্ৰধান আলিবাট বুলি জনাজাত হৈ আছে। অ'কা আলি, বোধৰ আলি আৰু মণিপুৰ আলিৰ আমি আলি থিয় হৈ কথা হোৱা ঠাই কোবাই প্ৰায় সমুৰ কৈ। এতিয়াৰ দৰে আশোম বজাৰ দিনতো এই ঠাইলৈ কেউনিয়াৰলগৰা অহা অহিবা আছিল। পূৰ্ণকম উজৰু কৰা নগাগাট এই ঠাই ভোৰৰকে বুলিছিল। ইয়াত নগাপৰ্কত মণিপুৰ আৰু উজ্জয়ন মাহুৰৰ সময়ে সময়ে একোখন গাট বহিছিল।

কোপানীৰ হাতলৈ অহাৰ সময়ত ইয়াত "পতানৰ গোলা" বুলি এখন দোকান আছিল। কেউকালৰ পৰা অহা স্তম্ভ দেশৰ ইংৰাজে ইয়াতে সস্তাৰ কোঠা পাতিলে আৰু সেই দিনৰ পৰা "পতানৰগোলাৰ" "গোলা" আৰু "নগাঘাট"ৰ হাট বা "বাট" সোলাকাই লৈ "লবিমী ঠাই" বহা-

দৈয়াঙ চহৰৰ নাম গোলাঘাট দিলে। গোলাঘাট বিয়েৰ বহু কথা কৈ আপোনালোকৰ সমুৰ নষ্ট কৰিবোৱা হবলা। বচা-টুটা দোখ লক্ষ্য কৰিব। আপোনালোকে জনা যদিও তথাপি আৰি মনে লক্ষ্যকোৱা গৈ কঠ, আপোনালোকৰ লগৰে সাহিত্যসেবী যুগল হেৰুৱায় ওপৰা ঠাই আমাৰ গোলাঘাটৰ চৌকাঠাল আৰু দিছাৰ। চুহোমানৰে সীমা একেটাই অৰ্থাত লগপায়।

আমাৰ সাহিত্যৰ গুৰি বে টনকিয়াল তাক আমাৰ আপোনালোকক জনাব নাগোৱে। ভাষেনিক জ্বৰ ভাৰাতলৈক পুৰণি সম্পদ হিচাপে আমাৰ ভাষা চহী বুলি মুকলৈ অনেকে স্বীকাৰ কৰিছে, কিন্তু ইয়াৰ বিষয় সেই সম্পদৰ আধিনিও খোঁচাচালৰপৰা নাহি বুলি ভাৰ্তি কৰ নোৱাৰোঁক। আৰ্জিও তেনে আৰু কত অমূল্য বস্তু উই আৰু পোক পৰুৱাৰ জেৰে মামমী হৈ আছে, তাক কোনেও হুই কৰিব নোৱাৰে। মজুল চৰকাৰ বাহাজৰ আলমত আমাৰ মাজৰ পুৰণী পণ্ডিত ৩০৪মচল্ল গোশ্বামী দেৱৰ উজ্জয়ত যি উজ্জৰ হৈ তাতেই আমাৰ অস্ত পৰি আছে। তেখেতৰ আদৰ্শ কাম এতিয়া চকাই হৈছে বা সাহিত্য সভাই হৈছে, হাতত লব গণীয়া হৈ পৰিছে। যিমানদেই বেগি হা যিমানদেই আমাৰ বহুত বস্তু লোপ পায়। সাহিত্য উন্নতি কৰাৰ বেতিয়া আমাৰ যাই উল্লেখ এই কাম আন্তৰ্গে আৰম্ভ কৰা আমাৰ প্ৰধান কৰ্তব্য। আৰ্জি সাহিত্যৰ ফলে চালেও শোক লগা অৰ্থাৎ পূৰ্ণকম পুৰণিবিলাক বাদ দিলে আমাৰ আধুনিক সাহিত্য পুৰী সাহিত্যটলৈক অনেক ভুল হ'ল।

কোনো এটা অস্থানক উন্নতিৰ উপভৱ বাট বজাট পলে কিছুমান কাৰ্য কৰি নতুন উপায়ৰ সন্ধান কৰি লব হাৰিব। আপোনালোকে এনে কাম বহুত হয় লৈছেও আৰু কৃতকাৰ্য্যও হ'ল। অভিনান, বয়স ৩০নবৰ আৰু ৩০কমণা দেৱী সাহিত্যসেৱী আৰিহেই ইয়া প্ৰথাগ। আমাৰ সাহিত্যৰ উন্নতি কৰিবৰ হলেই অস-

এতিয়া চুটি বস্তু অতি সাগতিয়াগ হৈ পৰিছে। এটি 'কম দামৰ দিব পৰা পুথি' আৰু আনটি 'পুথি পঢ়া সমাজ'। আমাৰ দেশত পুথি পঢ়া সমাজ গঠন কৰিবলৈ বিশেষ কৰ্ত পৰা নাগোৱে। কীৰ্তন, বামাৰণ, মগা-গঠন তনি বস অস্থৰ কৰিব পৰা অসমীয়া গাঁৱলীয়া মাহুৰ শতকৰা অস্থৰত পকান দৰ ওলাব। আতীয়া উন্নতিৰ মুহূৰ্তেই সাহিত্য বুলি পূৰ্ণকম আমি আভাঙ্গ দি আৰ্জিহৈক আৰু আপোনালোকেও সমৰ্থন কৰিব বুলি বিদগি। আমাৰ সমাজৰ উন্নতি কৰিবৰ হলে বৰ্তমান যুগৰ উত্তমোগী কিছুমান পুথি প্ৰণয়ন কৰা অস্থৰও নহ'ল। আপোনালোকেই কৰিব; হহুতা বহুত কৰিও এনে মৰণৰ পুথি মেজৰ চুকত পেলাই থৈছে। বহুতে প্ৰকাশ কৰিবলৈ সাহো কৰা নাই, কিয়নো আমাৰ পুথি তিনি পঢ়া সমাজ অতি সৰুকাৰ।

এই উদ্দেশ্যে আমাৰ ক্ষুদ্ৰ বুদ্ধিৰে আপোনালোকক হুঁকা কৰা ৰাটোইক। প্ৰথম "পুথিপঢ়া সমাজ-গঠন" আৰু দ্বিতীয় "সাহিত্য সভাৰ এটা নিলা চেপায়ছ ৰাশন কৰা"। সাহিত্য সভাই দেশ-হিতকৰ কামোনা জাৰে কাম হাতত ললে বে উজ্জয়ন নিৰ্ভতা মহাহুৰত পুৰুষ আমাৰ দেশত মোলাৰ এনে নহ'ল। এনে সহায়ৰ অভাৱ মাজে গময়ে পাই থকা হৈছে। আমাৰ সভাৰ মূল কাৰ্য্যালয়ৰ স্থান যোৰহাটত এনে এটি অস্থান আৰম্ভ কৰিবলৈ হিচাব হহুতা হৈ আছে, কিয়নো বিজুলীৰ পলিক তাত অনাথালে পাব পাৰে। চেপায়ছও বহুত পুৰণি আৰু নতুন পুথি কম দামত অৰ্থাত আলো বহুটোৰ জোৰাই কাম লৈ, বাইজৰ হাতত দিব পৰা হ'ল। আমি যিমান দূৰে শুনিবলৈ পাইছোঁ। আৰ্জিকালি "হেমকল" কিনিবলৈ হিচবা মাহুৰ বহুত। কিন্তু হেম-কলৈ পাবলৈ নাই। এতিয়া আপোনালোকৰ আলমত যি অভিনানৰ মো-জা চকিছে, এই অভিনানৰ গ্ৰাহক যথেষ্ট ওলাব আৰু আমাৰ ভাৰাৰো এটা অল পূৰ্ণ হ'ব, কিন্তু তাৰ মূল্য যদি কিছু বেছি হয়, জন-সাৰাৰণৰ জাব পৰা উপকাৰ নহ'ব। এই অভিনানৰ আলমতই যদি চেপায়ছ অস্থানট কৰি লয়, তেন্তিহা অভিনানে

হ'ব আৰু বস্তুটো বৈ বাব। আমাৰ নিচিনা ক্ষুদ্ৰ বুদ্ধিৰ মাহুৰে হহুতা চেপায়ানৰ নিচিনা জটিল অস্থানৰ নাম শুনি ভয় ধাব পাৰে, কিন্তু আপোনালোকৰ অস-স্তৰ একো নাই, আপোনালোকে কৰোঁ বুলিলে কৰিব নোৱাৰে এনে কাম অতি বিবল।

পঢ়া-সমাজ গঠন কৰা সম্বন্ধেও মোৰ ক্ষুদ্ৰ বুদ্ধিৰে যি ধৰে, আপোনালোকক কঠ। এই কাম আমাৰ সাহিত্য সভাই অকলৈ নোৱাৰিব পাৰে, কিন্তু আমি সকলোৰে গৰখমেন্টক ৰাটোইক আমাক এজন শিক্ষা বিভাগৰ কৰ্মচাৰী পাচ বছৰ মানলৈ দিয়ক। তেওঁ গোটেই আমাৰ দেশৰ গাঁৱে গাঁৱে ছবি আমাৰ পুৰাতনীয়া সম্পত্তি কৰণ পুৰণিবিলাক গোটাবলৈ বহু কৰক আৰু গাঁৱে গাঁৱে একোটা পুস্তকাগাৰ বুলি প্ৰথমত পানি জনা লোকসকলৰ মনত পঢ়িবলৈ এটা ধাউতি অমাই দিয়ক। এইটো অকল সাহিত্যৰ উন্নতি কৰাই বে হ'ব এনে নহ'ল, ইয়াৰ দ্বাৰা জন-সমাজৰ মাজত শিক্ষাৰ বিস্তাৰ হ'ব আৰু বৰ্তমান ভগতৰ মাজত জানিব গণীয়া কথাবিলাক তেওঁ-লোকে জানিব পাৰিব। আপোনালোকৰ মাজত পুথি প্ৰণয়ন কৰোৱাৰ অভাৱ নাই, অভাৱ কেৱল অৰ্থৰ। পঢ়া সমাজ হলে অৰ্থৰ অভাৱো জন্মে নাইকিয়া হ'ব।

আমাৰ বুৰঞ্জী সাহিত্যও পুৰুষ হৈ উঠা নাই। অৱশ্যে আপোনালোকৰ উজ্জয়তই বহুত কথাই লাহে লাহে পোহৰৰ সুখ দেখিছে আৰু তাতে যদি আপোনালোকেও ধাৰ নিছিকিছে হাতৰ উজ্জয়ন দি থাকে বুৰঞ্জী সাহিত্যও বে আচিৰে সম্পূৰ্ণ হ'ব, সেইটো আমাৰ বিখ্যাপ। বুৰঞ্জী ওপৰমাহলেবেই আমাৰ দেশ ভবা, কেৱল কোচোনাবৰ দৰ্কাৰ আৰু সেই কোচোনো আপোনালোকৰ হাতত। আৰ্জি যিবিলাক বস্তু গোটাবলৈ সহজ হৈ আছে কাইলৈ হহুতা তাটলৈক বহুত টান হ'ব। মাটি গাভৰ পৰা তুলি থলে গৰ্ভোতা স্মাৰক অভাৱ নহ'ব। এই ক্ষেত্ৰত সাহিত্য সভাৰ নগৰ কামৰূপ অহুসস্থান সমিতি।

আমাৰ ক্ষুদ্ৰ বুদ্ধিৰে চুকিপোতা এই অস্থান চুটিৰ ভিত্তি যদি আপোনালোকে মিলি স্থান কৰি দিয়ে, অনতি বিলম্বে আমাৰ সাহিত্য কাননত পানিভাত ছল বে ছলি উঠিব

এই আমার ধ্রুব বিশ্বাস। ইদবে লগে লগে আক এটা কথা আপোনালোকক অন্যাইল মন উত্তম পুণ্ডল লাগি আছে। আমার দেশর দাঁতি কাবরীয়া পল্লভীয়া জাতি-ভাইসকলে যাতে আমার ভাবর সোহাদ লব পাৰে, তাহ এটা বিধান কৰৌ বুলিলে আপোনালোকে হাতত লব পাৰে। এই উদ্দেশ্য সাধনতো যে সাহিত্য প্রচারব দৰ্কাৰ, সেইটো আমি আক আপোনালোকক নককেও চন। বৰং এই সহজে আপোনালোকেই আমাক বহুত উপদেশ দিব পাৰিব। দেশর কিছু কথা আক আমার আহোম ভাঙ দকলব বিষয়ে জানিব লগীয়া বহুত কথা মন্তিয়াও আহোম ভাষার বহুত সোমাই আছে। শিক্ত আহোম ভাঙ-সকলক অহুৰোধ কৰৌ যেন তেওঁলোকর এজন্যে এই ভাষা শিকি সেই বহু উচ্চাৰ কবি আমার সাহিত্য সভার জেউতি বহায়। এই ভাষা শিকিবলৈ ২০।৩০ বছরর আগেয়ে বিদান হুখিয়া আছিল আজি হুখি তাহঁকৈ কম কিছু আক কিছুনিমর পিচত এই ভাষা শিকা যে অতি কঠিন টে পৰিবৰ্ণে, তাকো একো অসম্ভৱ বুলিব নোহাবি। আহোম ভাষা জনাই হুই এজন বহুতলোক আজিও আছে আক আমার পুজনীয় আহোম ভাষাবিৎ সাহিত্যিক শ্রীমত গোপালচন্দ্ৰ বৰুৱা দেহর পৰাও এই সহজে বহুত সহায় পোৱা যাব আক তেখেতত সন্মতি পত্তি থৈছেই। কিন্তু এই বহুতত তেখেতক আক ভাব দিবলৈ আমি সাহ কৰিব নোহাবৌ। কিন্তু এই ক্ষেত্ৰর আক কিছু কাম আমি তেখেতর হাততপৰা পাম বুলি আশা কৰি আহোছোঁক। আমার আশা কিমান-দূৰ ফলবতী হুই একমাত্ৰ কেমেতেই জানে।

হে স্বহৃৎপল! কমা কৰিব, আপোনালোকক আমি মাতি আমি সাধব সন্তানয় জনাই সেহা শুদ্ধা কৰি সন্তোষ দি পঠোৱাব পৰিবৰ্ণে আপোনালোকক শুক ভাবব ওপৰত আক বোঝা দিগৰাআকাঙ্ক্ষায়ে কৰিলোঁ। আপোনালোক সাহিত্যবীৰ। বীৰৰ কাৰ্যই হৈছে দেশ জয় কৰা। বীৰৰ বীৰত্বৰ দেউতি বাটে, দেশর পিচত

দেশ জয় কৰাতেই। সাহিত্যর বেলেগ বেলেগ ধৰ্মই জয়লাভ কৰাই আপোনালোকক কৰ্ত্তব্য আক বহুত পৰিচয় আক আমার সৰন বিশ্বাস আপোনালোকক উদ্দেশ্যও এয়ে। সেইহে বহুত সাহে ঝাঞ্জি আপোনালোকক আগত এই কথা কৰলৈ আগ বাঢ়িব পাৰিগোঁহক আক আক বঢ়া টুটাও যে আপোনালোকে নিজ গুণে কম কৰিব, সেইটো আমি জানোঁ। আপোনালোকক দহ সৰল উপায় স্বহীসমাজক জগৰ লগোৱাই আগৰ হুই যেন বোধ হয়। কিয়নো আপোনালোকে সকলো কামৰে উচ্চ পিঠিলৈহে চকু দিহে আক সকলো কথাৰে বাহুহুই পনীয় পানীয়র গাখীৰ-ভাগ টুকি লোখবি সকলো কথাৰে সজ ভাগকেই হুৰি লোৱা আপোনালোকক অভয় আক স্বভাব বুলি আমি আগৰে পৰা জানোঁ।

জনাই মজনাই আপোনালোকক আগত বহুত কৰা চোৱাই আপোনালোকক বহুমুখীয়া সমন্বয় ওপৰত হুই ফেল কৰিলোঁহক, সেই বোধ যেন নিজগুণে মৰিণ কৰিব। আপোনালোক নানান্ হাইব পৰা হুই কই কবি আহি আজি ভাগ্য বশতঃ আমার আগত হৈছে। আমি শুধৰা কৰাব সৰনি আপোনালোকক বহুই টৈ আগত এখন কামৰ তালিক। দাঁতি লিখোঁহক। আপোনালোকক সাধৰে পোহাবি জনাই যেন জাহ কোনো বিষয় নেপায়। আপোনালোকক অগ্রবীৰী কৰাত আমার অনেক ক্ৰটী হব পাৰে, তাক যেন আপোনালোকে নিজগুণে কমা কৰিব আক আমার আন্তৰিক সাধব সন্তানয় গ্রহণ কৰিব।

সহস্ৰনত পৰমেশ্বৰ চৰণত আমার মনো আৰ্গাম এই আদৰৰ অশুঠানটি বাতে সকলো কণে জু-জু ময় ময় হুই, ইয়াকে প্রাৰ্থনা কৰি মই মোৰ আসন্ন গ্রহণ কৰোঁ আক আপোনালোকেও যেন মাত্ৰ ভাবব পূজা আৰম্ভ কৰে।

মিনীত—

শ্রীব্রহ্মানন্দ বৰুৱা

কু ল নি বা বী।

উল্লিখিত।

(১)

পূৰ্বতী তবাব ধৰে

কাৰ্য-আকাশৰ,

এৰাৰ আলোক মাথোঁ

হুইক শিখৰ;

অবাকুৰেবনা তুমি

কে দেবি! উদ্ভিদা,

চাঁট কৰে পোহবত

কেনি যে পুকাশ।!

(২)

বিদিনি তুগম্বী বেণে

হুই বাজ জাতা,

বাজ হ'ল দীতা স'তে

আধাবি অঘোৰা;

(৩)

সিদিনা উল্লিখিত তুমি

বাজ-বর্ধা-তলে,

কিচবে সুপ্তিতা হ'ল।

কোনোবা দেখিলে!

সিদিনাৰ অঘোৰাৰ

কন্দন-ধ্বনত,

দেখিলে নে কোনোবাট

তোমাৰ প্রাণত—

অলিল কি বহুি থাক?

ললে নে খনব,

অলি পুৰি কিনা হল?

এধনি অশ্বৰ?

(৪)

কৌশল-বিবহী হুগত

আই বি হুদয়,

সিগমে নাটালে পুৰি

উল্লিখিত বিলয়।

(৫)

কোনো জানে কিদিনাৰ

অবলা উল্লিখিত।

চুমি মেণি অবলাই

কিনবে ব্যাকুল

(৬)

কেনো জানে আক সেই

নাৰী জীবনৰ

মৰ্গাহত যৌৱনব

চৈমট বহুৰ।

(৭)

লতা জিনি উল্লিখিত

বিদিনি লক্ষণ

কিবা লগে কিদিনাৰ

উল্লিখিত মিলন?

(৮)

অলিল নে যৌৱনব

নবদীপ হিয়া,

কপি উটা প্রণয়ব

প্রথম আমিহা?

(১)

কোনো জানে কিবা হ'ল
সেই ভয় প্রাণ,
জলি পুরি দীপ্ত ? কিখা
মাথোঁ ছিন্নমান ?

(১০)

অগ্নির পবীকা আক
বনত নিধাস,
নীতাৰ পাভাল—ঘাড়া
পভীৰ হতাশ !

(১১)

ভাতোকে পভীৰ নে কি
উর্ধ্বা যখন,
ভগ্নতই নকবিলে
কখিৰে বর্ণনা ?

(১২)

বৃষ্ণচ্যুত ফুল তুমি
ত্যাগৰ উর্ধ্বা,
অসহ্য বেদনা হাঁয়
নীৰবে তুমির্দা !

(১৩)

ত্যাগ মন্ত্ৰ জপিয়েনে
চিব মৌনী হ'লী।
নীতা অশ্র সাগৰতে
ঢাক পাই ব'লা।

(১৯১৭ খৃঃ অঃ)

শ্রীবক্তব্য ববকাকতী।

আবেক্ষণ

যদি সেই প্রভাতত নিহিলে হেতেন
নিচিকোয়া হাঁহি মাৰি প্রীতি সজ্জায়,
কোমল গুঁঠৰ পর্শে নকৰা হেতেন
মিলন আকাঙ্ক্ষা তৰা আকুল পৰাণ— ;

নোকোৰা হেতেন সেই শুপুত কথাটি
ছিহা তৰা বেদনাৰ নীৰব কামনা,
নধৰা হেতেন মোৰ ছিহাত সাবটি—
অকপটে ছব্বয়ৰ সকলো বাসনা— ;

পাৰাণ ছব্বয় আজি নহল হেতেন
প্ৰেয়সীৰ বিচ্ছেদত সম্বাপেৰে ভবা
গুচকু অন্ধণা কৰি নবলে হেতেন
অশ্রজল প্ৰেমিকৰ ছব্বয়ৰ পৰা— ;

প্ৰেমৰ ধাউতি—চৌ বাহিত দেহৰ
চুইল হেতেন আজি ছিহা সবসিত.
সুদূৰত মুগ্ধতা কল্পনা বাজাৰ
নহল হেতেন সৃষ্টি মানস ফলিত ।

প্ৰেমৰ ধাউতি—চৌ বাহিত দেহৰ
চুইল হেতেন আজি ছিহা সবসিত।

শ্রীবাণিকা মোহন দেব গোখামী।

নগাওঁ ।

মোৰ পূজা

তোমালাকে তেল পুৰি
শনাগছ দিয়া
প্ৰদীপ পূজাৰ,

মই জানোঁ শিহা পুৰি
বাঙলি ছিহাৰ
অগ্নি অনিবার,
সেয়ে মোৰ প্ৰদীপ পূজাৰ।

প্ৰদীপ—সি তোমালাৰ
চিমাৰ চুকৰ,
বতাহে হুমায় ;

মোৰ যি প্ৰদীপ জ্বলে
পলে পলে
তলে তলে
বতাহে যে আহি তাক
চুঙলে অজায়।

তোমালাকে নাম গোৰা
বন্ধা নাম বন্ধা হুবে
মতোদায় একেদৰে
চাপৰি বজাই,

মই গাওঁ নানা হুবে
ছন্দে-ছন্দে ধৰে-ধৰে
দূৰত পুৰে তুৰে
ছব্বয় মজাই।

তোমালাৰ নাম সি যে
তোমালাক বাকি ছাটি
খোঁচাতেই থয়,

যিহা আহে যিহা যায়
জিৰাতেই থয় ;

মোৰ যি নামৰ ধনি
চুমি আকাশক
তৰাক আকুলি আহি
ফুলন মুবত হাঁহি
ছিহা কাঢ়ি লয়।

তোমালাকে পূজা কৰা
এজন, দুজন কিখা তিনিজন
নহা তেতিশ কোটি
মিশ্র কোটি গোকে,

মই পুৰোঁ কাবলাক ক'বকে নোহাবো
এই দেখোঁ এই নাই জ্বলোকে জ্বলোকে
নিতে নব রূপ তাৰ

নিতে—অগোচৰ,
বিচাৰি তাকেই বব চকুলো পলকে
লক্ষ্যধৰে লক্ষ সৃষ্টি
অলক্ষ্য সাগৰ।

(১৯২০ খৃঃ)

সীতা বর্জন।

লক্ষণ—নির্জন নিশাৰ এই—
নিপুন্নতা নানি
সুস্থিতিক জাগৃত কৰাই।
কোন ছলনাৰে আজি
ছলিলাহি আনি
“প্ৰিয় মোৰ আত্মা মোৰ” বুলি “মোৰ ভাই” ॥

নয়নৰ মিত্ৰা এৰি
পৰিহরি দেহৰ ভাগৰ
বাগিচোঁ সতীক ধৰি শৰ শৰাসন।

অননীৰ পূণ্য মুষ্টি
স্বৰূপা প্ৰতিমা
বিজনত দিব লাগে নিজে বিসর্জন।

তমসা নদীৰ সেই
তামস পনত—
বাৎসল্যে ভয়ে ভয়ে কৰে বিচৰণ।
কিহেও সি-হিনী এৰি
নাথায় আঁতৰি
পৰ্শ্বত বিদাৰি বজা শুনি সসৌৰণ।

অবগত ত্যাগ করি

হাতেতে ছলেবে

স্বপ্নি যেতিয়া সেই সতীয়ে চিত্তকবি

“কিছল কিছল বোপা,

কিয় আঁতবিনা?”

কিবা সন্নিধান দিম কোথা বাবণারি?

বিশলাকবণী পারলোঁ

যাথা গুণ্ডাবর

বাবণর শক্তি শেলে ছদয়ত দিরা।

কালি যি শকতি শেল

পশিব হিয়াত

বিশলাকবণী তাব জন্মা নাইকিরা।

‘নিহতবেব’

তাজমহল।

পোতা নাই দেখা হায়

সাপাতে জোমাক

চকুবে এদিন,

ধরিছাঁ কি শোভা দুব

অন্ন ভেদী

দিগন্ত বিদীনা।

মাথোঁ দেগিছোঁ

নানান ছবি

পতিছোঁ বর্ণনা না না

দিয়া না না কবি;

হোবা নাই আঁজিলৈকে

হোতা নাই

তুধু কিস্ত ছদি,

দি কোন নন্দন

এই মর্ন্ত্যমোক ভেদি;

আশিদিছে অমর্ত্য আলোক

অমব মবণ,

বাক্য মনে থাক হাঁর

চুকিয়ে নাপায়

—বিদম্ব মগন।

আছে পুছ সুবি,

দি কোন মায়াব পুরী?

বিত্তাৰিছে ইঞ্জ জাগ

মিঠক সপোন।

মাত্র হই বুজিছোঁ ইমানে—

তাৰ তুমি বড়া তের,

বিবহীৰ অন্তবব

গোট মাৰি শিলা হোয়া

মর্ন্তভেদী যথা,

লেখা নাই আখবেব,

পাখবেবে বডি খোতা

এট নব যুগযীরা

বুহৎ কবিতা।

(১৯২৫ খৃ.)

“ক” ফলা বর্ণনা।

ক—বোলে কপি যুগে গাঙ্গী অরতাব।

খ—বোলে খন্দব কবিলে প্রচাব।

গ—বোলে গব্বমেটে ভাবি গুণি চালে।

ঘ—বোলে ঘনাই মিটিং পতা বেধা পালে।

ঙ—বোলে উমখাম মাৰি থাকোঁ চাই।

চ—বোলে চল পালে ধৰিম জগাই।

ছ—বোলে ছাইমন কমিজন নহয় ভাল।

ক—বোলে জগাল নাথব একো কাল।

খ—বোলে জাপেশবনমাণী কবি ধৰী।

গ—বোলে নিরা ধবি জেল পূব কৰা।

ঘ—বোলে টলমল দেখি লাগোঁ কাল।

ঙ—বোলে ঠায়ে ঠায়ে বুজিছে স্বৰাজ।

চ—বোলে ভনিমনিয়ন ষ্টেটছ হে ঘাই।

ছ—বোলে চোলে খোলে জেলঘাৰ পায়।

জ—বোলে নভৰিছে জেললৈ স্বৰাজী।

ঝ—বোলে তালি তালি বাকি গৈছে সাজি।

ঞ—বোলে থাকে তাতে হই বৃষ্ণতব।

ট—বোলে নগুণৈকে নকবিছে ডব।

ঠ—বোলে ধনে মানে হই আছে নাম।

ড—বোলে নপত্তিয়ার আৰিম আখাস।

ণ—বোলে পাপ কলেবৰ পরাধীন।

ত—বোলে ফিটাহিত কিয় নিয়া দিন।

ন—বোলে বল দিয়া শিল্প বাণিজ্যত।

দ—বোলে ভবসা স্থল হব ভবিষ্যত।

ধ—বোলে মৈমঠে জমি নকবিলে কাম।

ন—বোলে যাক্তনাৰ নহে উপসাম।

ব—বোলে বাপা মান গাঙ্গী খন্দব।

ল—বোলে লোহাঁ লগ স্বৰাজী দলব।

ব—বোলে বৃণা ভাই মগায়াব বাটে।

শ—বোলে শকা নকবিবা একো তাতে।

স—বোলে যোড়শোপচাবে মাড় পূজা।

স—বোলে সধি কষ্টে জেবে বোৰাঁ বোজা।

হ—বোলে হঠাতে এবিলে মন বদ।

ফ—বোলে ক্ষয় হব স্বৰাজীৰ দল।

ময়ো “ধর্ম কিস্কব” এই টকাব মোহত মৰোঁ।

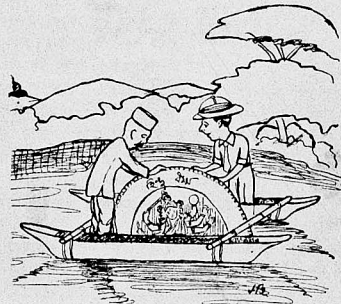
পালে লতা বাকি বস্তা বাদিব শ্রাঙ্ক কৰোঁ।

“মার্কিনী মাইকীৰ কাপব কিলত।

তল গল হিন্দুধর্ম শাবদ। বিলত”—কালনেমি (nemesi) তত্ত্ব—

[দিয়া দিয়ার আগতে যত ছোবানী-পুপ্পিতা হলে যি পাপ হয় তাবপা

উদ্ধাব হবলৈ ওপকৃত মত এগাববাব গুণ কবিবা।—অন্ধধুবাব।]

‘সভাপতি’ শব্দৰ স্ত্ৰীলিঙ্গ।

সভাপতি শব্দটো সংস্কৃত ভাষাৰ ‘সভা’ আৰু ‘পতি’ শব্দ সমান নিয়মে লগলাপি হৈছে। সংস্কৃত মতে শব্দটো পুংলিঙ্গ। সংস্কৃত ভাষাত ইয়াৰ স্ত্ৰীলিঙ্গ বিচাৰি পোৱা নাযায়। সভাপতি বা president বা কাম সম্পন্ন কৰিবলৈ সেই পৰ্যায় ত্ৰিবাচক ভাব দিয়া হোৱা নাছিল, ইয়েই তাৰ কাৰণ আছিল বুলি বুজিব পাৰি। পিতৃত আজি কেইবছৰ মানৰ শৰা ত্ৰিকৃতকো সভাপতিৰ বাব দিয়াৰ দস্তৰ হোৱাত এই শব্দটোৰ স্ত্ৰীলিঙ্গ ৰূপ এটা উলিওৱাব আৰম্ভ কৰি গৈছিল বুলি মাহুৰে ভাবে। আন শব্দ এটা আবিষ্কাৰ নোহোৱালৈকে ‘সভাপতি’ শব্দটো প্ৰথমে স্ত্ৰীলিঙ্গটো কিছুকাল ব্যৱহৃত হৈছিল। তাৰ পিচত ক্ৰমান্বয়ে ‘সভাপতিয়নী’, ‘সভাকত্ৰী’, ‘সভানেত্ৰী’ প্ৰকৃতি স্ত্ৰীলিঙ্গৰ ৰূপৰ সৃষ্টি হল; আৰু ‘আটাইকেইটাই কিছুকাল ব্যৱহৃত পৰা পিতৃত সভাপতিয়নী আৰু ‘সভাকত্ৰী’ শব্দ দুটা ব্যৱহাৰৰ বাহিৰে হোৱাত ‘সভানেত্ৰী’ শব্দৰ দৰাই আজিলৈকে কাম চলাই অহা হৈছে। আমাৰ মনৰে ‘সভাপতি’ শব্দটোকে যদি স্ত্ৰীলিঙ্গতে ব্যৱহাৰ কৰা হয়, তেন্তে কোনো দোষ নহব যেন পাওঁ; ইংৰাজিতে President শব্দে সভাপতিৰ কাম কৰা মতা মাহুৰ আৰু ত্ৰিকৃত মাহুৰ উভয়ক বুজায়। আমাৰ অসমীয়া ব্যাকৰণত ইয়াৰ ব্ৰজোৱা ই—কাৰ্য্য

শব্দবোৰক ই—কাৰ্য্য কৰি স্ত্ৰী বাহক কৰাৰ এটা নিয়ম আছে; ‘বাহিনী’ শব্দে মতা বাহিনী আৰু বাহনী শব্দে ত্ৰিবাচক বাহনীক বুজায়। এই ধৰে সভাপতি শব্দটোকে অসমীয়া শব্দ শৰীত পেলাই এই নিয়ম অনুসৰি অৱশ্যে মাহুৰে আনিব পৰা যায়; তেনেদৰে ‘সভাপতি’ পুংলিঙ্গৰ আৰু ‘সভাপতী’ স্ত্ৰীলিঙ্গৰ ৰূপ হয়। বিহ, ইও একেধাৰেই নিৰ্মিত নহব যেন লাগে।

মুঠতে সভানেত্ৰী, সভাকত্ৰী আৰু ‘সভাপতী’ শব্দ কেইটা সভাপতি শব্দৰ স্ত্ৰীলিঙ্গৰ ব্যাকৰণ সিদ্ধকৰা হয়। ‘সভাপতিয়নী’ আৰু সভাপতী শব্দ দুটা নিমান টীহ নহলেও “কথা মোমাই” বুলি গ্ৰহণ কৰিলে কৰিব পৰা যায়। ইয়াকে মকৰি “সভাপতি” শব্দটোকে সেই শব্দটো স্ত্ৰীলিঙ্গৰ ৰূপ বুলি সোৱা যায় যদি সকলো আৱশ্যক মৰি যায় সম্ভৱ। তেনেদৰে ‘কবি’ (poet or poetess) প্ৰকৃতি মতা আৰু নাইকীক বুজোৱা শব্দৰ শৰীত সোমাই ‘সভাপতি’ শব্দটোয়েও পুংলিঙ্গ আৰু স্ত্ৰীলিঙ্গ একেটা ৰূপতে পৰা বুলি আমাৰ ব্যাকৰণৰ লিঙ্গ প্ৰকৰণ এটা নিয়ম বান্ধিলে ভাৱা বা ব্যাকৰণৰ বিশেষত্ব বৈধতা আশা কৰোঁ। আমাৰ বৈধকৰণবিধিকৰণে বিধৱশী বিচাৰ কৰি চাব। (ক)

শ্ৰীচিন্তাধৰণ পাটৰিদি।

সম্পাদকৰ সঁফুৰা।

“প্ৰতিদ্বন্দ্ব কল্যাণী” এই অৰ্থজ্ঞা সচক বাচ্যৰ অসম্ভৱতা এই শ্লোক ১৮৮১ শব্দত প্ৰতিপন্ন হল। কাতি বিহুৰ জোৰাত এই বাৰ গোলাঘাটত অসমীয়া জাতীয় প্ৰাণ-ৰাগৰথলৈ চাই, কাতিদহৰে ভোগালী নামৰ বিহু আৰু বঙালী বহাগৰ বিহুক চেৰ পেলালে। বাস্তৱিকতে এই

কাতি বিহুৰে আমাৰ জাতীয় বব বিহু। পিঠাশন নহব পাৰে, কিন্তু উত্তম, উৎসাহ আৰু জাগৰ জোৰে শক্তিবিকাশত এই বাৰ কাতিবিহু নিমগ্ন বৰ চৰকাৰী আছিল। সেই কেদিন বাইজৰ পৰোদৰত গোলাঘাট তল গ্ৰণ কৰি আছিল। ছাত্ৰসমিগন, নাৰী সমিগন, সায়ি

শ্ৰিগন আৰু তাৰ উপৰি আকৌ যুৱক সমিগন! অন্তৰোৰ স্মিগনৰ মহামিগনত অসমীয়া প্ৰাণে উগাহতে সূচিয়া স্ত্ৰী কৰি নানা ভঙ্গীৰে আত্ম পৰিচয় দিছিল। আমি খাশ কৰোঁ প্ৰতি বছৰে যেন এইদৰে একে ঠাইতে প্ৰতিগন সমিগন বহি কাতি বিহুত জাতীয় মহা উৎসৱ ন্যৰোহেৰে পৰা হয়। ডেকা, বুঢ়া, ল'ৰা আৰু ত্ৰিকৃত,— গভীৰ প্ৰাণ-প্ৰবাহৰ এই চাবিত্ৰী স্মৃতিকে একে ঠাইতে প্ৰতি বুৰাই গোলাঘাটবাসীয়ে এইলৈ পৰিচয় আৰু অৰ্পণ বোমাৰ স্মৃতি কৰিছিল, তাত মানকৰিছিলে চ্ৰয়োগন বিগাৰ পৰা মাহুৰ উৰুৰি খাই আহিছিল। এই জাতীয় প্ৰাণত উৰগনি দিবলৈ এনে সুবিধা কৰি দিয়াৰ বাবে গোলাঘাটবাসী যেনে অসমীয়া বাইজৰ ধৰ্মবানৰ পাৰ। যেনেহেতুৰে বৰ্ধতাগাণ, বিহুৰ সন্তুষ্কতা আৰু অতিথি স্নেহত সকলোকে মোহিত আৰু গোটেই অসমীয়া জাতিকে যৌবানিত কৰিছিল। আমাৰ সাহিত্য সভাৰ হৈ তেখেত-স্বৰূপ আমি পদায় গৈছো।

এই বেগি ছাত্ৰ সমিগনৰ সভাপতি আছিল শ্ৰীমুত ৰুদ্ৰাৰ সন্নিধি এৰ এ। প্ৰাচী আৰু প্ৰতিভা সভাতাৰ গ্ৰণ শিষ্টা গোতা সন্নিধি দেৱৰ মুখৰ পৰা ওলোৱা এই কোনো কথাৰে সন্নিধিই সকলো উৎসুক। অসমীয়া ধৰ্মৰ আগত তেওঁ উৎকণ্ঠীৰ ছাত্ৰৰ ভঙ আদৰ্শ দাঙি ধৰিছিল আৰু মানৰ লগতে শৰীৰবোৰে যেন বিশদ উন্নতি যাবি লাগে সেই কথাত ভব দিছিল। ছাত্ৰ সমিগনৰ সভাপতি বুঢ়াতকৈ ডেকা হোৱাই উচিত। কাৰণ আজি হালি সময়ৰ সোঁত ইমান বেগৰে বৰলৈ ধৰিছে যে বুঢ়া আৰু ডেকাৰ মানসিকতাৰ (mentality) বাৰধান নিমক হিন্দে বাঢ়ি গৈছে। অনেক সময়ত বুঢ়া সভাপতিয়ে উঠি অহা তেপন আশা আকাঙ্ক্ষা আৰু কাৰ্য্যৰ পদ্ধতিত স্নেহকৃত সেৱণা নোহাবি নিজেও বিঘোৰত পৰে। আমাকে পোষায়। ছাত্ৰ সমিগনত এইবাৰ বিঘোৰ প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰা হল যৌৱনিকৰে বাইজৰ বিশেষ মনযোগ আৰুৰণ কৰিছে বুলি মনে নহব। অসমীয়া বাইজে বাণ (interest) গায় আৰু এটা কথাত। শ্ৰেণীটো হৈছে—আমাৰ ছাত্ৰ

সমূহে চেলেট ছাঁপহলৈ একিলে নট? আজি কেইবা-বছৰৰ আগতে ছাত্ৰ সমিগনে চেলেটে নোহোপোঁ বুলি প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰিছিল। তেতিয়াৰ পৰা গোটেই অসমীয়া বাইজৰ চমু ছাত্ৰসমূহৰ ওপৰত। তেওঁবিলাকে যদি এই সমাজ প্ৰশ্নোত্তৰ ফেনা পৰিত্যাগ কৰিব নোহোৱে তেনেদৰে ভৱিষ্যত অসমীয়া জাতিৰ কিবা উন্নতি কৰিব বুলি আশা কৰিব নোহাবি। কোনো এটা সংকল্প ধৰি তাক কাৰ্য্যত পৰিণত নকৰিলে মনৰ দুৰ্গণতাই গাই পায়। ছাত্ৰ জীৱনেই মনোবল বুদ্ধি কৰাৰ প্ৰশস্ত সময়। এদিন এটা সংকল্প দৃঢ় কৰি তাক পালন কৰিলে দ্বিতীয় সংকল্প পালন কৰিবলৈ উচ্ছ হব।

চিগেৰেট বৰ্জনাটো অসমীয়াৰ পক্ষে এটা জাতীয় সমস্যা হৈ পৰিছে। বিদেশী চিগেৰেট কোম্পানীবিলাকে লোমোৰিটো অসমীয়া জাতিক ধ্বংস কৰোঁ বুলি মাগিছে। এই বৰবিহু বেচি মাছে মাছে হেজাৰ হেজাৰ টকা মিহিতে এই দেশৰপৰা চুচিৰ মাগিছে। ইয়াৰ বাবে যাইকৈ জৰাৱীয়া আমাৰ শিক্ষিত বৰমুখীয়া সকলৰে, যেনে—নেকটাই কাছ হাকিম, চহু না চন্দ্ৰ উকিল আৰু মটবৰাম প্লেটাবই ইয়া। তেওঁবিলাকৰপৰা বাবীয়া পানী সবৰকি এই সঁফুৰা অসমীয়া সমাজক বুৰে তৰণে তেজি গায়লীয়া ৰুদক শ্ৰেণীৰ তলিয়েদি কুটে ওলাইছেগৈ। এওলোকৰ অনেকে ইচ্ছা কৰিলে এই অভ্যাগ এৰিব পাৰে। কিন্তু যি নিতান্ত মোহাৰে সি আনে নেৱেৰাটক মনে মনে পাচকালে পিৰালি চুকত বহি থোৱা উচিত। আমি জানো, আগেয়ে নোহোৱা বহুত শিক্ষিতলোকে উকিল বা হাকিম হলেই চিগেৰেট খাবলৈ আৰম্ভ কৰে। কিছুমান আকৌ কিছুমান খবত বিয়া খাবলৈ গৈ এই সন্ধানক অভ্যাগ চলাই লয়। এতেকে বিয়াত অসমীয়া আলহীক চিগেৰেট দিয়াটো একেধাৰে বন্ধ কৰি দিয়া গুৰুত। চাৰাগৰে তামোল নেৰাখ কাৰণে চিগেৰেট খায়। আমাৰ মাহুৰে তামোল পাৰ, ধপাতো খায়, তাৰ উপৰি চল পাগে চিগেৰেটো খায়। সিদিনা ইয়াত এখন ডাঙৰ বিয়াত হোমৰ ধোৱাতকৈ

(ক) সভাপতিৰ (president) আসনত বহে যেন স্নেহ “সভাপতি” তেওঁ মতা বৈ ত্ৰিকৃত সেই কথা সন্নিধি অসমীয়াত—সম্পাদক।

টিগেবের খোর। চবিছিল।

সাহিত্য সভার সভাপতি মৌলবী মফিজুদ্দিন হাজারিকা ডাঙরীয়ার অভিজ্ঞতায় ভূমিহীন বর কৃত্তিলণা হৈছিল। ভাষণে ভাব, ভাষা আৰু ভঙ্গীয়ে দৰ্শক আৰু শ্রোতা-সকলক মুগ্ধ কৰি বাধিছিল। ভাব চিন্তায়ে অভিজ্ঞতায়টি বর চৰকাৰী নহলেও বার ভাষায় দ্বাৰাই হাজৰিকাই এইটো প্ৰমাণ কৰিলে যে অসমীয়া ভাষাত প্ৰাণ বা তেজ নাই এনে কথা অসম্ভব। যি সকলে পোনতে তাজিলা আবেগে এই ভাষণ শুনিলেই বহিছিল, পাচত তেওঁবিলাকেই পিছাত সভাপতিই শ্ৰদ্ধাৰবি আপোনা আপুনি ববলে ধৰিলে। সভাপতিয়ে কৈছিল, হিন্দু আৰু মুছ-মানব

মাৰ্গত আসামত কিছুমান মিলনভূমি (Common ground) আছে য'ত যিহে হৈ অসমীয়া জাতি সংগঠন কৰিব পাৰি। আমি কওঁ জাতীয় ইতিহাস, ভাষা আৰু অস্থানবিলাকেই সেই মিলন ভূমি। তেওঁয়ে যে "গড়গঞা মিত্তিব ভাৰা" কথা কৈছে তাত আমি তেওঁক সমৰ্থন আপোনা দেখোৱা। আগয়ে অসমীয়া মুছমাননে বিহে আমি জাতীয় উৎসবত যোগ দিবা দেখা গৈছিল। আজি কালি তেওঁবিলাকে ইচ্ছাশাসন দেখাই হি জাতীয় অস্থান বিলাকেলৈ পিঠি দিবলৈ ধৰিছে; জাতীয় ইতিহাসত গৌৰৱ বোধ নকৰ গৈছে। "মই মুছমান, সি হিন্দু" এনে ভাব জীৱনৰ, প্ৰত্যেক মুছমানে মনত নেৰাখিলেই প্ৰীতি ভাব।

আৱৰণী সভাৰ সভাপতি শ্ৰীযুত ব্ৰজানন্দ দত্ত ডাঙৰীয়াৰ চমু অভিজ্ঞতায়টি অতি মৰল ভাৱৰ আছিল। তেখেতে কৰি আন আৱৰণী সভাৰ সভাপতিৰ দৰে সাহিত্য বিচাৰ কৰিবলৈ গৈ দৰ্শকসকলক আমনি কৰা নাছিল। কিন্তু তেখেতে এটা বৰ কাগজিগাল কৰা কৈছে। তেখেতে কয় যে আসাম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি হিহে বৰা উচিত। অসমীয়া ভাষা প্ৰচাৰ কৰা কাৰ্য্য যদি সাহিত্য সভাই আৰম্ভিকৰ্ত্তায়ে গৈতে হাতত লব যোকে, তেনে হলে নবৰ এটা চেপাচয় থাকিলে যে সেই কাম আত উজ্জ

আৰু সভাতে হব সেইটো সকলো কহুয়ে য়।

মহিলা সম্মিলনৰ সভাপতিৰ অভিজ্ঞতায় খনি জেথেন্দৰ নিৰম জীৱনৰে এটি চমু আভাস বুলি ধৰিব পাৰি। শ্ৰীমতা নাৰায়ণী সন্নিহে ডাঙৰীয়াৰী কথাত যেনে কহয়ে তেনে। অইন শিক্ষিত মহিলাৰ দৰে তেখেতে অক্ষ কাপ কিতাপতে সন্তত নেপাকে। অক-বাৰী সন্মানে সকলো ভাব তেখেতৰ ওপৰত। তেখেতৰ দৰ হাটগামান জোৰা বহল বাৰীত নিজ হাকে শাক পাচনি আৰু তামোল পান আছে। ভাব পৰা বছৰি এক বেগ বেগৰ লাভো হয়। তেখেতৰ জীৱনৰ আৰ্হি সকলো শিক্ষিত মহিলাৰে অক্ষৰণীয়।

মহিলা সম্মিলনে বাণ্য বিবাহ বিৰোধী আইন সমৰ্থ কৰি প্ৰীণিকাৰ মৰ্যাদা বাখিলে। অসমীয়া মাজত এই আইনৰ আৱশ্যকতা নাই বুলি এটা কুণ বিবাস মাজত মনত আছে। বালা-বিবাহ আক্ষণ কৰাৰ শিলাপাত্ৰ এইটো প্ৰধান অন্তৰায়। এই আইনৰ ফলত যে অতিৰ আমি শিক্ষিত ত্ৰিকতাৰ সংখ্যা বঢ়া দেখিবলৈ পাৰ সেইটো দুৰুপ। ছোৱালীক সোমল বয়সত বিয়া দিলে ধৰাত কম বয়সীয়া হয়, সেইটো দেখা কথা। সেই কাৰণেই সোমল বয়সত বিয়া দিয়া ছোৱালী বিধৱা হোৱাৰ সম্ভৱ বেছি। কিন্তু আসামত ব্ৰাহ্মণতকৈ দৰেই মাজহে পৰিবাৰ অস্থায়ক অধিক। অতীতত হিন্দু দৰেই ইয়াকৈ কৰো ডাঙৰ পৰিবৰ্ত্তনৰ চৌ পাৰ হৈ আৰ্গত, নহলে ইমান দিনে হিন্দুওৰ্ণ জাৰ্য্যই নোকাৰিলহেচন। এই ধৰ্ম কিছুমান বন্ধা পতৰ সমৰ্পি নহয়। ই সমাজে যি নতুন আৰু সজীৱ ধৰ্ম। আমি দহ চোতাল ভাবি কিয়? যদি নেসাবে হিন্দুওৰ্ণে দহ চোৰেকতে আমি কামৰ পোতা নাম। তিন্দুওৰ্ণতয়া যদি সেই দৰে নিজৰ আৰ্ক্ষণ-বোৰ সময়ে সময়ে চলিগাই নেপেলায়, সি কতে কেয় পোতা বাব। বিটো বস্ত আজি লাগতিয়াল; কাইদেইটি জাবৰ হয়। Dirt is matter in the wrong place, হিন্দু দৰ্মৰো দ্বিবিলাক এসময়ত লাগতিয়ল

অন পাচত মশাগতিয়াল হয় তাক তুবুৰে শেলাই দিয়া উচিত। কৌটিকলীয়া অভিজ্ঞতাৰ ফল অক্ষণ এই বালা-বিয়া অটোন আবতৰ পৰিণত হোৱাৰ কাৰণ-ইয়াৰ বিৰুদ্ধ অত্যাবো (Excessiveness)।

মাহেৰ খৰি উঠেও ভাগৰ লাগে, কাম কৰিব ভাগৰ লাগে। হুংহুংৰ আগতে শুভাৰাটিত কংগ্ৰেছ বহি যোৱাৰ পাৰণো আমাৰ বাস্তৱনৈতিকসকলৰ যিটো দীৰ্ঘলীয়া ধৰণ লাগিছে, সেইটো কোনটো কাৰণৰ পৰা হৈছে গৱেষ কৰ নোৱাৰি। অস্থায়ৰ যেন গবেই নপৰে। প্ৰটো বহিও বৰ হুংব কথা, তথাপি সাহিত্য সভাৰ কাৰণৰ পৰা ই একবৰে আনন্দৰহে বিয়ায়। আজি আসাম ইয়াতকত এটা মাজ ডাঙৰ পাৰ্শ্বজনীন অস্থান-সেইটো যিহে "আসাম সাহিত্য সভা"। ইয়াত সকলোৰে সমান ধৰিবাৰ universal adult suffrage। এই অস্থানৰ জাৰি সকলোৰে স্বক্ৰান্তিৰ আৰু নিজ ভাৱৰ উন্নতি যিদে কৰিব পাৰে। তদুপৰি যি তাৰ্কিক, যি বাস-পট্টে তেওঁলোকৰ নিমন্তেও ইয়াত চিৰোৰ বাখৰ কৰিবলৈ হৰিদি যাহে। কেবলকো বাব নেলাগে। যি কুট নীতিজ তেওঁবিলাকেও বাস-বিয়াৰ পতাৰ সমস্ত নিম্বৰ বুদ্ধ যিগলৈকেলুপাব। স্বাউক্ৰিগ, লোকেলবট, মিনিচিপেলিটত যি অস্থানবধ হৈছে, তেওঁবিলাকেও ইয়াত আস্থান পাৰ। এই সাহিত্য সভাৰ শাৰ্য্য প্ৰশংসা আজি আসামৰ পাৰ্বে তুঞ্জে য় থাকিছে। এনে হুগত দেশ সন্মোৰ বাবে যাৰ পেটত পোনি আছে, তেওঁবিলাকে ইচ্ছা কৰিলে দেশৰ সকলো শাৰ্হী কাম এই সভাৰ জৰিহতে কৰিব পাৰে। ইয়াত পৰ্বেই নাই, Communalism নাই। একেৰে এই মত হয়ত এখন জাতীয় মহাসভাত পৰিণত হৰগৈ পাৰে।

বৰশোক লগা কথা যে সেই অমায়িক ডেকা হাতী নহে আৰু আমাৰ মাজত নাই। তেওঁৰ চিন্তা এজন মৰ্যাদাশী একাৰ্কিক কৰ্মী অসমীয়াৰ মাজত অতি বিবি। তেওঁ মাজহৰ প্ৰিয়গৰা আছিল। তেওঁ বাস্তবিকতে

বাইজৰ এজন! তেওঁ নিজেও হুৰীয়া আৰু হুৰীয়া বায়তৰ ব্যাধা বুজিছিল। বহুতে কৰা দিতেও কোনোনা-কোনানিৰ পৰ্বৰীৰ পৰিমা নকৰিছিল। তেওঁৰ মৃত্যুত আজি অসম আইৰ সকলো সম্মানে আন্তৰিক যেনা পাৰিছে। তেখেতৰ সন্তপ পৰিবাৰ শ্ৰীমতা শান্তিপ্ৰভা হাতী বৰগাৰীলৈ, তেখেতৰ বৃতা বয়সত শোক পোৱা পৰিণত শ্ৰীমত গোলাপচন্দ্ৰ হাতী বৰগা আৰু শ্ৰীমত গনকাম গোহাঁই বৰগা ডাঙৰীয়াগৈ আমাৰ অন্তৰিক সমবেদনা জনাইছে। অসমীয়া বাইজলৈ আমাৰ এই মাজ নিবেদন যে যদি তেওঁলোকে বোহিনীকান্তৰ আস্থান শান্তি বিচাৰে তেনেহলে তেওঁলোকে তেওঁৰ মনত অশ পোৱা কাম কৰক। কাৰণ, তেওঁৰ আস্থা আমাৰ মাজতে আছে, আমাৰ কাৰ্য্য-কৰ্ম্মাণ দেখি আছে। যি কামি নিৰাবাখৰ অৰ্থে বোহিনীকান্তই আৰ্হোপুকৰি কৰিছিল সেই বৰ বিহ অসমীয়া বাইতে আজি কৰি এৰি পেলাওক। যদি বোহিনীকান্তৰ আস্থান আমি তৃপ্তি কামনা কৰোঁ তেন্তে নিশ্চয় আমি তেওঁৰ দৰে তাগ আৰু ত্ৰণ কওঁ স্বীকাৰ কৰি ঐকান্তিক ভাবে দেশ সেৱা কৰিম।

এই মাহে আসাম বস্তুত শ্ৰীমত বেহুদৰ ৰাজখোৱা ডাঙৰীয়াই যিখা "আসাম সাহিত্য সভাত বস্তুৰ বিভাট" শীৰ্ষক চিঠিখনি পঢ়ি গুই একবৰ বাহিৰে সকলো গুণিত আৰু আচৰিত হৈছে। ৰাজখোৱা ডাঙৰীয়াৰ উচিত আছিল, বিয়া বান্ধনী সভাত উপহিত থাকি সভাসকলৰ মত পৰিবৰ্ত্তন কৰি তেখেতৰ ফলীয়া কৰা। তেখেতে বোধ কৰোঁ মনত ৰখা উচিত যে সাহিত্য সভাই শ্ৰীমত লক্ষীনাৰ বেৰখোৱা ডাঙৰীয়াৰ অন্তিমন পত্ৰ বিকল হিব কৰি সেই মীমাংসা কাৰ্য্যত পৰিণত কৰিবলৈ বুলি ৰাজখোৱা ডাঙৰীয়াৰ একজন কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ মেম্বৰ পাতি দিছে। যদি সাহিত্য সভাৰ বিচাৰ বিভাটপূৰ্ণ বুলি ৰাজখোৱা ডাঙৰীয়াই কৰিছিলে তেখেত তেনেহলে কাৰ্য্য নিৰ্মাহক সভাৰ মেম্বৰ হব নালাগিছিল। দ্বিতীয়তে, তেখেতে দুজন বৰ্ত্তমান যুগৰ প্ৰধান অসমীয়া গ্ৰন্থকাৰৰ জীৱিত কালতে তুলনামূলক সমকাণোচনা কৰাটো শোভনীয় কাম হোৱা নাই।

শ্রীমত সত্যনাথ বেজবৰুৱা আৰু শ্রীমত পদ্মনাথ গোহাঁই বৰুৱা দুয়োজন অসমীয়া লেখক বাকী বোৰতকৈ ইমান গুণ য়ে তেখেতসকলৰ তুলনা কৰিব পৰা ক্ষমতা আশাৰ নাই। তদুপৰি যে সন্দেহী আসাম সাহিত্য সভাই একবাৰে বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াৰে অভিনন্দিত কৰিব পুৰিছে তেওঁৰ অৰ্থ এয়ে যে তেওঁতে সকলোৰে জন্ম যোগেটকৈ আকৰ্ষণ কৰিব পুৰিছে সিহনে পৰা নাই। কিয় সকলো সাহিত্যিকৰ ধাউতি উপৰাচি বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াইলৈ হৈছে, তাৰ কাৰণ যাব দৰুৱাৰ দিগ্ভাৱি পৰা। কিন্তু মিঠো সত্য সেইটোক হুৰি কবিব নোৱাৰি। এক্সাছৰ মৰ্কন্দমা শোৱাৰি সাকী সৈ, তৰু কৰি, মুক্তি দৰ্শাই অভিনন্দন পত্ৰ দিৱটলৈ সাহিত্য সভাই বাই নিয়া নাই সঁচা। বোধকৰোঁ তেনে এখন অভিনন্দন পত্ৰ পালেও বেজবৰুৱাই তাক জাবপাচিতহে হাঁই দিব। এই অভিনন্দন পত্ৰত তৰু বিতৰ্ক নাই, সাকীবাৰী নাই, তুল তজুৰ বাবুয়াও নাই। ইয়াত আছে পাৰ বাপৰি যোৱা জন্মৰ শ্ৰদ্ধা আৰু উদাৰ প্ৰাণৰ সহজ বাসনা। শ্রীমত বাজগোৰা ডাঙৰীয়াই যদি ভাবিছে যে তৃতপূৰ্ণ গভাক সভাপতিগৈ সাহিত্য সভাৰ জন্ম উদ্বুদ্ধ হৈছে তেনেহলে তেখেতে বৰ তুল-ধাৰণা সাবচি বহি আছে।

এই বছৰৰ ষষ্ঠ সংখ্যা বাহীত বেজবৰুৱা ডাঙৰীয়াই আপাম, অচাম, অচম, অসমীয়া, অচনীয়া এই আটাৰি কেইটা শব্দ বাঢ়ি এটা বৰ ডাঙৰ বৰি সাজি দিছে। কিন্তু দুবৰ বিয়ৰ আনি বেই বৰি গিলিব নোৱাৰোঁ। কাৰণ, তাত “আহোম” শব্দৰ অৰূপন নাই। এই শব্দটো আহলকীয়া বাবেই তেখেতে বাদ দিগেনে কি? উত্তৰাঞ্চল শব্দবিলাক যদি “আহ্মি” শব্দৰ পৰাই হৈছে, তেন্তে “আহোম” শব্দটো ক’ব পৰা হ’ল আমাক জানিবটলৈ দিগেনে? আৰু আহোমবিলাককে যে, আগেয়ে

আদাম বা অচাম বুলিছিল আৰু এতিয়াও কামৰূপত “অসমীয়া” বোলে এই কথাটো তেখেতে নিশ্চয় জানে।

বৰ বেজবৰুৱা কথো আছিলগৈকে আহোম বৰাৰ বং ধৰ আৰু কাৰেং ধৰৰ ভাল নম্বা ওলোৱা নাই। সেইটো চাহাবৰ বৰুৱীত কাৰেং ধৰৰ কেৱল বাহিৰৰ ফালৰপৰা লোৱা এটা পোহৰ পট আছে। কিন্তু কাৰেং ধৰৰ ভিতৰলৈ যোৱাৰ যোগে দেখিবলৈ কেনেকুৱা আৰু দেখিবলৈক ভিতৰ ফালে কি সুনীয়া কাককাৰ্গা আছে এইবিয়াক দেখুৱাই এখন নম্বা আছিলগৈকে কোনেও কৰা নাই। নিবজুলুৱাৰ লগত অহা বিদেশী ঐতিহাসিকে নি ধৰে এই কাৰেং ধৰ প্ৰশংসা ফৰি হৈছে, সেই কথা যে আহাৰ আপৰে সঁচা সেইটো এতিয়াও তাৰ ভগ্নৰশেখৰ পৰা অহমান কৰিব পাৰি। কিন্তু কিছু বছৰৰ পাচত পৰম প্ৰত্যগী অফোৰ সভাতাৰ এই কাঁড়ি চিন অসমীয়াৰ গোঁৱৰণ যে পুনাত বিলীন হৈ যাব সেইটো ধুকুপ। সাহিত্য সভাই এই কাম হাতত লগে যোৱা নে?

চম্ৰপত্তা অভিনন্দন চেপিবলৈ যো-জা চলিছে। এইখন অভিনন্দন হেনকোৱত কৈ দেবগুণমান ডাঙৰ হ’ল। আগলৈ এইখন অভিনন্দন সিধা কথাই আৰু পায় (authority) দৰে হ’ল। এতেকে ইয়াত যাত আহাৰ গোটনি আৰু শব্দাৰ্থ টিক থাকে, তাৰ বাবে সকলোৱে চকু দিয়া উচিত। এই সময়তে আমাৰ আখৰ গোটনিৰ বেবেজানি মৰাটকৈ কিছুমান নিয়ম-কাৰণ বাঢ়িলে যোৱা নহয়। সেই বাবে আমাৰ সাহিত্য পত্ৰিকাৰ এটিটি অসমীয়া শব্দৰ আভিধানিক আৰু বৈয়াকৰবানি চৰ্চাৰ নিমিত্তে আচুতীয়াকৈ আনি বাখিছোঁ। যাব দি ব’ও তাত প্ৰকাশ কৰিব পাৰিব।

ভাষাতত্ত্ব আৰু ব্যাকৰণ।

সংস্কৃত হিন্দী আৰু পৰ্জাৰী অক্ষৰক্ৰম (Inner circle) ভাষা। ইয়াত শব্দৰ শিল্পবিচাৰ প্ৰবণ। হিন্দীত ক্ৰিয়া শিল্পকে প্ৰিয়মতে ৰূপ পৰিবৰ্তন কৰে। বঙালী আৰু অসমীয়া বহিৰ্গুৰ (Outer circle) ভাষা ইয়াত শিল্প বিচাৰ অগ্ৰধান। আজি কালি সংস্কৃত লগত বেছি মিনিকি হোৱাৰে পৰা এই গুটী ভাষাত বিশেষণ বিলাকৰ কিয়দৰ হৈছে। তাৰ প্ৰমাণ অসমীয়া আৰু বঙালীত তৎসম বিশেষণ শব্দবিলাকে নিশ্চয়ত ৰূপ সলাহ; কিন্তু ওচৰ বা দেশী, শব্দ-বিলাকে নসলায়। যেনে “সুনীয়া বস” আৰু “সুনীয়া তিকতা”; কিন্তু “স্বন্দৰ পুকুৰ” আৰু “হৰুৱী সী” “নতুন দৰা” “কজা” কিন্তু “নবীন কজা”; ইত্যাদি। কথাই কথাই মতা-মাইকী বিচাৰ কথাটো অসমীয়াৰ স্বভাৱ নহয়। ফুলেশ্বৰী বাণীয়ে “বৰবজা” উপাধি পাইছিল। বহুত মাইকী শব্দ মতাই ব্যবহাৰ কৰে যেনে, ছাগলী, কাউৰী, বগলী, যেকুৱী; এই বিলাক আচলতে মাইকীকল্প ব্ৰহ্মোৰা শব্দ-আভিধানিক হুৱা শিল্পত ব্যবহাৰ কৰা হয়। কিন্তু মতা ইমান আশেপাশেটা যে এটা মতা শব্দ (যেনে, ‘সভাপতি’) মাইকীয়ে ব্যবহাৰ কৰিব পুৰিলেই শিল্প বিচাৰ হয়।

“অহ্মি” শব্দৰ পৰা ‘অচম’ বা ‘অসম’ শব্দ জাৰ পৰিবৰ্তন হোৱাৰ স্বীকৃতিতে হ’ব নোৱাৰে, “অহ্ম” শব্দৰ পৰা হ’ব পাৰে। “হা” কাৰটো দিয়াই শোনাৰ নোৱাৰি সং “অহ্মি” শব্দৰ পৰা দেশী “বহ্মি” হৈছে, “বহ্ম” হোৱা নাই। আকৌ সং “অহ্মি” (অসমাত্মৰ প্ৰথমবাৰ একগন) শব্দৰ “হা”টো বঙালী “আহ্মি” শব্দত প্ৰতিফলিত হৈছে।

তাগনিগন চুকালা বজা সোণৰ অৰূপাইদি স্বৰ্ণৰ পৰা নামি আহি পাচত অগাৰোৱলৈ বাট চাই দিখোঁৰ পাৰত বহি থাকোঁতে মথাউৰিক গা দেলাবলৈ যোৱা শিৰমাণবীয়া সকলে লগ পাই “তুমি কোন” বুলি প্ৰশ্ন কৰাত তেওঁ ভাবিলে যে তেওঁ তাত বহি কি কৰিছে সেইকথাৰে স্থিছে। কিন্তু দেশী ভাষা নমজাত তেওঁ দেৱ ভাষাত উত্তৰ দিলে “অহ্ম অহ্মি” অৰ্থাৎ “মই আছোঁহে”। মাহুৰ বাবে ভাবিলে সেইটো তেওঁৰ নাম। তেতিয়াৰ পৰা তেওঁক আৰু তেওঁৰ লগৰীয়া বোৰক “অহ্ম” বা “আহোম” আৰু অহ্মি বা “অসমীয়া” বুলিবলৈ ধৰিলে। এইদৰে হলে কেনে?

ফুনিবাঞ্চ মতি ভ্ৰমং।

প্ৰা	শব্দ	পাৰী	ফুল	শব্দ
১	২	৫	বিধিনি	বিধিনি
০	১	৩১	বৰুক্ৰিয়া	বৰুক্ৰিয়া
০	১	৭	বেধি	বেধী
০	১	২৮	অচ কাৰী	অচকাৰী

পৃষ্ঠা	স্থল	শাৰী	ভুল	শুদ্ধ
৫	২	৮	অৰি	কৰি
৫	২	১০	নিজিয়া	নিজীয়া
৬	২	১১	আচাৰ	আচাৰ
৬	২	১২	artic	arctic
৭	২	৭	ভাৱ প্ৰবনতা	ভাৱ প্ৰবণতা
৭	২	১৮	চুড়াত	চুড়াত
৭	২	২৬	সংস্থা	সংস্থা
৮	১	২০	স্বপ্ন	স্বপ্ন
৮	২	৩৪	ভুল	ভুল
১৭	১	২	ভবনা	ভবনা
১৭	১৮	১৮	ঘোৰা	ঘোৰা
১৯	২	৩১	কাচুটি	কাচুটি
২০	১	৬	ভেটী	ভেটি
২১	১	৩	দৰ্শই	দৰ্শই
২৩	১	২৬	পছিম	পচিব
২৪	৫	৫	পছিম	পচিম
২৫	২	২	অস্তত্ব	অস্তত্ব
২৬	২	৩	পৃথকই	পৃথকই
৩১	২	৫	কিদিনাৰ	সিদিনাৰ
৩১	২	৭	অবলাই	অকলাই
৩১	২	১৫	হলে	হল
৩১	২	১৫	কিদিনাৰ	সিদিনাৰ

